

Nr 179.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; given Stockholms slott den 24 februari 1927.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Rosén, följande.

Under punkten 22 av elfte huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas till riksdagen rörande ändrade bestämmelser angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, tillsvidare beräkna ordinarie anslaget till bidrag till dylik ersättning till 377,000 kronor.

Jag anhåller nu att ånyo få anmäla detta ärende för Kungl. Maj:t.

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 153 häft. (Nr 179.) 374 27 1

Nu gällande bestämmelser angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, återfinnas i förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 s. 1). Bestämmelserna i denna förordning, vilken avser värnpliktiga, volontärer vid hären samt flottans och kustartilleriets stammanskap, ansluta sig i huvudsak till lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, vilken lag numera ersatts av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete. De väsentligaste olikheterna bestå dels däri, att ersättning enligt 1909 års förordning utgår, förutom för skada till följd av olycksfall under militärtjänstgöring, jämväl om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava bidragit till sjukdomen, dels ock däri, att ersättningsbeloppen enligt nämnda förordning äro högre än de, som utgingo enligt 1901 års olycksfallsersättningslag. I sistnämnda hänseende må nämnas, att ersättningarna enligt 1909 års förordning, vilka redan från början i allmänhet utgingo med 50 procent högre belopp än enligt olycksfallsersättningslagen, sedermera fördubblats genom förordningen den 4 juni 1920 (nr 305) angående ändrad lydelse av 4 och 12 §§ i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Efter den genom sistnämnda förordning vidtagna förhöjningen av ersättningsbeloppen utgår vid övergående skada sjukhjälp med 3 kronor om dagen och vid skada, som medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan, årlig livränta med 900 kronor respektive det lägre belopp, som svarar mot arbetsförmågans minskning. Där skadan medfört döden, erhålla de efterlevande begravningshjälp med 150 kronor, varjämte årliga livräntor utgå till änka med 360 kronor och till varje minderårigt barn med 180 kronor. Om den avlidne icke efterlämnat änka eller barn, utgår under viss förutsättning årlig livränta till fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt med 360 kronor och till varje minderårigt syskon med 180 kronor. Livräntor till efterlevande få dock icke sammanlagt uppgå till mer än 900 kronor.

Ersättningsanspråk enligt förordningen preskriberas inom viss kortare tid, från det skadan yppades, eller vid dödsfall, från det döden inträffade. För yrkande om jämkning uti redan beviljad ersättning är likaledes stadgad viss kort preskriptionstid. Beslutanderätten i ersättningsfrågor tillkommer riksförsäkringsanstalten. Den, som är missnöjd med nämnda myndighets beslut, äger söka ändring däri genom anhängiggörande av talan vid domstol eller påkallande av skiljeavtals tillämpning.

För ifrågavarande förordnings innehåll i övrigt torde jag få tillfälle redogöra i samband med genomgåendet av det förslag till förändrade bestämmelser i ämnet, jag har för avsikt att i det följande underställa Kungl. Maj:t.

Såsom ovan nämnts, har 1901 års olycksfallsersättningslag numera ersatts av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Genom sistnämnda lag, vilken trädde i tillämpning den 1 januari 1918, infördes i den svenska sociala olycksfallsförsäkringen åtskilliga helt nya genomgripande grundsatser. Sålunda gäller, bland annat, att den skadade i anledning av

försäkringen skall beredas erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, att den kontant utgående ersättningen till sitt belopp skall bestämmas i visst förhållande till den skadades arbetsförtjänst, att någon tidsfrist icke finnes stadgad för väckande av anspråk på ersättning eller sökande av jämkning i redan beslutad ersättning, samt att tvister i ersättningsfrågor m. m. icke skola underställas de allmänna domstolarnas prövning utan avgöras av det för sådant ändamål inrättade försäkringsrådet.

Sedan riks-försäkringsanstalten erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att avgiva förslag till de föreskrifter, som betingades av 1916 års olycksfallsförsäkringslag, utarbetade anstalten, som ansåg uppdraget jämväl avse förslag till sådan ändring av stadgandena i 1909 års förordning, vilken kunde erfordras för att bringa nämnda stadganden i överensstämmelse med de inom den sociala olycksfallsförsäkringen införda nya grundsatserna, med biträde av, bland andra, särskilda till anstaltens förfogande ställda sakkunniga, förslag till en helt ny författning angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Nämnda författningsförslag överlämnades med utlåtande den 30 december 1918 till Kungl. Maj:t, som däröver infortrade yttranden från arméförvaltningen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, försäkringsrådet och statskontoret.

Försäkringsrådet erinrade i sitt yttrande om att, sedan berörda utlåtande och förslag framlagts, socialförsäkringskommittén den 14 oktober 1919 avgivit betänkande och förslag angående allmän sjukförsäkring, därvid kommittén jämväl förklarat sig hava för avsikt att särskilt avgiva förslag till de ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som kunde föranledas, bland annat, av kommitténs förslag rörande allmän sjukförsäkring. Det syntes försäkringsrådet vara klart, att det sätt, på vilket sjukförsäkringen kunde komma att ordnas, måste vara av betydelse även för frågan om ändring av bestämmelserna rörande ersättning för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, så mycket hellre som både 1909 års förordning och det föreliggande förslaget innehölle stadganden om rätt till ersättning i anledning av sjukdom, som icke föranletts av olycksfall. Likaledes syntes det, för vinnande av önskvärd enhetlighet, vara erforderligt, att förslaget, vilket företrädesvis avsåg att bringa gällande stadganden rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i överensstämmelse med bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen, icke upptoges till prövning, förrän socialförsäkringskommitténs omförmälda förslag till ändring av bestämmelserna i nämnda lag blivit framlagt. Försäkringsrådet hemställde därför, att, på sätt jämväl av medicinalstyrelsen i dess till försäkringsrådet remitterade utlåtande föreslagits, med prövningen av ifrågavarande författningsförslag måtte få anstå, till dess frågan om allmän sjukförsäkring blivit avgjord, ävensom att denna prövning måtte företagas först i sammanhang med det förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som socialförsäkringskommittén hade för avsikt att avgiva. I avvaktan på den slutliga prövningen av författningsförslaget ansåge sig emellertid försäkringsrådet böra föreslå viss förhöjning av ersätt-

ningsbeloppen ävensom vissa förändringar av preskriptionsbestämmelserna i 1909 års förordning.

I propositionen den 27 februari 1920, nr 208, förelade Kungl. Maj:t 1920 års riksdag förslag till ändringar i 1909 års förordning i enlighet med försäkringsrådets förslag. Därvid anförde föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet, bland annat, att, ehuru det givetvis vore av synnerlig vikt, att en fullt tillfredsställande lagstiftning på förevarande område snarast möjligt komme till stånd, han, med hänsyn till vad försäkringsrådet därutinnan anfört, icke ville motsätta sig ett uppskov med antagandet av riksförsäkringsanstaltens förslag, under förutsättning att provisoriska åtgärder omedelbart vidtoges för undanröjande av de mest framträdande bristerna i 1909 års förordning.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 18 maj 1920, nr 242, att riksdagen bifallit det vid nyssnämnda proposition fogade förslag till ändringar i 1909 års förordning, allenast med viss jämkning beträffande den tid, från och med vilken de ändrade bestämmelserna skulle tillämpas.

I enlighet härmed utfärdades därefter den av mig i det föregående omnämnda förordningen den 4 juni 1920 (nr 305).

Sedan dess har riksförsäkringsanstaltens den 30 december 1918 avgivna förslag till helt ny författning i förevarande ämne fått vila.

Uti skrivelse den 18 januari 1923 framlade riksförsäkringsanstalten förslag till vissa ändringar i 1909 års förordning i syfte, bland annat, att vinna likformighet med olycksfallsförsäkringslagen. Detta förslag, varöver försäkringsrådet hördes och vars framläggande för riksdagen ånyo påyrkades av anstalten i skrivelse den 22 november 1923, har icke heller lett till någon vidare åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

I anledning av en vid 1925 års riksdag inom första kammaren i ämnet väckt motion, nr 235, uttalade emellertid riksdagen i skrivelse den 2 juni 1925, nr 310, att riksdagen icke kunnat undgå att finna de nu gällande bestämmelserna angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vara i åtskilliga hänseenden otillfredsställande. Det syntes därför riksdagen önskvärt, att förslag till ny lagstiftning i ämnet med det snaraste framlades för riksdagen.

Under erinran om det år 1918 avgivna förslaget anbefalldes Kungl. Maj:t därefter genom skrivelse den 5 mars 1926 riksförsäkringsanstalten att, i den mån så betingades av numera föreliggande ändrade förhållanden, inkomma med förnyat förslag i ämnet. Med anledning härav har riksförsäkringsanstalten med skrivelse den 6 augusti samma år avgivit sådant förslag; varjämte anstalten i skrivelse den 7 därpåföljande december framlagt vissa beräkningar av de vid förslagets genomförande uppkommande kostnaderna. Riksförsäkringsanstaltens nya författningsförslag ansluter sig i väsentliga delar till det år 1918 avgivna förslaget, men företer i förhållande till detta *dels* vissa skiljaktigheter, föranledda av de ändringar, som under den mellanliggande tiden vidtagits i olycksfallsförsäkringslagen, *dels ock* vissa andra avvikelser, som anstalten funnit av förhållandena motiverade.

Över det nya förslaget hava yttranden inhämtats — förutom från de myndigheter, som yttrade sig över det tidigare förslaget — jämväl från flygstyrelsen och socialstyrelsen. Från de sålunda hörda myndigheternas sida hava i åtskilliga punkter erinringar framställt mot förslaget.

För egen del har jag vid det övervägande, jag ägnat åt detta ärende, kommit till den uppfattningen, att starka skäl föreligga att nu bringa frågan om en ändring av ifrågakommande bestämmelser till sin lösning.

Såsom av det föregående framgår, uttalade 1925 års riksdag önskvärheten av att förslag till ny lagstiftning i ämnet med det snaraste framlades för riksdagen. De brister i de gällande bestämmelserna, som föranledde detta uttalande, torde i väsentlig mån sammanhänka med det förhållandet, att nämnda bestämmelser i det stora hela kvarstå på 1901 års olycksfallsersättningslags grund. I första hand synes det därför angeläget, att de nya grundsatser, som, enligt vad jag i det föregående antytt, genom 1916 års olycksfallsförsäkringslag vunnit insteg inom den sociala olycksfallsförsäkringen, jämväl vinna tillämpning på förevarande område. Detta förefaller så mycket mera påkallat, som en del av den personal, vilken omfattas av 1909 års förordning, nämligen de fast anställda, också faller under olycksfallsförsäkringslagen. Även om åvägabringandet av en dylik överensstämmelse med sistnämnda lags grundsatser närmast ter sig behövt i fråga om ersättning för skada till följd av olycksfall, gör sig i viss mån samma behov gällande beträffande ersättning i anledning av sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall. I sistnämnda hänseende är den nuvarande lagstiftningen emellertid även ur annan synpunkt i behov av revidering. Sålunda har erfarenheten givit vid handen, att avfattningen av det grundläggande stadgandet rörande rätten till ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, lett till ojämnhet och osäkerhet i tillämpningen samt nödvändiggjort omfattande undersökningar, i följd varav den sjuke ofta icke utan betydande omgång kunnat komma i åtnjutande av sin ersättning. Då dylika sjukdomsfall representera det långt övervägande antalet fall, där ersättning enligt 1909 års förordning hittills ifrågakommit, inses lätt betydelsen av rättelses vidtagande i angivna avseende.

Det nu anförda torde innefatta tillräckliga skäl att äntligen underkasta de nuvarande bestämmelserna i förevarande ämne den genomgripande revision, som så länge varit förberedd. Att ytterligare uppskjuta denna revision i avvaktan på prövningen av frågan om anordnande av allmän och obligatorisk sjukförsäkring synes icke vara motiverat. Därest nämligen det förslag till sjukförsäkringens ordnande, vilket chefen för socialdepartementet senare i dag kommer att föreslå Kungl. Maj:t förelägga riksdagen och vilket går ut på en utvidgad frivillig sjukförsäkring, varder antaget, lärer frågan om införande av en allmän obligatorisk sjukförsäkring få anses för avsevärd tid framåt sakna aktualitet.

Vad nu angår riks-försäkringsanstaltens förslag till ändrade bestämmelser i förevarande avseende, hava åtskilliga av de erinringar, som däremot fram-

ställt av de i ärendet hörda myndigheterna, syns mig befogade. På grund härav och då jag dessutom funnit ytterligare jämkningar erforderliga i förslaget, har jag låtit inom försvarsdepartementet utarbeta ett nytt förslag, som jag nu anhåller få underställa Kungl. Maj:t.

Innan jag ingår på en närmare redogörelse för detta förslag, torde jag böra påpeka, att den huvudsakliga motiveringen till riksförsäkringsanstaltens förslag återfinnes i dess förenämnda, den 30 december 1918 avgivna utlåtande. Då detta föreligger i tryck (Bihang till riksdagens protokoll 1919, 2. samlingen, 2. avdelningen, 2. bandet), läser jag här icke behöva lämna någon mera utförlig redogörelse för dess innehåll, utan i allmänhet kunna härutinnan hänvisa till nämnda utlåtande. Till den del riksförsäkringsanstaltens senaste förslag avviker från dess tidigare, innehålls motiveringen till dessa avvikelser uti ovannämnda skrivelse den 6 augusti 1926. För innehållet i denna skall jag på vederbörliga ställen i det följande redogöra. Själva förslaget torde emellertid såsom bilaga (Bil. B) få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Vidare förtjänar nämnas, att olika meningar yppats i frågan, huruvida bestämmelserna i förevarande ämne böra, efter förebild av 1909 års förordning, sammanfattas i en särskild författning eller om de till någon del böra meddelas i form av tillägg till olycksfallsförsäkringslagen. Riksförsäkringsanstaltens förslag ansluter sig härutinnan till nämnda förordning.

Med hänsyn därtill att, såsom i det föregående framhållits, den fast anställda personal, som jämte de värnpliktiga avses med ifrågavarande bestämmelser, jämväl faller under olycksfallsförsäkringslagen, har emellertid från såväl socialstyrelsens som försäkringsrådets sida framhållits det principiellt riktiga i att icke i fråga om rätt till ersättning för *olycksfallsskada* inordna de fast anställda under en ny författning.

Beträffande de värnpliktiga anser socialstyrelsen saken ställa sig något annorlunda. Enligt rådande uppfattning omfattades dessa ej av olycksfallsförsäkringslagen, emedan de icke kunde anses i lagens mening använda till arbete för annans räkning under sin militärtjänstgöring, utan därvid endast fullgjorde en medborgerlig skyldighet. Av denna anledning och även av andra skäl syntes det socialstyrelsen måhända vara lämpligast, att för de värnpliktigas vidkommande jämväl olycksfallsersättningsfrågan ordnades på sätt hittills varit förhållandet.

I sistnämnda del skiljer sig försäkringsrådets åsikt från socialstyrelsens, i det att försäkringsrådet ifrågasätter, om man icke lämpligen borde inränga samtliga frågor om ersättning för olycksfallsskada under olycksfallsförsäkringslagen, vilket skulle kunna ske genom vissa ändringar och tillägg i nämnda lag. Genom en sådan anordning skulle alla fall av ersättning för olycksfall under militärtjänstgöring komma att behandlas i full överensstämmelse med frågorna om ersättning för olycksfall i arbete i allmänhet. Därjämte behöfde man icke vid ordnandet av frågorna om ersättning i anledning av sjukdom, som icke föranletts av olycksfall, taga

någon hänsyn till vad som gällde i fråga om ersättning för olycksfallsskada. I stället skulle bestämmelserna i denna del kunna i den mån, så ansåges lämpligt, bringas i närmare överensstämmelse med dem, som gällde rörande ersättning vid sjukdom för andra statens arbetare. I sammanhang därmed skulle också kunna tagas i övervägande, huruvida icke avgörandet av dessa ärenden skulle kunna, i analogi med vad som ägde rum inom andra statsverkets förvaltningsgrenar, t. ex. post-, telegraf- och järnvägsförvaltningarna, omhänderväras av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse respektive marinförvaltningens civilavdelning och marinöverläkaren.

Det torde icke kunna förnekas, att ur de principiella och praktiska synpunkter, som i förevarande avseende framförts, vissa skäl föreligga för en uppdelning av hithörande bestämmelser på olycksfallsförsäkringslagen och en särskild författning. Det mest rationella skulle väl därvid vara att, såsom försäkringsrådet ifrågasatt, komplettera förstnämnda lag i den riktning, att jämväl de värnpliktiga — i motsats till vad nu torde anses vara fallet — komme att omfattas av densamma, samt meddela bestämmelser om ersättning i anledning av sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, i en särskild, för fast anställda och värnpliktiga gemensam författning. Mot de värnpliktigas inordnande under olycksfallsförsäkringslagen tala emellertid andra principiella och praktiska skäl. Såsom socialstyrelsen erinrat, innebär militärtjänstgöringen för de värnpliktiga fullgörandet av en medborgerlig skyldighet. Här föreligger således en principiell skillnad mellan värnpliktiga och arbetare, som avses i olycksfallsförsäkringslagen. Givet är, att detta förhållande kan anses böra leda till olika betraktelsesätt, allt eftersom en olycksfallsskada uppkommit under värnpliktstjänstgöring eller under annat arbete. Redan av denna anledning resa sig därför betänkligheter mot ett sammankopplande av ifrågavarande ersättningsärenden. Härtill kommer emellertid, att värnpliktstjänstgöringens karaktär av tvångstjänstgöring, såsom också vid nuvarande bestämmelsers tillkomst förutsattes, torde böra förändra, att ersättning för sjukdom, som, utan att hava orsakats av olycksfall, dock ådragits genom militärtjänstgöringen, utgives enligt samma grunder som ersättning för olycksfallsskada. Mot en uppdelning på ena eller andra sättet kan ytterligare anföras det skälet, att nu gällande bestämmelser äro sammanförda i en författning samt att det fördenskull och även i övrigt ur praktisk synpunkt måste anses önskvärt att upprätthålla en dylik anordning.

Övervägande skäl synas mig alltså föreligga att, såsom riks-försäkringsanstaltens förslag avser, reglera samtliga frågor om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i en särskild författning. I konsekvens härmed och då, såsom i det föregående framhållits, de fast anställda i fråga om rätt till ersättning för olycksfallsskada falla under 1916 års lag, har det nu föreliggande förslaget lagts så, att det uppfyller den i 3 § av nämnda lag stadgade förutsättning för ifrågavarande personals undantagande från tillämpningen av samma lag; varjämte i förslaget upptagits en jämväl av riks-försäkringsanstalten förordad bestämmelse, som utesluter de fast anställda från berörda lags tillämpning.

Vidkommande därefter den föreslagna författningens form är att anmärka, att, medan nu gällande bestämmelser äro meddelade i en av Kungl. Maj:t med riksdagen utfärdad förordning, innebär riks försäkringsanstaltens förslag, att den nya författningen skulle erhålla formen av lag. Såsom skäl härför har anförts, att i förslaget upptagits bestämmelser, enligt vilka dels tvister om ersättning enligt författningen skulle undandragas de allmänna domstolarnas prövning, dels ock rätten till dylik ersättning icke skulle kunna överlåtas. Ehuru dylika bestämmelser jämväl ingå i det nu föreliggande förslaget, har jag dock, i betraktande av att ersättningsrätten enligt förslaget till övervägande del grundas på ett statens åtagande och förslaget i övrigt endast upptager eljest tillämpliga bestämmelser i olycksfalls försäkringslagen, ansett skäl saknas att med avseende å formen frångå nu gällande författning. Till stöd för denna ståndpunkt må ock anföras, att enahanda bestämmelser som de av riks försäkringsanstalten åsyftade återfinnas i förordningen den 1 juni 1923 (nr 138) angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Jag övergår härefter till att redogöra för de olika bestämmelserna i det föreliggande förslaget. Härvid får jag beträffande förslagets uppställning anføra följande.

I syfte att, såvitt avser ersättning för olycksfallsskada, åvägbringa önskvärd överensstämmelse med olycksfalls försäkringslagen, har det syntts lämpligt att, i motsats till vad i riks försäkringsanstaltens förslag skett, meddela bestämmelserna om ersättning för sådan skada och bestämmelserna om ersättning i anledning av sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, under särskilda kapitel, varvid dock befunnits praktiskt att i det kapitel, som avhandlar frågan om ersättning i sistnämnda fall, hänvisa till bestämmelserna rörande ersättning för olycksfallsskada och därutöver endast upptaga de avvikelser, som ansetts påkallade. I samband med denna uppdelning av ersättningsbestämmelserna hava de allmänna bestämmelserna sammanförts i ett första kapitel och vissa särskilda bestämmelser upptagits i ett avslutande, fjärde kapitel.

I kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Denna § innehåller liksom motsvarande § i riks försäkringsanstaltens förslag föreskrift angående den tjänstgöring och den personal, å vilken bestämmelserna skola äga tillämpning. Beträffande den förra av dessa frågor är att märka, att i nu gällande förordning uttryckligen är utsagt, att densamma avser såväl militärtjänstgöring i fred som tjänstgöring i krig. I riks försäkringsanstaltens förslag talas endast om militärtjänstgöring. Ordalagen medgiva sålunda bestämmelsernas tillämplande både i fred och krig. Anstalten uttalar med avseende härå, att det syntes synnerligen önskvärt, att

högre ersättning utginge i krig, och att det finge anses riktigast, att bestämmelser därom utfärdades redan i fredstid. Då emellertid dessa bestämmelser icke borde avse allenast vissa personalgrupper, utan gälla alla, som under militärtjänstgöring i krig ådroge sig kroppsskada, samt detta omfattande och ekonomiskt vittgående spörsmål ej inginge i anstaltens uppdrag, hade någon utredning i detta ämne icke blivit verkställd, och hade ej heller i förslaget intagits någon bestämmelse om särskild norm för bestämmande av ersättning vid skada, som ådragits under tjänstgöring i krig. De föreslagna bestämmelserna kunde emellertid enligt anstaltens mening åtminstone provisoriskt komma till användning jämväl i händelse av krig.

Från olika håll har mot avfattningen av riksförsäkringsanstaltens förslag i denna del anmärkts, att därav knappast klart framginge, huruvida bestämmelserna skulle äga tillämpning blott under fredstid eller jämväl under krig.

Härutöver har *socialstyrelsen* anfört, att man i händelse av krig syntes hava att räkna med helt andra faktorer i olika hänseenden än dem, som varit bestämmande vid författningsförslagets utgestaltung. Författningen syntes därför icke ens såsom ett provisorium böra tillämpas i fråga om efter krigsutbrott nyinträffade skador. Den borde följaktligen inskränkas att gälla uteslutande under fredstid, och detta borde även av författningen tydligt framgå.

Marinförvaltningen har förklarat sig ansluta sig till riksförsäkringsanstaltens åsikt därom, att särskilda bestämmelser redan i fredstid borde fastställas att gälla i fråga om ersättning för skada i krig, samt hemställt om utredning i detta syfte.

Med avseende å ifrågasatt spörsmål anser jag mig till en början böra erinra om, att de sakkunniga, som på sin tid utarbetade det ursprungliga förslaget till 1909 års förordning, till stöd för dess tillämpning i krig anförde, att dittills gällande bestämmelser angående understöd från Vadstena krigsmanshuskassa och flottans pensionskassa gällde även i fråga om invaliditet, ådragen under krig. Uppenbarligen funnes icke någon anledning att upphäva denna stammanskap och värnpliktiga tillkommande förmån. Skulle landet en gång hemsökas av krig, torde det väl vara lämpligt, att bestämmelser rörande ersättning för därunder ådragen invaliditet funnes, så att dylika frågor kunde vinna skyndsamt handläggning.

Då liknande skäl skulle kunna anföras till stöd för den nu ifrågasatta nya förordningens avfattande i överensstämmelse med vad för närvarande gäller, förtjänar det att här framhållas, att en begränsning av förordningens tillämplighet till fredstid ingalunda får uppfattas så, att staten skulle undandraga sig att utgiva ersättning för kroppsskada, ådragen under krig. Även om icke, såsom från visst håll ifrågasatts, särskilda bestämmelser i ämnet meddelades redan i fredstid, skulle en reglering av denna angelägenhet i händelse av krig för visso av sig själv framtvingas. Frågan angående den räckvidd, som i förevarande avseende bör givas åt den författning, vartill förslag nu föreligger, synes alltså böra bedömas uteslutande ur den synpunkten, om författningsbestämmelserna kunna anses lämpliga för krigsför-

hållanden. Med avseende härå vill det förefalla mig, att den omvälvning av förhållandena i allmänhet, som landets indragande i ett krig skulle åstadkomma, nödvändigtvis måste komma att sträcka sina verkningar jämväl till det område, varom här är fråga. I följd härav torde det få anses såsom synnerligen vanskligt att överhuvud under fredstid i förevarande hänseende meddela bestämmelser, avsedda att lända till efterrättelse under krigsförhållanden. Anses det emellertid böra ske, erfordras givetvis, såsom riksförsäkringsanstalten och marinförvaltningen framhållit, en särskild utredning i detta ämne. En sådan utredning och de bestämmelser, som till äventyrs kunde komma att framgå därur, torde näppeligen böra inskränkas till nu ifrågasvarande personalgrupper, utan omfatta den militära personalen i allmänhet.

Av vad jag nu anfört torde framgå, att jag icke anser tillrådligt att i förevarande sammanhang reglera frågan om ersättning för skada, ådragen i krig. Till stöd för denna ståndpunkt talar också den omständigheten, att oförmålda fråga står i nära samband med spørsmålet om utfärdande av särskilda krigsavlöningsbestämmelser, vilket spörsmål sedan länge är föremål för utredning.

1 § i föreliggande författningsförslag har alltså avfattats så, att bestämmelserna endast bliva tillämpliga beträffande militärtjänstgöring i fredstid.

Vad därefter angår den personal, vilken författningen bör omfatta, får jag till en början erinra om, att nu gällande förordning avser värnpliktiga, volontärer vid hären samt flottans och kustartilleriets stammanskap. Att dessa grupper även böra ingå i den nya författningen finner jag, i likhet med riksförsäkringsanstalten, uppenbart.

Anstalten har vidare ansett, att författningen bör avse jämväl det indelta manskapet. Detta manskap omfattas icke av 1909 års förordning, utan är underkastat bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 6 maj 1881 angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Då skäl synes saknas att i förevarande avseende behandla de indelta annorlunda än övrigt manskap, har jag funnit mig böra ansluta mig till riksförsäkringsanstaltens förslag jämväl i denna del. Med anledning härav och för att tydligt utmärka, att i övrigt under författningen falla, förutom värnpliktiga och fast anställt manskap, även musikelever och skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, marinintendentskadetter samt mariningenjöraspiranter och -elever, har riksförsäkringsanstalten i sitt senaste förslag sammanfattat den personal, varå författningen skall tillämpas, i uttrycket »värnpliktig eller vid krigsmakten fast anställd, som uppbur avlöning såsom underbefäl, menig krigsman eller värnpliktig». Då emellertid, såsom arméförvaltningen i sitt yttrande framhållit, nämnda uttryck skulle kunna giva anledning till tvekan beträffande författningens tillämpning å vissa av de kategorier, som, enligt vad i det föregående sagts, äro avsedda att omfattas av författningen, har jag funnit mig böra i 2 § av nu föreliggande förslag särskilt ange dem, som skola hänföras till fast anställda i författningens mening.

Uti 1918 års förslag upptogs bland de ersättningsberättigade, förutom den personal, som ovan omförmäls, jämväl den, som med behörigt tillstånd såsom krigsman frivilligt deltog i militärtjänstgöring. Härmed åsyftades i första rummet medlemmar i de frivilliga automobil- och motorbåtskårerna, men dessutom frivilliga militära deltagare dels i övningar, vilka avsåge utbildande av visst befäl i olika tjänsteställningar (kaderövningar), dels i krigstjänstgöring, dels ock i övningar, som blivit anbefallda till utronande av krigsberedskapen. Däremot avsågs ej att dit hänföra civila deltagare uti militärtjänstgöring (såsom röda korsets och röda stjärnans personal, annan frivillig sjukvårdspersonal, landstormskvinnor m. fl).

I sitt senaste förslag har riksförsäkringsanstalten emellertid icke medtagit ifrågakommande kategori och till stöd härför anfört följande. Erfarenheten hade visat, att nya organisationer esomoftast bildades i syfte att i fred och vid krigstillfälle i ett eller annat avseende biträda de militära myndigheterna. Det kunde också inträffa, att befintliga organisationer av en eller annan anledning upphörde med sin verksamhet. Att uppdraga en gräns mellan de olika kategorier frivilliga, som borde komma i åtnjutande av förslagens ersättningsförmåner, och dem, som borde ställas utanför, hade visat sig erbjuda avsevärda svårigheter. Härtill komme, att under de senare åren ett allt större antal kvinnor frivilligt biträde i den militära sjukvården, förplägnaden m. m. Att intaga även dessa som ersättningsberättigade syntes emellertid kunna föranleda betänkligheter och skulle också medföra den olägenheten, att därigenom ytterligare specialbestämmelser av rätt invecklad beskaffenhet skulle vara erforderliga. Riksförsäkringsanstalten hölle därför före, att kategorien frivilliga deltagare i militärtjänstgöring helt borde utelämnas i förslaget. I de säkerligen rätt sällsynta fall, där billighet fordrade, att ersättning borde utgå, kunde ersättningsfrågan underställas statsmakternas prövning.

En ledamot av riksförsäkringsanstalten har anfört härifrån avvikande mening samt ansett rätt och billighet fordra, att ersättning utgaves till samtliga i militärtjänstgöring frivilligt deltagande, enär dessa utförde ett intresserat och betydelsefullt arbete samt utgjorde ett kompletterande element i landets krigsväsen.

Från flertalet av de i ärendet hörda myndigheternas sida hava ock erinringar framställts mot riksförsäkringsanstaltens senast intagna ståndpunkt.

Sålunda uttalar *arméförvaltningen*, att personer, som därtill beordrade eller med behörigt tillstånd frivilligt deltog i militärtjänstgöring, borde komma i åtnjutande av de föreslagna förmånerna, under förutsättning dock att de under tjänstgöringen på statsverkets bekostnad åtnjutit någon förmån i kontant eller in natura.

Även *marinförvaltningen* anser berättigat, att åtminstone sådan frivillig personal, som beordras till deltagande i militärtjänstgöring, likställes med den i riksförsäkringsanstaltens förslag upptagna personal i avseende å rätt till ersättning vid skada eller sjukdom. Ämbetsverket säger sig härvid haft sin uppmärksamhet riktad särskilt på röda korsets personal och sådan för

marinens räkning förhyrd personal, som förrättar militärtjänst, särskilt ombord å fartyg, och tillägger, att ämbetsverket givetvis förutsatte, att denna personal före sitt deltagande i militärtjänstgöringen underkastades lika noggrann läkarundersökning som den personal, vilken i förslaget upptagits såsom ersättningsberättigad.

Flygstyrelsen anser på i huvudsak de av reservanten inom riksförsäkringsanstalten anförda skäl, att bland de ersättningsberättigade bör upptagas den, som med behörigt tillstånd frivilligt deltagit i militärtjänstgöring.

Socialstyrelsen förklarar sig också i det stora hela biträda den mening, som av nyssnämnda reservant framförts. Det syntes nämligen styrelsen, att alla även mera tillfälligtvis till krigsmakten anslutna, vilka under sin militärtjänstgöring ej genom olycksfallsförsäkringslagen vore i tillfredsställande grad skyddade emot följderna av olycksfall i tjänsten, borde i en författning som den nu förevarande omhändertagas. Visserligen kunde det förutsättas, att i militärtjänst skadad frivillig i särskild ordning komme att på det allmännas bekostnad hållas skadeslös i skälig utsträckning. I betraktande, bland annat, av den omgång och de besvär för såväl den skadade som olika myndigheter, vilka därvid skulle vållas, syntes dock avgjort vara att förebraga, att saken i förevarande sammanhang på författningsväg ordnades en gång för alla.

Försäkringsrådet framhåller, att, då i militärtjänst frivilligt deltagande personal icke kunde underkastas sådan undersökning m. m., som enligt förslaget förutsattes i bestämmelserna rörande ersättning för sjukdom, som icke föranletts av olycksfall, det icke syntes vara tillrådligt att utan vidare tillerkänna ifrågavarande personal rätt till ersättning vid dylik sjukdom. Där emot föreläge enligt försäkringsrådets mening icke samma hinder för rätt till ersättning åt den frivilliga personalen, då fråga vore om skada i anledning av olycksfall.

Statskontoret slutligen uttalar önskvärdheten av, att de frivilligt tjänstgörande kunde på någon bestämmelse i själva författningen grunda rätt till ersättning i förekommande fall. Då det emellertid vore förenat med vissa svårigheter att i författningen angiva den ersättning, som borde tillkomma olika kategorier av de frivilliga, syntes det statskontoret, som om i författningen lämpligen borde inflyta ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att, där frivillig under militärtjänstgöring drabbades av skada, som eljest enligt författningen skulle medföra rätt till ersättning, besluta om ersättning i huvudsaklig överensstämmelse med de i författningen angivna grunder.

Enligt min mening är det visserligen skäligt och jämväl med statens intresse förenligt, att frivilliga deltagare i militärtjänstgöring, som därunder ådraga sig kroppsskada, i fråga om rätt till ersättning härför i möjligaste mån likställas med värnpliktiga och fast anställda. Med hänsyn emellertid till vad riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet härutinnan anført, synes det icke låta sig göra att generellt inordna ifrågavarande personal under författningsförslaget. För ändamålet skulle i allt fall erfordras invecklade specialbestämmelser, utan att måhända nämnda personals rätt till ersättning

ändock kunde fullt uttömmande regleras. Vid sådant förhållande och då de fall, där ersättningsanspråk från sådan personals sida skulle kunna tänkas framkomma, måste antagas bliva jämförelsevis sällsynta, därest författningens tillämplighet, såsom jag i det föregående förordat, begränsas till fredstid, synes mig den av statskontoret anvisade utvägen innebära den lämpligaste lösningen av förevarande fråga. Jag har därför i det föreliggande förslaget låtit förse 1 § med ett tillägg, som bemyndigar Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de i förslaget angivna grunder besluta om ersättning till frivillig, som under militärtjänstgöring ådrager sig kroppsskada, vilken enligt förslaget medför rätt till ersättning.

Beträffande 1 § i det föreliggande förslaget har jag härutöver endast att tillägga, att med hänsyn till den av mig förordade förändrade uppställningen av författningsbestämmelserna i denna § stadgats, att ersättning utgår för under militärtjänstgöring ådragen sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall. I 3 kap. anges sedermera, i vilka fall sjukdom skall anses ådragen under militärtjänstgöring.

2 §.

Under 1 mom. i denna § har jag, i enlighet med vad under 1 § omförmälts, infört en bestämmelse angående vilka som äro att hänföra till fast anställda i författningens mening. Med hänsyn till den omorganisation av flottans reserv, som i samband med den nya försvarsorganisationens antagande beslutats, har härvid bland fast anställda jämväl upptagits reservunderofficersaspirant vid flottan.

I 2 mom. meddelas närmare bestämmelser angående begreppet militärtjänstgöring.

Enligt nu gällande förordning skall militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd. I sistnämnda del har denna bestämmelse ansetts innebära, att marschen eller färden skall hava skett under militärbefäl eller efter dess order.

Genom lagen den 19 juni 1919 har nu begreppet olycksfall i arbete utsträckts att omfatta även »olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen». Med hänsyn härtill har riksförsäkringsanstalten föreslagit en liknande utvidgning av begreppet militärtjänstgöring. Härvid har riksförsäkringsanstalten erinrat om, att enligt den tolkning, som givits nyssnämnda stadgande i olycksfallsförsäkringslagen, en färd till eller från hemmet icke omfattades av lagen, såvida icke färden *direkt* föranletts av anställningen. Om t. ex. en arbetare hade sitt hem på längre avstånd från arbetsplatsen och avlade besök i hemmet någon gång under veckans lopp, ansåges ersättning icke böra utgå. Militärtjänstgöringens art av tvångstjänstgöring för de värnpliktiga motiverade dock enligt riksförsäkringsanstaltens mening, att

skador, som åsamkades under de resor, som den värnpliktige företoge till och från hemmet efter erhållen permission, borde berättiga till ersättning. Då det i förevarande fall vore svårt att sätta de fast anställda i sämre läge än de värnpliktiga, borde utvidgningen i begreppet militärtjänstgöring avse jämväl de vid krigsmakten fast anställda. Även om formuleringen i riksförsäkringsanstaltens förslag vore liknande den, som förekomme i olycksfallsförsäkringslagen, syntes något hinder icke möta att giva nu omförmälda tolkning åt det föreslagna stadgandet.

En av de i ärendet hörda militära myndigheterna har avstyrkt permissions- och tjänstledighetsresors likställande med militärtjänstgöring i förevarande avseende samt därvid framhållit, att dylika helt frivilliga resor borde vara de resandes ensak.

En annan av nämnda myndigheter ävensom försäkringsrådet hava gjort gällande, att, därest rätten till ersättning för skada, som ådragits vid färd till eller från tjänstgöring, skulle givas sådan utsträckning, som riksförsäkringsanstalten ifrågasatt, detta uttryckligen borde uttalas i själva lagtexten.

Marinförvaltningen anser med marsch böra likställas sjötåg.

Jag anser mig böra tillstyrka, att en bestämmelse, motsvarande den, som med ovan angivet innehåll genom lagen den 19 juni 1919 införts i olycksfallsförsäkringslagen, vinner tillämpning även på nu ifrågavarande område. Däremot kan jag icke finna tillräckliga skäl föreligga att giva denna bestämmelse en annan tolkning än olycksfallsförsäkringslagens stadgande.

Med marinförvaltningen är jag ense om, att sjötåg bör likställas med marsch, men någon särskild bestämmelse därom synes mig icke erforderlig.

3 §.

Denna § innehåller bestämmelser rörande vilken myndighet som i första hand har att avgöra uppkommande ersättningsfrågor och huru den med avgörandet missnöjde äger söka rättelse.

I likhet med vad för närvarande gäller, föreslås, att förstahandsavgörandet skall tillkomma riksförsäkringsanstalten. På sätt i olycksfallsförsäkringslagen skett, göres emellertid härvid undantag beträffande frågor om utgivande av engångskapital i stället för livränta i det uti 6 § 2 mom. angivna fall.

Angående talans anställande i händelse av missnöje med riksförsäkringsanstaltens beslut gäller enligt 1909 års förordning, att sådan talan må anhängiggöras genom stämning till domstol eller påkallande av skiljeavtals tillämpning. Under erinran om, att för vinnande av en snabb rättskipning och en sakkunnig prövning i till den sociala olycksfallsförsäkringen hörande ärenden en särskild, för hela riket gemensam domstol, försäkringsrådet, inrättats, framhöll riksförsäkringsanstalten i motiveringen till 1918 års förslag, att enahanda skäl talade för en utsträckning av nämnda specialdomstols verksamhet till det område, varom nu är fråga. I anslutning härtill och efter förebild av motsvarande bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen stadgades i 1918 års förslag, att klagan över riksförsäkringsanstaltens beslut

finge föras hos försäkringsrådet, att försäkringsrådet ägde, ändå att klagan icke förts, upptaga här avsett ärende till prövning, samt att klagan ej finge föras över försäkringsrådets beslut.

Uti motiveringen till det senast avgivna förslaget anför nu riksförsäkringsanstalten i detta ämne följande.

Övervägande delen av de skador, som här komma i fråga, utgöras av sjukdomar (huvudsakligen tuberkulos). På grund av ofta inträffade avsevärda variationer i hälsotillståndet låter sig ett definitivt fastställande av ersättningen i de allra flesta fall vid dessa sjukdomar — i motsats mot vad som gäller beträffande olycksfallsskadorna — icke göra ens sedan åtskilliga år förflutit från det skadan yppats. Ersättning måste därför i regel, så länge sjukdomen varar, bestämmas för kortare tider i sänder, i allmänhet högst ett år, och upptages ersättningsfrågan efter utgången av varje tidsperiod, för vilken ersättning sålunda beviljats, till förnyad prövning. På grund av det stora antalet beslut, som till följd härav förekomma, och med hänsyn till numera vunnen erfarenhet från tillämpningen av 1916 års lag har riksförsäkringsanstalten anledning förmoda, att ett underlättande av besvärsmöjligheterna, på sätt avsetts i 1918 års förslag, skulle medföra, att klagerätten — vilken med de rättsmedel, som för närvarande stå de ersättningsökande till buds, ytterst sällan utnyttjas — komme att anlitas i så stor utsträckning, att därigenom komme att förorsakas en icke obetydlig ökning i såväl anstaltens som försäkringsrådets förvaltningskostnader. Riksförsäkringsanstalten har därför ansett det böra tagas under övervägande, huruvida icke en prövning av förevarande ärenden utav anstalten såsom enda instans vore tillfyllest eller om i annat fall en mera inskränkt besvärsmöjlighet, än som avsetts i 1918 års förslag, borde införas.

Härvid vill riksförsäkringsanstalten framhålla, att, så snart missnöje anmäles till anstalten mot av anstalten fattat beslut och nya uppgifter i ärendet lämnas, anstalten plägar upptaga ersättningsfrågan till förnyad prövning. Därest ytterligare utredning av riksförsäkringsanstalten befinnes erforderlig, införskaffas dylik av anstalten, innan ärendet upptages till avgörande. Det inträffar ej sällan, att ett av riksförsäkringsanstalten avgjort ärende på grund av missnöjesanmälan underkastas omprövning av anstalten flera gånger.

Det synes riksförsäkringsanstalten kunna ifrågasättas, om ej genom ett dylikt förfarande så starka garantier kunna anses vara för handen, att de ersättningsökande komma i åtnjutande av de förmåner, ifrågavarande lagstiftning avser att tillerkänna dem, att rätten att föra klagan över anstaltens beslut helt och hållet kunde borttagas utan fara för rättssäkerheten eller, i likhet med vad som är fallet beträffande pensionsstyrelsens beslut i pensionsärenden, få äga rum endast efter prövning av justitiekanslern.

Vad beträffar riksförsäkringsanstaltens beslut rörande själva rätten till ersättning, har anstalten emellertid med hänsyn till å ena sidan, att dessa beslut ofta äro av principiell innebörd och å den andra, att de till antalet icke äro så talrika, att besvärsmöjligheten skulle föranleda en mera väsentlig ökning av anstaltens och försäkringsrådets arbetsbörda, icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frågå 1918 års förslag. Vidkommande däremot anstaltens övriga beslut uti ifrågavarande ärenden, vilka beslut utgöra det stora flertalet av samtliga beslut, synes det anstalten icke erforderligt, att dessa kunna underkastas prövning av högre instans, en uppfattning, som även vinner stöd i det förhållandet, att alltsedan ikraftträdandet av 1909 års militärsättningsförordning det endast i ett par fall förekommit, att andra

frågor om ersättning enligt förordningen än sådana, som avsett själva rätten till ersättning, hänskjutits till domstols avgörande.

På grund av vad riks försäkringsanstalten sålunda anfört har anstalten i sitt senaste förslag infört en bestämmelse om, att klagan icke må föras över anstaltens beslut angående ersättnings art och storlek eller angående utbetalning av ersättning. I anslutning härtill har också den försäkringsrådet enligt 1918 års förslag tillagda rätt att till prövning upptaga ärende, ändå att klagan icke förts, på motsvarande sätt begränsats i det nya förslaget.

Två av riks försäkringsanstaltens ledamöter hava i ett särskilt yttrande uttalat den uppfattningen, att den ökning i förvaltningskostnaderna för anstalten och försäkringsrådet, som ett genomförande av 1918 års förslag i nu förevarande hänseende skulle medföra, borde föranleda därtill, att, för den händelse anstaltens senaste förslag till besvärordning icke ansåges böra genomföras, den i 1909 års förordning föreskrivna ordning för sökande av ändring i anstaltens beslut bibehölles.

Från några av de i ärendet hörda myndigheternas sida hava erinringar framställt mot riks försäkringsanstaltens senaste förslag i förevarande del.

Sålunda anser *socialstyrelsen* ganska starka betänkligheter däremot möta ur den synpunkten, att man genom det föreslagna stadgandet skulle offra en inom olycksfallsförsäkringen de försäkrade eljest allmänt tillkommande rätt. En utväg till undvikande härav syntes *socialstyrelsen* måhända vara att lämna besvärsrätten obeskuren i fråga om skada genom olycksfall och på av riks försäkringsanstalten angivet sätt inskränka densamma endast beträffande ersättningsanspråk på grund av sjukdom.

Enligt *försäkringsrådets* mening kunde den av riks försäkringsanstalten föreslagna begränsningen av rätten att hos försäkringsrådet anföra besvär över anstaltens beslut icke anses lämplig. Frågorna angående rätten till ersättning och dennas storlek syntes i många fall hava så nära samband med varandra, att ett särskiljande av desamma i nu förevarande hänseende skulle komma att vid tillämpningen medföra olägenheter. Anstaltens förslag skulle vidare medföra, att sådana frågor som t. ex. nedsättning av ersättningen på grund av grov vårdslöshet eller fylleri, avdrag å ersättningen i vissa i förslaget angivna fall m. m., icke skulle kunna underställas rådets prövning. Även måste anses lämpligare, att frågorna om ersättningens art och storlek i händelse av tvist bedömdes av specialdomstol än, såsom eljest skulle bliva fallet, av de allmänna domstolarna eller Kungl. Maj:t i statsrådet. Vad anginge erfarenheten från tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen, hade därav framgått å ena sidan behovet av besvärsmätt även i fråga om ersättningens storlek, å andra sidan att rätten att anföra besvär hos försäkringsrådet ingalunda missbrukats, utan tvärtom begagnats i jämförelsevis ringa utsträckning. Det av riks försäkringsanstalten tillämpade förfarings sättet med upprepade omprövningar av sina egna beslut syntes icke heller enbart vara till fördel. Dels kunde därav lätt föranledas, att de utredningar, som föreginge besluten, icke gjordes med erforderlig noggrannhet, och dels syntes det leda till, att den skadade frestades att i tid och otid hos an-

stalten förnya sina anspråk. Lämpligare syntes vara, att den skadade i händelse av missnöje med anstaltens beslut hänvisades att klaga hos försäkringsrådet, som därefter slutligen avgjorde ärendet. En dylik anordning syntes även vara ägnad att medföra lättnad i riksförsäkringsanstaltens arbetsbörda. Tydligt syntes jämväl vara, att en omprövning från riksförsäkringsanstaltens sida av dess egna beslut icke finge jämföras med en prövning av ärendet i högre instans. Då riksförsäkringsanstalten uppdroge en jämförelse med behandlingen av pensionsärenden i pensionsstyrelsen, borde erinras, att pensionsstyrelsen icke vore första instans vid dessa ärendens behandling. Rådet ansåge sig slutligen böra framhålla, att de fast anställda, därest riksförsäkringsanstaltens förslag genomfördes, skulle berövas den rätt att hos försäkringsrådet anföra besvär över anstaltens beslut även i fråga om ersättnings storlek, som för närvarande vid olycksfallsskada vore dem tillförsäkrad enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Även *statskontoret* förklarar sig anse det ganska tveksamt, huruvida den av riksförsäkringsanstalten föreslagna inskränkningen av rätten att få ersättningsfrågor prövade i högre instans vore lämplig. Ehuru en obesuren klagorätt måhända mången gång kunde föranleda onödigt arbete för både riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet, ville det dock förefalla *statskontoret*, som om denna olägenhet vore att föredraga framför ett avstängande från klagorätt.

Till en början torde kunna fastslås såsom ostridigt, att ur de ersättningsökandes synpunkt avgjorda fördelar äro förenade med riksförsäkringsanstaltens förslag, såvitt detsamma avser, att talan mot anstaltens beslut skall fullföljas hos försäkringsrådet i stället för såsom nu vid allmän domstol. Riksförsäkringsanstalten har emellertid i sitt senaste förslag begränsat klagorätten att avse allenast frågor om rätt till ersättning. Klagan skulle således icke få föras i fråga om ersättnings art, storlek eller utbetalning. Med avseende härå tillåter jag mig erinra om, att, såsom jag i det föregående angivit, det nu på mitt föranstaltande utarbetade förslaget, bland annat, innebär, att den fast anställda personal, som däri avses, skall vara undantagen från tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen. I betraktande härav synes det icke kunna ifrågakomma att, såvitt angår ärenden rörande ersättning åt dylik personal för olycksfallsskada, inskränka den klagorätt, som för närvarande tillkommer vederbörande enligt olycksfallsförsäkringslagen. Mot en begränsning av klagorätten i övriga ersättningsärenden möter visserligen icke samma hinder. Men att i förevarande avseende meddela olika bestämmelser för det ena eller andra fallet synes varken motiverat med hänsyn till ärendenas beskaffenhet eller tillfredsställande ur rättstillämpningssynpunkt. Härtill kommer, såsom försäkringsrådet erinrat, att en begränsning av klagorätten i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag skulle vara ägnad att medföra åtskilliga olägenheter, vilka närmare framgå av rådets ovan återgivna yttrande. Å andra sidan torde, såsom reservanterna inom anstalten särskilt framhåvt, ett genomförande av den föreslagna instansordningen utan en

dylik inskränkning av klagorätten komma att medföra en ökning i anstaltens och försäkringsrådets förvaltningskostnader. Storleken av denna kostnadsökning låter sig icke på förhand beräkna. Av intresse i detta sammanhang är emellertid försäkringsrådets uttalande därom, att den enligt olycksfallsförsäkringslagen medgivna besvärsrätten begagnats i jämförelsevis ringa utsträckning. I viss mån torde för övrigt kostnadsökningen komma att motvägas av den besparing, som synes kunna förväntas därigenom, att, såsom försäkringsrådet framhållit, den ifrågasatta instansordningen är ägnad att medföra en begränsning i den nu förekommande omprövningen från riksförsäkringsanstaltens sida av dess egna beslut.

Det övervägande, jag ägnat förevarande fråga och de olika därpå inverkan omständigheterna, har alltså övertygat mig om, att lösningen bör ske efter de linjer, riksförsäkringsanstaltens år 1918 avgivna förslag följde. I enlighet härmed har därför nu föreliggande förslag avfattats i denna del.

Med hänsyn till den befattning med ifrågavarande ersättningsärenden, som enligt 1918 års förslag skulle tillkomma försäkringsrådet, framlade riksförsäkringsanstalten i samband med nämnda förslag även förslag till sådan ändring i lagen om försäkringsrådet, att bestämmelserna i 6 § av denna lag skulle gälla jämväl med avseende å omförmälda ärenden. Då sagda bestämmelser emellertid icke reglera försäkringsrådets kompetensområde, utan endast angiva rådets sammansättning vid behandlingen av de ärenden, som enligt olycksfallsförsäkringslagen ankomma på rådet, anser jag, i överensstämmelse med vad rådet också i ett i denna fråga avgivet yttrande uttalat, ändring i nämnda lag icke för ändamålet erforderlig. Emellertid har det synt mig lämpligt att för fullständighetens skull förse 3 § i nu föreliggande författningsförslag med en hänvisning till lagen om försäkringsrådet. Med avseende härå är att anmärka, att nämnda lag stadgar, att av försäkringsrådets ledamöter vissa skola representera arbetsgivare och vissa representera arbetare. I sitt yttrande över riksförsäkringsanstaltens år 1918 avgivna förslag till militärsättningslag framhöll arméförvaltningen, att det icke vore erforderligt, att representanter för arbetsgivare deltog i nu ifrågavarande ersättningsärenden. I sitt nu avgivna utlåtande har riksförsäkringsanstalten förklarat sig finna visst fog föreligga för denna anmärkning. Samma anmärkning kunde också riktas mot, att representanter för arbetare skulle delta i handläggning av dylika ärenden. I en framställning den 18 januari 1923 om ändrade bestämmelser i 1909 års förordning hade anstalten ock ifrågasatt, huruvida icke en annan sammansättning av försäkringsrådet vore erforderlig, varigenom den militära och militärmedicinska sakkunskapen bleve representerad. Om anstaltens förslag rörande inskränkning i besvärsrätten antoges, syntes emellertid antalet klagomål bliva jämförelsevis ringa. Med hänsyn härtill vore det i mindre grad påkallat att genomföra en ändring av rådets sammansättning, vilken i varje fall komme att medföra en viss kostnadsökning. Riksförsäkringsanstalten hade därför funnit sig icke böra nu framställa något förslag i ämnet.

Såsom av det föregående framgår, har jag icke kunnat förorda den av riksförsäkringsanstalten föreslagna inskränkningen i klagorätten. Detta oaktat finner jag mig emellertid icke böra ifrågasätta en ändrad sammansättning av försäkringsrådet vid handläggningen av förevarande ersättningsärenden. Det synes mig nämligen ur rättstillämpningssynpunkt icke lämpligt, att försäkringsrådet vid prövningen av frågor, beträffande vilka samma eller väsentligen samma regler äro avsedda att gälla, skulle hava än en och än en annan sammansättning. På grund härav och då det behov av särskild sakkunskap, som för försäkringsrådet må kunna uppstå i anledning av dess befattning med nu ifrågavarande ärenden, lärer kunna tillgodoses på annat sätt, anser jag hänvisningen till lagen om försäkringsrådet böra gå ut därpå, att nämnda lags bestämmelser oförändrade skola tillämpas även i fall, varom här är fråga.

4 §.

I 20 § av riksförsäkringsanstaltens förslag har i anslutning till vissa stadganden i 21 och 23 §§ av olycksfallsförsäkringslagen upptagits en bestämmelse om rätt för riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet att till utredning av ersättningsanspråk vid allmän domstol låta avhöra vittnen eller sakkunniga samt av polismyndighet påfordra undersökning. Denna bestämmelse har i föreliggande förslag erhållit sin plats i 4 §.

5 §.

Förevarande § innehåller den i 21 § av riksförsäkringsanstaltens förslag upptagna bestämmelsen, att rätt till ersättning ej kan överlätas och förty ej må tagas i mät för gäld. Bestämmelsen i fråga är av ordagrant samma lydelse som stadgandet i 31 § av olycksfallsförsäkringslagen och skiljer sig alltså beträffande avfattningen från motsvarande föreskrift i 15 § av 1909 års förordning. Något skäl att bibehålla den i sistnämnda författning använda formuleringen har emellertid icke syntts föreligga.

2 kap. Ersättning för skada till följd av olycksfall.

6 och 7 §§

Dessa §§ motsvara 4 § i nu gällande förordning och innehålla alltså bestämmelser om de ersättningar, som i olika fall skola utgå. I riksförsäkringsanstaltens förslag återfinnas ifrågavarande bestämmelser uti 4 och 5 §§.

I det föregående har redan antytts, att nu utgående ersättningar utgöras av sjukhjälp eller livränta till den skadade själv samt begravningshjälp och livräntor till efterlevande, ävensom att beloppen av dessa olika ersättningar fixerats i förordningen. Vidare har erinrats om de nya grundsatser, som i motsvarande hänseende genom 1916 års lag vunnit insteg inom den sociala olycksfallsförsäkringen. I anslutning härtill har slutligen framhållits angelägenheten av, att dessa nya grundsatser givas tillämpning även på nu ifrågavarande område. Jag skall nu angiva de ersättningsgrunder, som i enlighet härmed funnits böra upptagas i det föreliggande förslaget.

Vad härvid först angår *det fall, att inträffad skada icke medfört döden*, hava bestämmelserna härom införts i 6 § av förslaget.

Enligt 1909 års förordning utgår i här avsedda fall:

om skadan medfört väsentlig minskning av arbetsförmågan under mera än tre dagar: sjukhjälp för varje överskjutande dag; samt

om skadan medfört för framtiden bestående förlust av arbetsförmågan eller minskning därav med minst en tiondel: livränta.

Enligt 1916 års lag åter utgår:

om olycksfall medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan: *dels* läkarvård, läkemedel m. m. från och med dagen för olycksfallet, *dels ock*, under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel, sjukpenning från och med dagen efter olycksfallet; samt om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan: *dels* livränta, *dels ock* sådan behandling, som må erfordras för höjande av arbetsförmågan, livränta dock allenast under förutsättning att arbetsförmågan nedsatts med minst en tiondel.

Den viktigaste skillnaden mellan de båda författningarna uti nu förevarande avseende torde vara den, att, medan sjukersättningen enligt 1909 års förordning utgöres allenast av ett visst kontant belopp, sjukhjälp, för varje sjukdag, sådan ersättning enligt 1916 års lag utgår under två olika former, nämligen *dels* med kostnadsfri läkarvård jämte läkemedel m. m. och *dels* med ett kontant belopp, sjukpenning.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till ny författning ansluter sig härutinnan till olycksfallsförsäkringslagen. Häremot har icke någon erinran framställts, och då icke heller jag finner anledning därtill, har det nu föreliggande förslaget i denna del avfattats i enlighet med anstaltens förslag.

Med avseende å den ifrågasatta förmånen av läkarvård under sjukdomstiden må nämnas, att vad olycksfallsförsäkringslagen innehåller därom, att, därest sådan vård ej utan skälig omgång eller kostnad kan anskaffas, annan lämplig vård i stället får beredas den skadade, av riksförsäkringsanstalten ansetts böra gälla även i fall, varom här är fråga. Då denna bestämmelse lätt kunde förleda den skadades närstående att helt undvika läkarvård, har medicinalstyrelsen ifrågasatt sådan omformulering av bestämmelsen, att annan vård än läkarvård endast tillfälligtvis finge beredas den skadade, så framt ej läkare medgivit, att den fortsatta skötseln av den skadade finge anförtros åt annan än läkare. Tillräcklig anledning att härutinnan frånga olycksfallsförsäkringslagens formulering synes mig emellertid icke förefinnas. ¶

Liksom enligt olycksfallsförsäkringslagen fri läkarvård omfattar ersättning för läkarintyg, som av riksförsäkringsanstalten anses erforderliga för bedömande av frågan om rätt till ersättning samt ersättnings art och storlek, har anstalten i sitt förslag i nu förevarande ämne upptagit en föreskrift därom, att ersättning för läkarintyg skall gäldas av anstalten. Undantag

har dock ansetts böra göras för det fall, att dylikt intyg utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.

Armé- och marinförvaltningarna hava med avseende å denna undantagsbestämmelse framhållit, att militärläkarna på goda grunder kunde antagas komma att få sin arbetsbörda avsevärt ökad i anledning av den nya författningen. På grund härav och då samtliga läkare vid det civila sjukvårdsväsendet städse erhöle ersättning för liknande intyg, syntes rättvisan fordra, att samma ersättning tillkomme militärläkarna.

Riksförsäkringsanstalten har häremot erinrat, att militärläkarna enligt gällande reglementen vore skyldiga att utan särskild gottgörelse med ledning av verkställda undersökningar utfärda intyg och avgiva utlåtanden i fråga om ersättningsökande, tillhörande nu ifrågavarande kategorier. Att frångå reglementenas bestämmelser i förevarande avseende syntes icke riktigt. Antagligt vore ock, att den nya värnpliktslagen och i sammanhang därmed utfärdade bestämmelser komme att medföra en reducering i antalet ersättningsökande. Detta oaktat skulle likväl ett tillerkännande av ersättning för dessa utlåtanden komma att för statsverket medföra icke obetydliga ekonomiska konsekvenser.

För egen del finner jag ej anledning att föreslå någon ändring i vad för närvarande gäller i fråga om militärläkares skyldighet att utan särskild ersättning utfärda intyg, som här avses. Det nu föreliggande förslaget har fördenskull i förevarande del erhållit samma avfattning som riksförsäkringsanstaltens förslag.

Vad angår sjukpenningen, stadgas i olycksfallsförsäkringslagen, att densamma skall utgöra vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. I lagen angives numera också det belopp, varmed sjukpenningen allt efter den årliga arbetsförtjänstens storlek utgår.

Även härutinnan överensstämman riksförsäkringsanstaltens förslag och det på grundval därav nu upprättade förslaget med olycksfallsförsäkringslagen. Frågan om sättet för den årliga arbetsförtjänstens beräkning torde jag få upptaga vid behandlingen av 8 § i sistnämnda förslag. Den olikhet, som, enligt vad därvid kommer att framgå, föreligger mellan de båda förslagen, har föranlett, att olycksfallsförsäkringslagens bestämmelse rörande sjukpenningens belopp vid arbetsförtjänst av olika storlek oförändrad upptagits i nu föreliggande förslag.

Jämväl bestämmelsen angående livränta till den skadade har, liksom i riksförsäkringsanstaltens förslag, anslutits till motsvarande stadgande i olycksfallsförsäkringslagen. Sådan livränta skall sålunda utgå vid förlust av arbetsförmågan med två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning med minst en tiondel av arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen, med tillägg i vartdera fallet av den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av vissa till arbetsförmågans höjande eller eljest till hindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel. Vidare skall gälla, att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må,

när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, dock ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten. Slutligen skall det bero på försäkringsrådet att, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde. Att sistnämnda bestämmelse icke ansetts böra gälla, då fråga är om sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, kommer att framgå av det följande.

Utöver nu berörda föreskrifter har med avseende å ersättning, som i 6 § av förslaget omförmäles, i samma paragraf upptagits en bestämmelse, som, i nära anslutning till vad enligt 1909 års förordning gäller, utesluter dylik ersättnings utgående för tid, under vilken tjänstgöringen eller anställningen varar, samt, vad angår läkarvård och läkemedel, jämväl för den ytterligare tid, vederbörande är berättigad till vård genom militär eller annan myndighets försorg.

Vad härefter beträffar ersättningens art och omfattning för *det fall, att inträffad skada medfört döden*, upptagas bestämmelserna härom i 7 § av förslaget.

Enligt 1909 års förordning utgår i angivna fall *dels* begravningshjälp med 150 kronor, *dels ock* livräntor med i förordningen angivna belopp till änka, så länge hon lever ogift, och till minderårigt barn intill uppnådda 15 års ålder samt, där den avlidne ej efterlämnat änka eller barn, till föräldrar och minderåriga syskon, till de sistnämnda intill fyllda 15 år.

Olycksfallsförsäkringslagen skiljer sig i förevarande fall från 1909 års förordning i väsentligen följande avseenden. Såväl begravningshjälp som livräntor utgå med i förhållande till den avlidnes årliga arbetsförtjänst bestämda belopp, dock att visst minimibelopp är stadgat för begravningshjälpen. Jämväl adoptivbarn och adoptivföräldrar kunna komma i åtnjutande av livräntor, därest adoptionen skett före olycksfallet. Till barn (adoptivbarn) utgår livränta intill uppnådda 16 års ålder. För föräldrars (adoptivföräldrars) rätt till livräntor förutsattes icke, att änka eller barn (adoptivbarn) ej efterlämnats, men däremot att föräldrarna (adoptivföräldrarna) varit för sitt uppehälle väsentligen beroende av den avlidnes arbete. Syskon äro icke under några förhållanden berättigade till livränta. Efterlevande makes och barns (adoptivbarns) livräntor utgå med viss företrädesrätt framför övriga därtill berättigades livräntor. Då efterlevande make före viss ålder ingår nytt gifte, utgår en mindre engångsersättning.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till militärsättningslag ansluter sig i förevarande hänseenden till olycksfallsförsäkringslagen, allenast med det undantaget, att förslaget icke upptager någon bestämmelse om minimibelopp för begravningshjälp. Denna avvikelse har sin grund i den av anstalten förordade beräkningen av den årliga arbetsförtjänsten.

Även enligt det på mitt föranstaltande nu utarbetade förslaget avses ersättning till efterlevande skola utgå enligt de grunder, som i nämnda lag

fastställt. Med hänsyn till vad 8 § i detta förslag innehåller rörande arbetsförtjänstens beräkning, har det härvid syntts erforderligt att från sagda lag upptaga jämväl bestämmelsen om ett visst minsta belopp, varmed begravningshjälp skall utgå.

8 §.

Såsom i det föregående antytts, innehåller denna § bestämmelser angående beräkningen av den årliga arbetsförtjänst, i förhållande till vilken de i 6 och 7 §§ omförmälda kontanta ersättningar skola utgå. I riksförsäkringsanstaltens förslag återfinnas motsvarande bestämmelser under 6 §.

Enligt 9 § i olycksfallsförsäkringslagen gäller, att den årliga arbetsförtjänsten utgöres av hela den avlöning, som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat. Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, skall skälighetsprövning äga rum beträffande avlöningen för sådan tid. Härvid skall avlöningen beräknas till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadades vid olycksfallet eller, där avlöningen inom den skadades yrke under angiven tid måste antagas hava varit väsentligt högre, med hänsyn härtill eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Detsamma gäller, i fall den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än arbetare, som nyss nämnts. Dylik skälighetsprövning skall vidare äga rum, där arbetsförmågan vid tiden för olycksfallet redan var nedsatt på grund av tidigare olycksfall i arbete, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat. Har den skadade ej fyllt 18 år, får arbetsförtjänsten vid bestämmande av livränta icke beräknas till lägre belopp, än som motsvarar den arbetsförtjänst, han skäligen kan antagas hava kommit att åtnjuta vid nämnda ålder, om olycksfallet ej inträffat. Utgöres avlöning helt eller delvis av naturförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga. Överstiger den årliga arbetsförtjänsten 3,000 kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger arbetsförtjänsten 450 kronor, skall den beräknas till detta belopp.

I 1918 års utlåtande med förslag till militärersättningslag upptog riksförsäkringsanstalten frågan om arbetsförtjänstens beräkning till en ingående behandling. Anstalten erinrade därvid om, att skillnad kunde göras mellan värnpliktiga och fast anställda, samt att, då tidigare frågan om ersättningens avpassande efter den skadades arbetsförtjänst varit under debatt, med värnpliktigs arbetsförtjänst torde hava avsetts hans inkomst av arbete i civila

livet under året före början av den militära tjänstgöring eller övning, under vilken skadan ådragits. Anstalten anförde vidare i ämnet huvudsakligen följande:

Vid prövning av ett sådant förslag torde till en början böra fasthållas, att ersättning av ifrågavarande art skall hava till ändamål att för den värnpliktige själv eller, om denne avlidit, för hans efterlevande utgöra gottgörelse för den ekonomiska förlust, som för honom eller dessa föranletts av den kroppsskada, som han ådragit sig under militärtjänstgöringen. Att denna ersättning skall komma att så nära som möjligt motsvara den lidna förlusten, därest den till sin storlek bestämmes med hänsyn till den värnpliktiges arbetsförtjänst i det civila livet, torde ligga närmast till hands att antaga och torde också i flertalet fall vara händelsen. Genom att sålunda i varje fall sätta ersättningsbeloppet i förhållande till arbetsförtjänsten skulle också vinnas överensstämmelse med de principer, som i detta avseende enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag från och med år 1918 tillämpas ifråga om civil arbetare, som skadas genom olycksfall i arbete.

Den arbetsförtjänst, efter vilken ersättningens storlek skulle beräknas, skulle i detta fall icke hava erhållits av den arbetsgivare, i vars arbete olycksfallet timat. Att så icke är förhållandet, står visserligen i strid med grundsatserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag, enligt vilka hänsyn uti förevarande avseende skall tagas allenast till den arbetsförtjänst, som den skadade åtnjutit av arbetsgivaren i den verksamhet, i vilken olycksfallet ägt rum. Detta torde dock i och för sig icke få anses vara av avgörande betydelse, då den angivna grundsatsen inom den sociala olycksfallsförsäkringen väl torde få anses vara betingad därav, att den skadades arbetsgivare för honom betalt premie, beräknad allenast efter hans arbetsförtjänst i arbetsgivarens arbete. Härtill kommer, att den värnpliktige i anledning av honom i militärtjänsten ådragen skada väl kan göra anspråk på större hänsyn än den, som skadats i vanligt yrkesarbete, då olyckan drabbat den förre under en tjänstgöring, som det icke berott på hans fria val att åtaga sig.

Emellertid lär icke kunna förbises, hurusom, med tillämpning av en dylik norm för bestämmande av ersättningarnas storlek, dessa skulle för olika värnpliktiga komma att vid samma kroppsskada utgå med väsentligen olika belopp.

Först och främst blir det nämligen — särskilt beträffande ersättning för skada, som vederbörande ådragit sig under första tjänstgöringen — en högst betydande skillnad mellan värnpliktiga, som ägna sig åt kroppsarbete, och dem, som ägna sig åt intellektuellt arbete. De förre hava i allmänhet vid den tid, då de hunnit värnpliktsåldern, redan kommit så långt, att de kunna försörja sig med sitt arbete, under det att de senare vid ifrågavarande tid ännu arbeta på sin utbildning. Skulle ersättningen bestämmas efter den värnpliktiges arbetsförtjänst under året före början av den tjänstgöring eller övning, under vilken han ådragit sig kroppsskadan, skulle den stora grupp av värnpliktiga, som utgöres av studerande vid universitet, högskolor och de allmänna liroverkens högsta klasser ävensom studerande vid andra läroanstalter, utan allt tvivel komma att erhålla lägre ersättning än flertalet värnpliktiga, tillhörande kroppsarbetarnas klass.

Men även inom olika grupper av kroppsarbetare råder väsentlig olikhet uti förevarande avseende. Sålunda äro ju arbetslönerna betydligt olika i i stad och på landsbygden samt i olika delar av landet. Även inom olika yrkesgrupper i samma stad och bygd företer arbetsförtjänsten betydande växlingar. Särskilt kan man urskilja två stora huvudgrupper av kroppsarbetare, nämligen jordbruksarbetare och industriarbetare, vilka icke endast i avse-

ende på arbetslönens storlek utan också i fråga om formen för dess utgående förete betydande skiljaktighet. Beträffande industriarbetare råder ävenledes väsentlig åtskillnad i fråga om normal- och minimilönernas storlek liksom också rörande utbildningstiden. I sistnämnda avseende skulle t. ex. kunna nämnas, hurusom för erhållande av vanliga minimilönen för *vuxen arbetare* i kanske flertalet yrken fordras en ålder av allenast 18 år. I vissa yrken uppges emellertid rätten till sådan lön vara beroende av uppnådda 19 eller 20 och till och med 21 år. Ännu större olikhet torde inom olika yrken råda beträffande lägsta åldern för erhållande av minimilön såsom *yrkeslärdd arbetare*. Härtill kommer, att det i en mängd fall för erhållande av anställning eller högre avlönat arbete fordras att hava fullgjort den huvudsakliga delen av militärtjänstgöringen. Vad särskilt angår lantbruksarbetare, lära dessa i allmänhet, sedan de inträtt i värnpliktsåldern, icke kunna under tiden mellan legoårets slut och första tjänstgöringens början samt understundom ej heller förrän efter repetitionsövningarnas slut erhålla annat än tillfälligt och därför också merendels mindre väl avlönat arbete.

Till samma truppförband komma ju ofta värnpliktiga från skilda delar av landet samt tillhörande olika yrken och yrkesgrupper. Deras arbetsförtjänst under året närmast före en övning kan således vara ganska olika. Om alltså två eller flera av dem, som under tjänstgöringen äro fullt likställda, vid samma tid, på samma plats och under samma övning skadas, kan i allt fall den ersättning, som i anledning därav skall utgå, såsom sjukpenning, högsta invalidlivränta, begravningshjälp och dödsfallslivräntor, bliva vid i övrigt lika fall till sitt belopp ganska olika. Till följd härav kommer givetvis ersättningens bestämmande efter den värnpliktiges arbetsinkomst under tiden närmast före början av den tjänstgöring eller övning, under vilken en kroppsskada adragits, att verka mycket ojämnt samt utan tvivel mången gång förfalla ganska orättvist.

Ett ytterligare skäl emot att sätta ersättningens storlek i direkt förhållande till den skadades arbetsförtjänst i det civila livet är svårigheten att kunna erhålla tillförlitliga uppgifter rörande arbetsförtjänstens belopp. För så vitt icke den skadade varit sin egen arbetsgivare, kunna dylika uppgifter knappast lämnas av annan än den eller dem, som varit den skadades arbetsgivare under året före tjänstgöringens början. Den skadade kan emellertid hava varit jämförelsevis länge i militärtjänst, innan han skadats, så att rätt lång tid kan hava förflutit, sedan han lämnat det arbete, genom vilket han erhållit den arbetsförtjänst, som skall ligga till grund för ersättningens bestämmande, och denna arbetsförtjänst kan mången gång hava förvärvats genom arbete hos flera arbetsgivare. Det torde vara klart, att under sådana förhållanden det ofta måste föranleda omgång och tidsödande skriftväxling att erhålla uppgifter rörande den skadades verkliga arbetsförtjänst i det civila livet, liksom det också med största skäl måste befaras, att de erhållna uppgifterna mången gång skola vara mindre tillförlitliga.

Man skulle kunna invända, att erhållandet av tillförlitliga uppgifter rörande arbetsinkomsten ej borde välla större svårigheter i nu förevarande fall än vid försäkring enligt 1916 års lag. Det är emellertid att märka, att vid skada, ådragen under militärtjänstgöring, riks-försäkringsanstalten saknar möjlighet att kontrollera de lämnade uppgifterna, och att en arbetsgivares rätt förklarliga önskan att, för att ersättningen skall bliva så hög som möjligt, icke uppgiva alltför låg siffra för arbetsförtjänsten icke motväges av något arbetsgivarens eget motsatta intresse. Vid försäkring enligt nyssnämnda lag däremot har arbetsgivaren i vissa fall redan före försäkringstidens början lämnat en del uppgifter rörande löneförhållandena vid sitt arbetsföretag, av vilka uppgifter han måste känna sig bunden. Dessutom

är försäkringsinrättningen berättigad taga del av hans avlöningslistor och förteckningar, och slutligen vet arbetsgivaren, att de i anledning av olycksfall i arbetet vid företaget under ett år utbetalda skadeersättningarnas belopp övar inflytande på storleken av kommande års avgifter för försäkring av arbetarna vid arbetsföretaget.

För att erhålla en tillförlitlig grund för arbetsförtjänstens beräkning skulle kunna tänkas, att man antingen följde taxeringen för bevilling av fast egendom samt av inkomst för kalenderåret före tjänstgöringens eller övningens början eller — på sätt som enligt 37 § av 1916 års olycksfallsförsäkringslag skall ske ifråga om bestämmande av storleken av den under karenstiden utgående sjukpenningen — fastställde ersättningen med hänsyn därtill, huruvida den skadade enligt lagen om allmän pensionsförsäkring påförts pensionsavgift eller ej, och, därest så skett, efter pensionsavgiftens storlek.

Mot det förra sättet att bestämma ersättningens storlek kan emellertid anföras, att därigenom vissa yrkesgrupper skulle bli lidande, särskilt sådana, i vilkas arbetsförtjänst, såsom förhållandet är t. ex. för flertalet jordbruksarbetare, i betydligare mån ingå vissa naturaförmåner. Det torde nämligen vara en ganska allmänt gängse praxis, att i dylika fall inkomsten taxeras jämförelsevis lågt. Därjämte torde böra framhållas, hurusom i den inkomst, för vilken den skattskyldige enligt bevillningsförordningen taxeras, ingå hans årsintäkter icke endast av arbete utan också av visst slag av kapital, nämligen ränta av utlånade eller i räntebärande obligationer nedlagda och hos penningförvaltare verk eller hos enskilda insatta pengar så ock utdelning å aktier i utländska aktiebolag. Det torde väl få anses mindre lämpligt, att inkomst av sådan art får öva inverkan på förevarande ersättnings storlek.

Enahanda anmärkningar kunna ock göras gällande emot att låta storleken av de pensionsavgifter, som påförts den skadade, ligga till grund för ersättningens bestämmande. Skyldigheten att, utöver den för alla avgiftspliktiga utgående pensionsavgiften av 3 kronor, erlägga tilläggsavgift är nämligen beroende av den inkomst, vartill den avgiftspliktige taxerats enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt. I denna inkomst ingå emellertid icke endast sådana den skattskyldiges årsintäkter, som, enligt vad ovan angivits, medräknats enligt bevillningsförordningen, utan ock hans inkomst av fast egendom och utdelning av aktier i inländska aktiebolag ävensom $\frac{1}{60}$ av hans uppskattade förmögenhet. Det har för övrigt visat sig, att pensionsavgifternas belopp ingalunda giva uttryck för vederbörandes verkliga arbetsförtjänst.

För att undgå de svårigheter, som förefinnas att erhålla verkligt tillförlitliga uppgifter rörande den skadades arbetsförtjänst i det civila livet, men ändock fasthålla principen om bestämmande av ersättningarnas storlek efter denna arbetsförtjänst, skulle man kunna tänka sig en sådan anordning, att arbetsförtjänsten i varje särskilt fall uppskattades till det belopp, vartill den efter den skadades ställning och arten av hans arbete *skäligen kunde antagas* hava uppgått. En dylik skälighetsprövning förutsattes ju i åtskilliga fall komma till användning vid tillämpningen av 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Det torde emellertid vara tämligen klart, att det i praktiken skall visa sig allt annat än lätt att kunna rättvist verkställa en dylik uppskattning, liksom ock att dess resultat ofta skall komma att föranleda missnöje och klagomål. Därjämte drabbas ett dylikt sätt för ersättningarnas bestämmande av de anmärkningar, som, fränsett svårigheten att erhålla tillförlitliga uppgifter om arbetsförtjänstens storlek, i det föregående framhållits emot för-

slaget att i nu förevarande fall rätta ersättningarnas storlek efter den skadades arbetsförtjänst i det civila livet före militärtjänstgöringens början.

I väsentligt mindre grad skulle dessa anmärkningar kunna göras gällande mot ett sådant sätt att ordna ersättningsfrågan, att ersättningarnas storlek bestämdes med hänsyn till värdet av de förmåner, som i form av dagavlöning, fri kost m. m. tillkommit den skadade under tjänstgöringen, eller, såsom det i det följande för korthetens skull uttryckes, efter hans *inkomst av militärtjänsten*. Ehuru detta värde med visst beräkningssätt kan uppgå till ett ingalunda oväsentligt belopp, är det dock tydligt, att berörda förmåner icke avse att utgöra verklig ersättning för den av honom utförda tjänstgöringen, och att de i stort sett icke äro tillräckliga för att lämpligen kunna läggas till grund för bestämmandet av ifrågasvarande ersättnings storlek. Emellertid torde den värnpliktiges inkomst av militärtjänsten uti nu förevarande avseende böra tillerkännas den betydelse, att ersättningarna icke i något fall böra sättas lägre, än vad som under motsvarande förhållanden skulle hava utgått med tillämpning av 1916 års olycksfallsförsäkringslag och med den skadades arbetsförtjänst, beräknad efter hans nämnda inkomst. Därvid torde man, för att erhålla en från militärtjänsten utgående *ärlig* arbetsförtjänst, lämpligen böra beräkna denna, såsom om den dagsinkomst, som den skadade åtnjutit vid den tid, då kroppsskadan ådragits, tillkommit honom för helt år — ehuru visserligen ett dylikt beräkningssätt icke överensstämmer med bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag rörande arbetsförtjänstens beräkning vid t. ex. säsongarbete.

Det torde av vad sålunda anförts vara klart, att betydande olägenheter äro förenade med samtliga de olika sätt, som kunna ifrågasättas för att för värnpliktig låta ersättningens storlek bestämmas i förhållande till hans arbetsförtjänst i det civila livet, liksom också att man för beräkningen av ersättningens storlek icke lämpligen kan ifråga om värnpliktig lägga till grund hans inkomst av militärtjänsten. Visserligen har i det föregående företrädesvis tagits sikte på den första långvariga tjänstgöringen, men torde vad härvid anförts kunna gälla så gott som helt och hållet om de åren närmast efter den första tjänstgöringen för flertalet värnpliktiga förekommande repetitionsövningarna. Under sådana förhållanden har det ansetts lämpligast att beträffande värnpliktiga så till vida bibehålla den i 1909 års militärsättningsförordning följda grundsats rörande angivandet i författningen av ersättningarnas storlek, att beloppet av vissa särskilda ersättningar, nämligen hel sjukpenning, högsta invalidlivränta, begravningshjälp och dödsfallslivräntor skall *framgå* av lagens bestämmelser.

Det har också tagits under övervägande, huruvida icke storleken av varje särskilt slag av ersättning — hel sjukpenning, högsta invalidlivränta m. m. — borde i lagen, såsom i 4 § av 1909 års militärsättningsförordning, till siffran angivas, så att de sålunda bestämda beloppen vid lika fall skola tillkomma alla dem, till vilka ersättning enligt lagen kan utgå. Emellertid har principen, att då värnpliktens fullgörande är en allmän medborgerlig plikt lika för alla, staten också bör uti det, som rör de värnpliktiges förmåner, behandla dem i huvudsak lika, visserligen ansetts äga sin giltighet, för så vitt det gäller på *individuella* förhållanden — förmögenhet, inkomster, uppfostran eller dylikt — beroende olikhet i levnadsbehov och levnadskostnader. Däremot har saken synts ställa sig helt annorlunda, om den personal, varom nu är fråga, med hänsyn till förhållanden, som hänföra sig till deras *militärtjänstgöring*, kan indelas i vissa grupper på sådant sätt, att de, som tillhöra samma grupp, kunna antagas i stort sett vara i avseende å familjeförhållanden likställda och hava beträffande utbildning, avlöning och dylikt hunnit ungefär lika långt.

En sådan gruppindelning framträder alldeles själfvallet i fråga om värnplikliga. I nyss angivna avseenden råder nämligen, vad angår de i värnpliktslagen fastställda övningarna, i allmänhet väsentlig olikhet mellan å ena sidan de värnplikliga, som fullgöra första tjänstgöringen och repetitionsövningarna, samt å andra sidan dem, som deltaga i reservtrupp- och landstormsövningarna. Första tjänstgöringen och de under närmaste åren där-efter förekommande repetitionsövningarna äga rum under de första värnpliktsåren. De däruti deltagande hava då ännu i allmänhet icke hunnit längre, än att de åtnjuta allenast begynnelselönen i sitt fack eller arbeta på sin utbildning, och de torde i regel ännu vara ogifta och hava att sörja allenast för sig själva. Reservtruppövningen åligger värnplikliga vid hären med visst undantag och förekommer en gång. För den stora massan av dessa värnpliklige äger den rum under nionde eller tionde året av värnpliktstiden samt varar under högst 15 dagar, och för de övriga inträffar den under femte eller sjätte året av värnpliktstiden och varar högst 25 dagar. Landstormsövningen förekommer för var och en, som däri skall deltaga, en gång, sedan tjänstetiden i beväringen, 15 år, utgått, och den varar allenast 5 dagar. Vid fullgörandet av dessa övningar torde i flertalet fall den värnpliklige hava avslutat sin utbildning, uppnått avlöning såsom yrkeslärd arbetare eller eljest erhållit en mera stadigvarande inkomst och jämförelsevis fast levnadsställning. De torde då också i allmänhet hava bildat egen familj eller kunna åtminstone i annat fall, därest sådant erfordras, fullgöra sin underhållsplikt i förhållande till sina föräldrar. Härtill kommer att, på sätt vid behandlingen av 6 § skall närmare angivas, olikhet också förefinnes i fråga om vederbörandes inkomst av militärtjänsten.

Med hänsyn härtill och för att man skulle kunna åtminstone i viss grad vinna, vad som företrädesvis åsyftas med ersättningarnas beroende av den skadades arbetsförtjänst, har, i fråga om värnplikliga, ett frångående av den i 1909 års förordning tillämpade grundsats om till siffran bestämda, för alla lika ersättningar ansetts böra äga rum sålunda, att ifrågavarande personal indelas i vissa grupper.

Även i fråga om den i lagförslaget avsedda *fast anställda personalen* har ett liknande förfarande ansetts lämpligt. Å denna personal torde bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag kunna tillämpas, liksom också för samma personal stadgandena i kungörelsen den 30 november 1917 angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av nyss berörda lag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, kunna vara gällande. Då dessutom för ifrågavarande personal avlöningen, för så vitt den avser den tid, som den militära anställningen varat, i varje fall bör vara känd, kunde det synas, som om det icke kunde ifrågakomma annat, än att bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag uti nu förevarande avseende borde tillämpas på denna personal. Emellertid kunna beträffande de fast anställda i huvudsak samma skäl, som föranlett förslaget, att dessa personalgrupper skulle ingå under den föreslagna lagen, också återopas till stöd för att samma personal även i övrigt, och således också med avseende å normen för bestämmandet av ersättningarnas storlek, likställes med de värnplikliga. Särskilt torde böra framhållas, hurusom 1916 års lag, och således naturligen också kungörelsen den 30 november 1917, avser allenast olycksfallsskador men ej sjukdom, som icke försakats av olycksfall. Härtill kommer, att för flertalet av dessa personalgrupper avlöningen, åtminstone därest däri ingående naturaförmånens värde skall uppskattas till den för deras utgörande beräknade kostnaden, är jämförelsevis ganska ringa. Den till en skadad utgående ersättningen skulle därför, med sådan beräkning av naturaförmånernas värde och med tillämpning av 1916 års lag, bliva ganska liten och antagligen

väsentligt mindre, än vad som kan komma att föreslås för de värnpliktiga. Det lär emellertid icke kunna bortses från det mindre lämpliga däruti, att en fast anställd, som fört befäl över den värnpliktige, alltså skulle i anledning av skada erhålla lägre ersättning, än vad i liknande fall skulle tillkomma denne. Vidare torde det från flera synpunkter vara av vikt, att då för de fast anställda deras militärtjänstgöring tillika innebär fullgörande av dem åliggande värnplikt, de förmåner, som beredas dem i anledning av denna tjänstgöring, icke bli mindre än de förmåner, som i motsvarande avseende utgå till övriga värnpliktiga. Slutligen torde det vara uppenbart, att genom enhetlighet och likformighet i sättet för dessa frågars behandling åtskilliga svårigheter undvikas, omgång och onödigt skriftväxling förhindras samt administrationskostnaderna nedbringas.

I anslutning till vad sålunda anförts indelade riks försäkringsanstalten den med förslaget avsedda personalen i tre grupper med en antagen arbetsförtjänst av 1,800 kronor, 1,500 kronor och 1,200 kronor. Härvid hänfördes till:

a) högsta gruppen (antagen arbetsförtjänst 1,800 kronor):

värnpliktig, som efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande övningar, deltagar i tjänstgöring eller övning, som enligt nämnda lag åligger honom eller som eljest blivit i laga ordning honom ålagd,

värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D och mom. 2 D värnpliktslagen och som fullgör i förstnämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring,

furir av första klass och furir av andra klass samt med dem likställda vid armén, och

manskap i första och andra lönegraderna och därmed likställda vid marinen;

b) mellangruppen (antagen arbetsförtjänst 1,500 kronor):

värnpliktig, som ej omförmålts under a),

fast anställt underbefäl, som ej nämnts under a),

fast anställd menig krigsman vid armén, som ej är musikelev,

manskap av tredje och fjärde lönegraderna och därmed likställda vid marinen, samt

c) lägsta gruppen (antagen arbetsförtjänst 1,200 kronor):

musikelev och skeppsgosse.

Livräntan vid full invaliditet skulle sålunda enligt 1918 års förslag komma att för respektive grupper uppgå till respektive 1,200 kronor, 1,000 kronor och 800 kronor, medan dylik livränta enligt nu gällande bestämmelser i ämnet utgår med ett för alla lika belopp av 900 kronor.

Uti motiveringen till sitt år 1926 avgivna ändrade förslag har riks försäkringsanstalten till en början gjort en beräkning av avlöningsförmånerna för värnpliktiga och fast anställt manskap. Denna beräkning har verkställts på grundval av värnpliktslagens bestämmelser, såvitt avser de värnpliktiga, samt manskapsavlöningsreglementet och dyrtidstilläggsbestämmelserna i fråga om de fast anställda. För båda kategorierna hava vidare naturaförmånerna, dels med ledning av de i 1926 års statsverksproposition beräknade kostnaderna för förplägnad, beklädnad och sjukvård, dels med uppskattning av

kostnaden för bostad, bränsle, lyse, tvätt etc. till sammanlagt 150 kronor för man och år, *dels ock* slutligen med hänsynstagande jämväl till det beräknade värdet av ifrågavarande naturaförmåner i det civila livet, uppskattats till 800 kronor för man och år.

Enligt anstaltens beräkning skulle *de värnpliktigas sammanlagda inkomst av militärtjänsten, för år räknat*, utgöra:

för värnpliktiga, som jämlikt § 27 mom. 3 C b kvarbliva i tjänstgöring utöver i mom. 1 av samma § föreskriven tid, kronor 1,400:—
 för annan värnpliktig högst » 1,165:—
 » » » lägst » 982:50

Det fast anställda manskapets sammanlagda avlöningsförmåner skulle enligt anstaltens beräkning utgöra:

vid armén:

för furir av 1. klass	{ högst	kronor 2,744:—
	{ lägst	» 2,031:—
för furir av 2. klass	{ högst	» 2,663:—
	{ lägst	» 1,951:—
för korpral	{ högst	» 2,287:—
	{ lägst	» 1,682:—
för vice korpral	{ högst	» 2,031:—
	{ lägst	» 1,494:—
för menig	{ högst	» 1,937:—
	{ lägst	» 1,400:—

vid marinen:

för korpral	{ högst	» 2,744:—
	{ lägst	» 2,044:—
för menig	{ högst	» 2,408:—
	{ lägst	» 1,400:—

Vidare har riksförsäkringsanstalten verkställt en uppskattning av medellönerna inom industrien och lantbruket. Enligt denna uppskattning skulle dessa medellöner under år 1925 ungefärligen hava utgjort:

inom *industrien*:

för arbetare i allmänhet	kronor 2,600:—
» » i 18—24-årsåldern	» 2,000:—

inom *lantbruket*:

för statanställda körkarlar	» 1,400:—
» manliga tjänare i jordbruk	» 1,200:—

Ytterligare har anstalten upplyst, att medellönen för *manliga affärsanställda* år 1924 utgjorde 4,671 kronor.

Efter framläggandet av nu berörda utredning anför riksförsäkringsanstalten följande:

Av den verkställda utredningen framgår, att skillnaden mellan avlöningarna för olika slag av arbetare och affärsanställda m. fl. ävensom mellan

olika grader av i militärtjänst anställda numera är högst betydande. Avsevärda svårigheter möta därför att i enlighet med principerna i 1918 års förslag kunna finna lämpliga medellöner, efter vilka ifrågasvarande ersättningar skulle beräknas.

Vad först beträffar de *värnpliktiga* skulle med hänsyn till vad sålunda anförts kunna ifrågasättas att låta den arbetsinkomst, som vederbörande åtnjuter i civila livet, vara normgivande för ersättningarnas storlek. Detta torde dock möta nästan oöverstigliga praktiska svårigheter. Många av dessa unga män hava dessutom ännu intet bestämt yrke. För övrigt synes det principiellt sett vara riktigtast, att de, som under fullgörande av sin värnplikt drabbas av olycksfallsskada eller sjukdom, som regel ställas lika i ersättningshänseende. Undantag härifrån torde dock liksom i 1918 års förslag göras för vissa grupper av värnpliktiga, som intaga en särställning och därför böra hänföras till en högre klass i ersättningshänseende. Riksförsäkringsanstalten tillåter sig i förevarande avseende åberopa vad anstalten anfört i motiveringen till 1918 års förslag.

Riksförsäkringsanstalten anser sålunda nödvändigt att fortfarande för de värnpliktiga fastställa viss till siffran bestämd årlig arbetsförtjänst, efter vilken ersättningen skall beräknas. I sammanhang härmed böra de värnpliktiga i avseende å arbetsförtjänsten indelas liksom enligt 1918 års förslag i två grupper. Det är givetvis skäligt, att arbetsförtjänsten bestämmes till högre belopp än som motsvarar värdet av de förmåner, av vilka de värnpliktige äro i åtnjutande under militärtjänstgöringen, enär ersättningarna eljest skulle bliva alltför låga. Den årliga arbetsförtjänsten bör i varje fall sättas så högt, att ersättningarna i allmänhet icke understiga ersättningsbeloppen enligt 1909 års förordning. Å andra sidan bör viss hänsyn tagas till vederbörandes arbetsförtjänst i civila livet. Skulle man därvid taga till norm industriarbetarnas medellöner, vore det nödvändigt att antaga arbetsförtjänsten till åtminstone 2,000 kronor för värnpliktiga i allmänhet. Enligt riksförsäkringsanstaltens mening vore det emellertid, principiellt sett, synnerligen betänkligt att till norm taga en årlig arbetsförtjänst, som mera avsevärt överstiger årsinkomsten för lantarbetare och därmed likställda (hemmasöner m. fl.), vilka torde utgöra den största yrkesgruppen bland de värnpliktiga. En omständighet av största betydelse är också, att statens kostnader för ersättningarna i så fall skulle bliva alltför höga.

Då enligt den verkställda utredningen årsavlönningarna för manliga tjänare i jordbruk och statanställda körkarlar i allmänhet torde röra sig omkring respektive 1,200 och 1,400 kronor, synes det belopp, som av riksförsäkringsanstalten föreslogs år 1918, nämligen 1,500 kronor för värnpliktiga i allmänhet — eller den grupp, som hänföres till andra avlöningsgruppen i 1918 års förslag — vara tämligen väl avvägt även med hänsyn till nuvarande förhållanden. Vid en avlöning av 1,500 kronor skulle livräntan vid helinvaliditet i regel komma att belöpa sig till 1,000 kronor eller 100 kronor mer än det belopp, som för närvarande utgår och som fastställts under den år 1920 rådande dyrtiden. Om än denna livränta kan synas låg för i stad bosatta industriarbetare, bör dock ihågkommas, att för dessa, i allmänhet unga, ogifta män, bosättning å billigare ort ofta torde vara möjlig.

Liksom enligt 1918 års förslag torde emellertid i vissa fall något högre arbetsförtjänst böra beräknas och således en grupp med högre ersättning böra bibehållas.

För denna grupp torde arbetsförtjänsten lämpligen böra fastställas till förut föreslagna belopp, 1,800 kronor.

Vad härefter angår de i militärtjänst *fast anställda*, framgår av den verkställda utredningen, att de militära avlöningsförmånerna utvisa synnerligen

varierande belopp icke endast de olika graderna emellan utan också inom varje särskild grad, alltefter anställningstidens längd. Det kan därför starkt ifrågasättas, huruvida överhuvud taget fixa arbetsförtjänster böra fastställas för de fast anställda. Då i 23 § i förslaget, bland annat, stadgas, att bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen icke skola — som för närvarande är fallet — äga tillämpning i fråga om olycksfall, varom i förslaget stadgas, torde det i varje fall vara skäligt att fast anställda, som träffas av *olycksfall* under militärtjänstgöring, icke komma i sämre ställning än om de bedömts enligt olycksfallsförsäkringslagen. Så framt icke den antagna årsinkomsten i vissa fall sattes så högt som till omkring 3,000 kronor — vilket belopp utgör den högsta arbetsförtjänst, efter vilken ersättning kan utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen — skulle de möjligen kunna få lägre ersättning än enligt nämnda lag. Då emellertid en så hög antagen årsinkomst uppenbarligen icke kan fastställas såsom medellön, kunde ifrågasättas, att ersättningsbeloppen i varje fall skulle utgå efter den årliga arbetsförtjänsten, beräknad på sätt, som i olycksfallsförsäkringslagen föreskrives.

Emellertid måste enligt riks försäkringsanstaltens mening betänkligheter möta mot att i anledning av *sjukdom* utgiva så höga ersättningar, som enligt nyss angivna grunder skulle kunna bli fallet, eller vid hel invaliditet omkring 2,000 kronor per år samt där den skadades tillstånd kräver särskilt vård ända upp till 3,000 kronor per år. Det torde böra ihågkommas, att ifråga om sjukdom ersättningarna mera hava karaktären av rent *understöd* från statens sida, under det att olycksfallsersättning allmänt anses utgöra en *rätt* för de arbetsanställda emot arbetsgivarna. I fråga om sjukdom fordras för ersättnings tillerkännande för närvarande ej heller annat än att militärtjänstgöringen skäligen kan antagas hava *bidragit* till sjukdomens uppkomst eller utveckling, vilket i huvudsak skulle enligt vad ovan anförts gälla jämväl enligt det föreliggande förslaget. I de flesta fall torde väl militärtjänstgöringen endast *delvis* hava orsakat sjukdomen.

Härtill kommer att statens kostnader för ifrågavarande understödsverksamhet skulle avsevärt ökas, om ersättning vid sjukdom till fast anställda skulle i varje fall utgå efter arbetsförtjänsten.

Enligt riks försäkringsanstaltens mening böra sålunda de fast anställda ifråga om rätt till ersättning vid sjukdom likställas med de värnpliktiga så tillvida, att de för ersättnings bestämmande indelas i vissa grupper, därvid anstalten av skäl, som här nedan angivas, finner, att antalet grupper bör inskränkas till två.

I fråga om olycksfall åter bör för de fast anställda föreskrivas, att, om den årliga arbetsförtjänsten, beräknad efter de grunder, som stadgas i 9 § i olycksfallsförsäkringslagen, överstiger vederbörandes enligt föreslagen gruppindelning antagna arbetsförtjänst, skall ersättning i förevarande fall beräknas efter den arbetsförtjänst, som fastställs enligt grunderna i olycksfallsförsäkringslagen.

De förmåner, som de fast anställda i förevarande avseende skulle beredas, torde också böra tillkomma officers- och reservofficersaspiranterna. Dessa anses visserligen formellt såsom värnpliktiga, men i motsats mot vad som gäller i fråga om övriga värnpliktiga fullgöra de sin tjänstgöring icke på grund av en allmän medborgerlig plikt utan efter fritt åtagande. I verkligheten innehava de samma ställning som sjökadetterna, vilka äro fast anställda, varför någon åtskillnad mellan nu nämnda kategorier icke bör göras.

Den tredje och lägsta avlöningsgruppen, omfattande musikelever och skeppsgossar, synes böra borttagas. Enligt vad verkställd utredning givit vid handen hava anmälningar om ersättning för skada, ådragen under militärtjänstgöring, under år 1924 inkommit från en musikelev och en skeppsgosse

samt under år 1925 från fem skeppsgossar. Dessa siffror giva sålunda vid handen, att ersättningssökande av dessa kategorier äro ytterst få. Riksförsäkringsanstalten vill också framhålla, att, i fall, där olycksfallsförsäkringslagen skulle vara tillämplig, skälighetsprövning skulle komma till användning vid beräkning av musikelevs och skeppsgosses arbetsförtjänst, vilket i regel skulle medföra en förhöjning av den faktiska arbetsförtjänsten. Något hinder för den tredje avlöningsgruppens uppgående i den andra torde därför knappast föreligga.

Jämte det riksförsäkringsanstaltens senaste förslag sålunda innebär sådan ändring i det tidigare, att de ersättningsberättigade fördelats på allenast två grupper med en antagen årlig arbetsförtjänst av 1,800 kronor, respektive 1,500 kronor, samt musikelever och skeppsgossar hänförts till den lägre av dessa grupper, har anstalten vidare med hänsyn till den nya värnpliktslagens och det från och med år 1922 gällande manskapsavlöningsreglementets bestämmelser underkastat det tidigare förslaget vissa andra ändringar i förevarande avseende. Därjämte har anstalten i det nya förslaget till den högsta gruppen hänfört jämväl i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen omförmälda värnpliktiga, som fullgöra tjänstgöring såsom furirer eller i motsvarande tjänsteställning, ävensom officers-, reservofficers- och andra dylika aspiranter.

En ledamot av riksförsäkringsanstalten har emellertid i fråga om arbetsförtjänstens beräkning anmält avvikande mening och därvid, bland annat, anfört följande:

Enligt min mening är det principiellt riktigast, att ersättningen *till fast anställd* utgår efter hans årliga arbetsförtjänst, varvid denna bör beräknas efter de grunder, som stadgas i 9 § av olycksfallsförsäkringslagen.

Beträffande kategorierna *officersaspiranter, sjökadetter m. fl.* åtnjuta dessa, med undantag av reservkadetterna vid flottan, avlöning som värnpliktiga. För den händelse ersättningen skulle utgå efter denna avlöning, skulle dessa kategorier bliva ställda i sämre ställning än övriga med dem i tjänsteställning likställda vid krigsmakten. Om grunderna i 9 § av olycksfallsförsäkringslagen komma till användning, torde emellertid en skälighetsprövning i fråga om arbetsförtjänstens beräkning komma i fråga beträffande dessa kategorier, vilka måste sägas undergå yrkesutbildning. Från denna skälighetsprövning måste dock undantagas reservkadetter, vilka enligt uppgift skola åtnjuta avlöning såsom flaggkorpraler och därför böra i ersättningsavseende bedömas som sådana. För officers- och reservofficersaspiranter böra samma bestämmelser gälla som beträffande sjökadetterna.

Vidkommande de *värnpliktiga* synes det mig riktigt, att dessa i ersättningshänseende uppdelas i tvenne avlöningsgrupper, därvid den beräknade arbetsförtjänsten upptages med högre belopp i den ena än i den andra. Däremot anser jag, att de föreslagna arbetsförtjänsterna beräknats för lågt.

Den årsinkomst, som bör upptagas för den under b) i förevarande paragraf upptagna större gruppen värnpliktiga, synes enligt min mening lämpligen kunna sättas till 1,800 kronor. Visserligen torde en del av lantarbetarna, måhända den större delen, komma att härigenom erhålla högre ersättning än den, de skulle i motsvarande fall hava erhållit enligt gällande olycksfallsförsäkringslag. Å andra sidan torde det kunna fastslås, att betydande kategorier lönearbetare icke ens med en till 1,800 kronor beräknad arbetsförtjänst komma att erhålla de ersättningsbelopp, som rättvisligen böra tillkomma dem. Det synes emellertid, som om skälighänsyn tagits till de

två stora kategorierna arbetare inom de värnpliktigas led, därest ovan angivna arbetsförtjänst fastställes såsom medellön.

Vad angår de under a) i denna paragraf omnämnda värnpliktiga, torde såsom i 1918 års förslag anmärkts för dessa en högre arbetsinkomst böra beräknas. Huruvida denna — såsom skett i 1918 års förslag — bör upptagas till 300 kronor högre än den under b) angivna arbetsförtjänsten eller med än högre belopp, därom måste viss tveksamhet råda. Det synes emellertid som om arbetsförtjänsten bör beräknas till 2,400 kronor.

Hos de i ärendet hörda myndigheterna hava ganska delade meningar framträtt i fråga om riksförsäkringsanstaltens förslag rörande arbetsförtjänstens beräkning.

Arméförvaltningen har uttalat den åsikten, att vid bestämmandet av de värnpliktigas antagna årliga arbetsförtjänster hänsyn borde tagas till såväl lantarbetarnas som industriarbetarnas förtjänster. Gjordes detta, och i lika grad beträffande båda arbetargrupperna, utgjorde den antagna årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga i allmänhet medeltalet för de årliga arbetsförtjänster, som tillkomme de till denna grupp hörande lant- och industriarbetarna. Då de årliga arbetsförtjänsterna enligt riksförsäkringsanstaltens utredning för de till nämnda grupp hänförliga värnpliktiga, nämligen manliga tjänare i lantbruk och industriarbetare i åldern 18—24 år, utgjorde respektive cirka 1,200 kronor och cirka 2,000 kronor, bleve medeltalet mellan dessa sålunda 1,600 kronor. Till detta belopp borde därför enligt arméförvaltningens åsikt den årliga arbetsförtjänsten antagas för värnpliktiga i allmänhet. Efter enahanda grunder borde den årliga arbetsförtjänsten för de till den högre gruppen hänförliga värnpliktiga, omfattande bland andra statanställda körkarlar och industriarbetare i allmänhet med årslöner om respektive cirka 1,400 kronor och cirka 2,600 kronor, antagas till 2,000 kronor. Vidkommande de *fast anställda* ansåge arméförvaltningen, att arbetsförtjänsten undantagslöst borde beräknas enligt olycksfallsförsäkringslagens grunder. Detsamma borde ock gälla i fråga om officers- och reservofficersaspiranterna samt indelt manskap.

Vissa marina myndigheter hava anslutit sig till reservantens inom riksförsäkringsanstalten förslag i förevarande fråga. En annan dylik myndighet åter har biträtt riksförsäkringsanstaltens förslag, men ifrågasatt, att värnpliktiga familjeförsörjare borde beredas någon extra gottgörelse.

Marinförvaltningen har visserligen funnit vägande skäl tala för nyss omnämnde reservants uppfattning, men dock icke ansett sig kunna tillstyrka ett frångående av riksförsäkringsanstaltens förslag i denna del. Därest erfarenheten därtill framdeles skulle giva anledning, kunde och borde emellertid givetvis en reglering av ersättningsbeloppen äga rum.

Flygstyrelsen har ansett uppenbart, att den årliga arbetsförtjänsten borde beräknas så, att ersättningen åtminstone icke komme att understiga den ersättning, som i motsvarande fall utginge enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Socialstyrelsen har funnit riksförsäkringsanstaltens förslag i fråga om de värnpliktiga innebära en kompromiss mellan, å ena sidan, den uppfattningen, att värnpliktiga, såsom fullgörande en för alla gemensam medborgerlig plikt,

borde vara likställda även i nu förevarande avseende, och, å andra sidan, olycksfallsförsäkringslagens principer. Styrelsen ansåge visserligen, att även andra möjligheter till frågans ordnande, än anstaltens förslag innebure, skulle kunna komma under öfvervägande, men funne sig styrelsen sakna möjlighet att med säkerhet bedöma här ifrågavarande förhållanden. På grund härav och då anstaltens förslag, som ju byggde på långvarig erfarenhet, i den praktiska tillämpningen syntes medföra bestämda fördelar, ville styrelsen icke ifrågasätta ändring däri. Mot de av anstalten vid beräklandet av avlöningar och levnadskostnader använda primärsiffrorna syntes intet av väsentlig betydelse vara att erinra. De olika medelavlöningsbelopp, som av anstalten föreslagits att läggas till grund för ersättningarnas bestämmande, förefölle emellertid i någon mån godtyckligt fastställda och för övrigt ur vissa synpunkter icke så alldeles ändamålsenliga. Detta sammanhängde därmed, att, under det att de värnpliktiga i allmänhet fördelade sig på tvenne naturliga huvudgrupper, den ena representerande landsbygdens och den andra städernas befolkning, den av anstalten föreslagna gruppindelningen verkställdts efter en helt annan indelningsgrund.

Försäkringsrådet har framhållit, att anmärkningar kunde riktas mot att i fråga om ersättningens storlek likställa värnpliktiga av olika kategorier, t. ex. de båda huvudgrupperna lantarbetare och industriarbetare. Men det syntes rådet vara praktiskt omöjligt att angiva en annan, rättvis uppdelning; och det kunde å andra sidan göras gällande, att i förevarande fall, då det vore fråga om fullgörandet av en medborgerlig skyldighet, ersättningen borde bestämmas lika. Vad anginge den antagna högre arbetsförtjänsten, 1,800 kronor, syntes de värnpliktiga, som skulle hänföras till denna grupp och vilka för övrigt utgjorde ett jämförelsevis ringa antal, hava kommit så långt med avseende å sin utbildning, att en beräknad arbetsförtjänst av allenast 1,800 kronor måste anses låg. Det hade därför varit önskligt, om arbetsförtjänsten i denna grupp kunnat sättas något högre, t. ex. till 2,100 kronor, så mycket mera som därigenom ett större antal av de fast anställda då kommit att inordnas under denna grupp. Av ekonomiska hänsyn ansåge sig försäkringsrådet dock icke böra framställa förslag härom.

En ledamot av försäkringsrådet har i särskilt yttrande framhållit, att i fråga om olycksfall även värnpliktiga årliga arbetsförtjänst borde beräknas efter olycksfallsförsäkringslagens grunder, därest den därigenom komme att överstiga vederbörandes enligt den föreslagna gruppindelningen antagna arbetsförtjänst.

Statskontoret slutligen har förklarat sig anse de av riksförsäkringsanstalten i förevarande hänseende föreslagna beloppen väl låga och därför, utan att med ledning av den förebragta utredningen, kunna föreslå några belopp, hemställt, att det måtte tagas under särskilt öfvervägande, huruvida icke i någon mån högre belopp här vore påkallade av numera föreliggande förhållanden.

Vid öfvervägande av spörsmålet om den årliga arbetsförtjänst, som bör läggas till grund vid ersättningarnas bestämmande, har jag funnit detsamma böra bedömas ur väsentligen olika synpunkt, allt eftersom fråga är om värn-

pliktiga eller om fast anställda. Den omständigheten, att värnplikstjänstgöringen innebär fullgörandet av en allmän medborgerlig skyldighet, under det att de fast anställdas tjänstgöring, i likhet med andra statsarbetares, grundar sig på frivilligt åtagande, synes mig härvid vara avgörande.

Vad nu först angår *de värnpliktiga*, gjorde sig redan vid tillkomsten av den nuvarande förordningen i ämnet den uppfattningen gällande, att, liksom deras förmåner i övrigt ej röna någon inverkan av de olika förhållandena i det civila livet, dessa ej heller borde utöva något inflytande på nu ifrågasvarande ersättningar, vilka alltså borde, utan avseende å nämnda förhållanden, bestämmas lika för alla värnpliktiga. Enahanda uppfattning har ock kommit till synes i förevarande sammanhang. Även jag finner densamma riktig och ansluter mig alltså härutinnan till riksförsäkringsanstaltens förslag, till vars förmån för övrigt kunna åberopas de praktiska svårigheter, som skulle vara förenade med ett hänsynstagande till de värnpliktigas olika omständigheter i det civila livet,

Då vidare arbetsförtjänstens beräkning efter inkomsten av värnplikstjänstgöringen skulle leda till avsevärd minskning i nu utgående ersättningsbelopp, anser jag, i likhet med riksförsäkringsanstalten, en dylik beräkningsgrund utesluten.

Enda utvägen torde sålunda vara den av riksförsäkringsanstalten, med instämmande av flertalet övriga i ärendet hörda myndigheter, förordade, nämligen att fastställa viss till siffran bestämd arbetsförtjänst att läggas till grund vid ersättningarnas beräkning.

I riksförsäkringsanstaltens förslag räknas härvid med två olika avlöningsgrupper, avsedda den ena för värnpliktiga under första tjänstgöring och repetitionsövningar eller däremot svarande tjänstgöring samt den andra för värnpliktiga under annan tjänstgöring ävensom för värnpliktiga läkare m. fl. under fackutbildning och facktjänstgöring samt andra värnpliktiga studenter under tjänstgöring såsom furirer eller i motsvarande tjänsteställning. Här emot har någon erinran icke gjorts, och finner ej heller jag anledning ifrågasätta någon ändring i vad sålunda föreslagits.

I fråga om de belopp, till vilka arbetsförtjänsten för dessa två grupper böra antagas, hava meningarna, såsom av det föregående framgår, varit mycket delade. Såväl av en reservant inom riksförsäkringsanstalten som av åtskilliga av de i ärendet hörda myndigheterna har gjorts gällande, att de av anstalten föreslagna beloppen, 1,500 kronor och 1,800 kronor, äro alltför låga. Det vill ock förefalla mig, som om en höjning av de i anstaltens förslag upptagna beloppen vore befogad. Jag kan dock icke förorda arbetsförtjänstens fixerande till så höga belopp, som av nyssnämnde reservant föreslagits, utan synas mig de av arméförvaltningen ifrågasatta beloppen, 1,600 kronor och 2,000 kronor, vara med hänsyn till olika på frågan inverkan omständigheter bättre avvägda. Emellertid torde dessa belopp ur praktisk synpunkt böra undergå sådan jämkning, att de bliva jämnt delbara med 3 och att dessutom de tal, som motsvara $\frac{2}{3}$ av dem, bliva jämnt delbara med 12. Med iakttagande härav anser jag mig böra förorda, att den

årliga arbetsförtjänsten för de värnpliktiga antages till 1,620 kronor för den lägre och 1,980 kronor för den högre gruppen.

Vad därefter beträffar *de fast anställda*, torde de, såsom i det föregående nämnts, för närvarande falla under olycksfallsförsäkringslagen, vilken omfattar även andra statstjänare, i den mån de icke särskilt undantagits från tillämpningen därav. Vid detta förhållande synes anledning saknas att i fråga om ersättning för olycksfallsskada beräkna de fast anställdas arbetsförtjänst efter andra grunder, än sagda lag stadgar. På grund härav och då det icke torde kunna anses lämpligt att i fråga om ersättning för dylik skada och ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, tillämpa olika ersättningsnormer, finner jag mig böra, i likhet med förenämnde reservant inom riks-försäkringsanstalten ävensom arméförvaltningen, förorda, att arbetsförtjänsten i ena som i andra fallet fastställas enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen.

Vidkommande särskilt *officers- och reservofficers- m. fl. aspiranter* torde de, såsom riks-försäkringsanstalten i visst fall förutsatt och arméförvaltningen generellt förordat, böra likställas med de fast anställda i förevarande avseende. För dessa aspiranter, liksom för musikelever, skeppsgossar och indelt manskap, lär arbetsförtjänsten komma att fastställas genom skälighetsprövning.

I enlighet med vad sålunda anförts, har 8 § i det nu föreliggande förslaget avfattats. Den kostnadsökning, som i förhållande till riks-försäkringsanstaltens förslag uppstår genom arbetsförtjänstens beräkning enligt av mig förordade grunder, torde, såsom av det följande kommer att framgå, begränsa sig till ett jämförelsevis obetydligt belopp.

9 §.

Denna § innehåller en från 7 § i riks-försäkringsanstaltens förslag upptagen allmän bestämmelse angående de olika omständigheter, som böra vinna beaktande vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan. Bestämmelsen i fråga är av ordagrant samma lydelse som 8 § i olycksfallsförsäkringslagen och skiljer sig från motsvarande stadgande i 1909 års förordning därigenom, att den där förekommande exemplifieringen uteslutits.

10 §.

Bestämmelsen i denna §, som motsvarar 8 § i riks-försäkringsanstaltens förslag, är av samma innehåll som 10 § i olycksfallsförsäkringslagen i tillämpliga delar. Bestämmelsen, vilken saknar motsvarighet i 1909 års förordning, stadgar, bland annat, rätt för riks-försäkringsanstalten att bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt ävensom att å sjukpenningen göra avdrag till betäckande av kostnader såväl för sådan vård som för vård å militär sjukvårdsanstalt, dock att avdraget icke må uppgå till mer än hälften av sjukpenningen.

I syfte att minska de svårigheter, som föreläge att förmå ersättningsberättigade familjeförsörjare att låta vårda sig på sjukvårdsinrättning, har från ett par håll föreslagits, att nyssnämnda avdrag beträffande familjeförsörjare

skulle begränsas till högst en tredjedel av sjukpenningen. Socialstyrelsen har i samma fråga anfört, att inom sjukkasseeväsendet olika meningar gjort sig gällande beträffande det lämpligaste förfaringssättet i dylikt fall. Vid den slutliga utformningen av nu ifrågavarande bestämmelse borde därför enligt styrelsens mening uppmärksammas vad ett blivande förslag till sjukförsäkringens ordnande kunde komma att innehålla i berörda ämne.

Enligt det förslag till sjukförsäkringens ordnande, som chefen för socialdepartementet senare i dag kommer att föreslå Kungl. Maj:t förelägga riksdagen till antagande, skall sjukkassa, som bereder vård å sjukvårdsanstalt, vara berättigad att minska utfäst sjukpenning med belopp, motsvarande kassans kostnader för vården, dock att beträffande familjeförsörjare avdraget icke må omfatta mer än högst halva sjukpenningen. Som motsvarande avdrag enligt nu ifrågavarande § i intet fall må överstiga hälften av sjukpenningen, synes ur en jämförelse med den föreslagna sjukförsäkringslagstiftningen stöd åtminstone icke kunna hämtas för en ytterligare begränsning av detta avdrag. Då en sådan därjämte skulle innebära en avvikelse från vad som gäller enligt olycksfallsförsäkringslagen, har jag funnit anledning saknas att i förevarande avseende frångå riks-försäkringsanstaltens förslag.

11 §.

Denna § innehåller, i likhet med 9 § i riks-försäkringsanstaltens förslag, föreskrift om att från ersättning enligt den nu ifrågasatta författningen skall avdragas understöd, som den ersättningsberättigade eljest äger uppbära av statsmedel, liksom ock understöd från statsunderstödd kassa eller pensionsinrättning, dock att i fråga om sistnämnda understöd sådant avdrag endast må ske, om staten helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp, än som svarar mot statens bidrag.

Denna föreskrift, vartill motsvarighet saknas i 1909 års förordning, ansluter sig i tillämpliga delar till bestämmelserna i 11 § av olycksfallsförsäkringslagen.

Socialstyrelsen har erinrat, bland annat, att statens bidrag till registrerad sjukkassa för närvarande utginge med belopp, som, till den del det belöpte på utgående sjukhjälp eller eljest komme den sjuke till godo, i allmänhet uppginge till mindre än en tredjedel av den totala sjukhjälpkostnaden för honom. Därest emellertid förhållandena härutinnan underginge förändring, skulle förevarande, av riks-försäkringsanstalten föreslagna bestämmelse kunna leda till, att den, som från en dylik sjukkassa uppbure hög sjukpenning, i förhållande till vilken statsbidraget representerade mindre än tredjedelen, icke behövde vidkännas något avdrag å samtidigt till honom utgående ersättning enligt militärsättningsförordningen, medan däremot den, vars sjukpenning från sjukkassan vore liten, skulle drabbas av dylikt avdrag. Bestämmelsen i fråga borde därför enligt styrelsens mening omarbetas. I allt fall borde vederbörligt avseende fästas vid stadgandena i ett blivande förslag till sjukkasseeväsendets ordnande.

Med avseende å vad socialstyrelsen sålunda anfört får jag framhålla, att ovan av mig omförmälda förslag till sjukförsäkringens ordnande innehåller föreskrift därom, att för tid, då ersättning erhålles enligt militärsättningsförordningen, sjukhjälp från sjukkassa får utgå allenast med det belopp, varmed den sjukpenning, som tillförsäkrats vederbörande från kassan, överstiger förstnämnda ersättning. Vidare är enligt samma förslag avsett, att statsbidrag icke skall lämnas för tid, under vilken vederbörande från sjukkassan uppbär allenast sålunda nedsatt sjukpenning. De av socialstyrelsen befarade konsekvenserna av ett godtagande av nu ifrågakarande bestämmelse i dess av riksförsäkringsanstalten föreslagna lydelse torde därför sakna fog. Då ej heller eljest skäl synes föreligga till ändrad avfattning av bestämmelsen i fråga, har densamma i föreliggande förslag givits samma formulering som i anstaltens förslag.

12 §.

Under 10 § i riksförsäkringsanstaltens förslag har upptagits föreskrift därom, att ersättning, utom begravningshjälp, icke må uppbäras för tid, varunder ersättningsberättigad är bosatt utom riket, ej heller för tid, varunder ersättningsberättigad undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller enligt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

Denna föreskrift, som i avseende å livränta har sin förebild i 6 § av 1909 års förordning, har i sin förra del av riksförsäkringsanstalten motiverats med de ej obetydliga administrativa olägenheter, som vore förenade med utbetalandet av ersättning till i utlandet bosatta personer och den därmed sammanhängande kontrollen.

Flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna har emellertid funnit ifrågakarande föreskrift i nämnda del opåkallad eller onödigt sträng och därför antingen böra utgå ur förslaget eller ock till räckvidden begränsas.

Försäkringsrådet har, under erinran att berörda föreskrift i sin helhet saknar motsvarighet i olycksfallsförsäkringslagen, med hänsyn härtill föreslagit, att densamma måtte inskränkas att gälla endast i fråga om ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall.

I konsekvens med min i det föregående intagna ståndpunkt att bringa bestämmelserna om ersättning för olycksfallsskada i närmast möjliga överensstämmelse med olycksfallsförsäkringslagen, biträder jag försäkringsrådets förslag i denna del. Ifrågakarande stadgande har därför upptagits i 3 kap.

Under 12 § i det föreliggande förslaget hava införts de i 11 § av anstaltens förslag upptagna föreskrifter angående ordningen för utbetalandet av kontantersättningar. Dessa föreskrifter överensstämma helt med motsvarande bestämmelser i olycksfallsförsäkringslagen.

Uti en särskild framställning har statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör fäst uppmärksamheten på behovet av särskilda bestämmelser i syfte att förhindra, att ersättningsberättigad, som åtnjuter full försörjning på fattigvårdens bekostnad, samtidigt uppbär ersättning, varom här är fråga, oavkortad.

Riksförsäkringsanstalten har i häröver avgivet yttrande vitsordat nämnda

behov och ifrågasatt införande av föreskrift i ämnet uti den blivande militärsättningsförordningen.

Vad i ärendet förekommit synes ock mig giva vid handen, att en reglering av hithörande förhållanden är av behovet påkallad. En dylik reglering torde emellertid lämpligen kunna ske i de närmare bestämmelser rörande sättet för här ifrågavarande ersättningsars utbetalande, vilka Kungl. Maj:t enligt förevarande § skall äga utfärda.

13 §.

Denna § motsvarar 12 § i riksförsäkringsanstaltens förslag samt innehåller bestämmelser i samma ämne som 9 § i 1909 års förordning och 12 § i olycksfallsförsäkringslagen. Bestämmelserna hava i såväl anstaltens som nu föreliggande förslag avfattats i fullständig överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i nämnda lag, sådana dessa numera lyda.

14 §.

Förevarande §, som motsvarar 13 § i riksförsäkringsanstaltens förslag, upptager, i likhet med 10 § i 1909 års förordning, bestämmelser rörande lämnande av underrättelse om inträffad skada m. m. I fråga om avfattningen av dessa bestämmelser ansluter sig föreliggande förslag till riksförsäkringsanstaltens förslag, mot vilket någon erinran icke framkommit.

Vad 10 § i 1909 års förordning innehåller om påföljd för försummelse med avseende å underrättelseskyldighetens fullgörande har i föreliggande förslag erhållit sin plats uti 17 §.

15 §.

Denna § motsvarar 14 § i riksförsäkringsanstaltens förslag och innehåller bestämmelser om befälets åliggande i anledning av mottagen underrättelse om inträffad skada. Under det att enligt 11 § i 1909 års förordning undersökning rörande skadans uppkomst ofördröjligen skall hållas genom befälets eller polismyndighetens försorg, går föreliggande förslag, liksom riksförsäkringsanstaltens, ut på ett enklare och snabbare förfarande i förevarande avseende. Det skall sålunda bero på anstalten, om särskild undersökning skall äga rum, och befälet har efter mottagen underrättelse om inträffad skada allenast att ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan därom till anstalten.

Flygstyrelsen har ansett, att tjänstevägen för dylik anmälan avgivande borde tydligare, än som i riksförsäkringsanstaltens förslag skett, angivas i författningen. De närmare bestämmelser, som härutinnan må erfordras, torde emellertid lämpligen kunna ingå i de tillämpningsföreskrifter, som Kungl. Maj:t enligt förslaget skall äga meddela i förevarande avseende.

16 §.

Ifrågavarande § motsvarar 15 § i riksförsäkringsanstaltens förslag. Den innehåller bestämmelser *dels* om riksförsäkringsanstaltens åliggande i anledning av erhållen kännedom om inträffat olycksfall, *dels* om jämkning i en gång bestämd ersättning, *dels ock* om den ersättningsberättigades underrättande om beslut rörande ersättning, m. m. I olycksfallsförsäkringslagen före-

komma motsvarande föreskrifter i första, fjärde och femte styckena av 13 §. 1909 års förordning åter innehåller icke motsvarighet till förevarande bestämmelser i vidare mån än i fråga om jämkning i fastställd ersättning.

I sin första del innehåller förevarande §, att riksförsäkringsanstalten, sedan den erhållit kännedom om olycksfallet, skall, så snart ske kan, ändå att ansökan om ersättning icke blivit gjord, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som skall utgivas. Denna bestämmelse, som helt överensstämmer med föreskriften i första stycket av 13 § i olycksfallsförsäkringslagen, är givetvis avsedd *dels* att tillgodose statens intresse av att genom lämplig vård begränsa ersättningspliktens omfång, *dels ock* att tillmötesgå den ersättningsberättigade med en snabb reglering av ersättningsfrågan. Olycksfallsförsäkringslagen innehåller i sistnämnda syfte härutöver föreskrifter om provisoriskt utgivande av ersättning i vissa fall. På här ifrågavarande område har emellertid behov av dylika föreskrifter icke ansetts föreligga.

Vidare upptager förevarande §, såsom ovan antytts, bestämmelser om jämkning i fastställd ersättning. Riksförsäkringsanstalten har härutinnan ifrågasatt vissa avvikelser från de i fjärde stycket av 13 § i olycksfallsförsäkringslagen meddelade föreskrifter. Sålunda har, i överensstämmelse med vad som gäller enligt 1909 års förordning i dess nuvarande lydelse, föreslagits *dels* en preskriptionstid av 3 år i fråga om jämningsrättens utövande *dels ock* en begränsning av jämningsrätten till de fall, då ersättningen till den skadade blivit *slutligt* bestämd.

Försäkringsrådet har förklarat sig anse sistnämnda avvikelse från olycksfallsförsäkringslagen onödigt och preskriptionsbestämmelsen böra gälla endast i fråga om jämkning i ersättning för sjukdom, som ej föranletts av olycksfall.

Härutinnan har jag funnit mig böra ansluta mig till försäkringsrådets ståndpunkt, varför det nu föreliggande förslaget i förevarande del avfattats i full överensstämmelse med olycksfallsförsäkringslagen.

I sista stycket av paragrafen stadgas slutligen, att beslut om ersättning, så fort ske kan, skall meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

17 §.

Under 16 § i sitt förslag har riksförsäkringsanstalten upptagit en i huvudsaklig överensstämmelse med bestämmelsen i 12 § i nu gällande förordning avfattad föreskrift om 3-årig preskriptionstid i fråga om ersättningsrätten.

Försäkringsrådet har funnit denna preskriptionsbestämmelse vara betingad så gott som uteslutande av vissa fall av sjukdom, som ej föranletts av olycksfall, och därför föreslagit, att densamma måtte begränsas att gälla allenast i fråga om rätt till ersättning för dylik sjukdom.

Då olycksfallsförsäkringslagen icke innehåller någon sådan preskriptionsbestämmelse, har jag, i anslutning till vad jag i det föregående anfört, funnit mig böra biträda försäkringsrådets förslag även i denna del.

Ut i förevarande § i det föreliggande förslaget, som motsvarar 17 § i an-

staltens förslag, hava nu upptagits bestämmelser i det ämne, som avhandlas i 2 § av 1909 års förordning och i 24 § av olycksfallsförsäkringslagen.

I åberopade § av 1909 års förordning stadgas, att ersättning ej utgår för skada, som den skadade själv ådragit sig eller som uppsåtligen förorsakats av tredje man, där denne icke haft ledning av eller uppsikt över tjänstgöringen eller under krig tillhört fienden.

Anförda § av olycksfallsförsäkringslagen innehåller, att ersättning ej utgår, där olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade själv, samt att, där olycksfall, som medfört döden, uppsåtligen eller av grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning ej heller utgår till denne.

Riksförsäkringsanstalten har i sitt förslag upptagit olycksfallsförsäkringslagens bestämmelse i förevarande hänseende, men i anslutning till förenämnda stadgande i 1909 års förordning därtill fogat en föreskrift om, att ersättning ej heller skall utgå för skada, som, utan att hava tillfogats den skadade på grund av hans militärtjänstgöring, uppsåtligen förorsakats av annan person. Denna tilläggsföreskrift har anstalten motiverat därmed, att här vore fråga om ersättnings- och ej, såsom i olycksfallsförsäkringslagen, försäkringsplikt.

För vinnande av enhetlighet med olycksfallsförsäkringslagen och då nämnda tilläggsföreskrift från ekonomisk synpunkt icke synes vara av nämnvärd betydelse, föreslår försäkringsrådet, att åt förevarande § gives en med sagda lag överensstämmande lydelse.

Då ifrågavarande föreskrift väsentligen synes avsedd för krigsförhållanden, men den blivande författningen, enligt vad jag i det föregående förordat, torde böra äga tillämpning endast i fredstid, har jag, i likhet med försäkringsrådet, ansett bestämmelsen i förevarande § utan olägenhet kunna avfattas i anslutning till omförmälda stadgande i olycksfallsförsäkringslagen.

18 §.

Denna § ansluter sig, liksom motsvarande § i riksförsäkringsanstaltens förslag, i fråga om innehållet fullständigt till 25 § i olycksfallsförsäkringslagen. Den innehåller alltså bestämmelser om nedsättning av ersättning enligt 6 § i vissa fall. Bland annat är sådan nedsättning avsedd att kunna äga rum, då olycksfallet föranletts därav, att den skadade varit av starka drycker berusad.

Från vissa militärmyndigheters sida har gjorts gällande, att ifrågavarande bestämmelser borde så avfattas, att i sistnämnda fall jämväl indragning av ersättningen skulle kunna äga rum. Då detta emellertid skulle innebära en avvikelse från motsvarande föreskrifter i olycksfallsförsäkringslagen, har jag ansett mig icke kunna ifrågasätta en dylik ändring av riksförsäkringsanstaltens förslag.

3 kap. Ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall.

19 §.

Uti motsvarande § i sitt förslag har riksförsäkringsanstalten upptagit dels bestämmelser om förutsättningarna för rätt till ersättning för sjukdom,

som ej förorsakats av olycksfall, *dels* de avvikelser från de beträffande ersättning för olycksfallsskada föreslagna bestämmelserna, vilka ansetts nödvändiga i fråga om ersättning för dylik sjukdom.

Då jag, såsom av det föregående framgår, funnit mig böra förorda olika regler för ifrågavarande båda grupper ersättningsfall i flera avseenden, än anstalten föreslagit, har jag ansett lämpligast att i det föreliggande förslaget fördela bestämmelserna om sjukdomsersättningen på flera §§. Sålunda innehåller nu förevarande § föreskrift om förutsättningarna för rätt till dylik ersättning ävensom en allmän hänvisning till de i fråga om ersättning för olycksfallsskada föreslagna bestämmelserna, under det att de erforderliga avvikelserna från sistnämnda bestämmelser angivas i 20—24 §§.

Vad angår *förutsättningarna för rätt till sjukdomsersättning*, torde jag böra erinra om, att enligt 1909 års förordning dylik ersättning utgår, »om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit».

Angående innebörden av denna bestämmelse och dess praktiska tillämpning anförde riks försäkringsanstalten i 1918 års utlåtande, bland annat:

Beträffande innebörden av bestämmelsen, att militärtjänstgöringen *skäligen skall kunna antagas hava bidragit* till en sjukdom, för att ersättning skall utgå i anledning av densamma, torde till en början vara klart, att det med en sträng tolkning av detta uttryck ej är tillfyllest, att sjukdomen under militärtjänstgöringen utbrutit eller kunnat konstateras — att man emellertid understundom i dylika fall knappast kan underlåta att tillerkänna vederbörande ersättning, framgår av det följande. Å andra sidan torde i förevarande avseende icke kunna fordras, att militärtjänstgöringen *ensamt för sig* förorsakat sjukdomens uppkomst eller framkallat dess utbrott. För att militärtjänstgöringen skall kunna anses hava bidragit till en sjukdom måste, såsom också av motiven till förordningen tydligen framgår, förefinnas orsakssammanhang, omedelbart eller medelbart, mellan tjänstgöringen och sjukdomen. Militärtjänstgöringen behöver därvid givetvis icke vara den enda inverkan faktorn, men det torde ligga i sakens natur, ehuru sådant visserligen icke framgår av ordalagen, att det åtminstone i allmänhet måste fordras, att tjänstgöringen och vad därunder kan hava förekommit i väsentlig grad medverkat till sjukdomens uppkomst eller utbrott.

Såsom föredragande departementschefen vid föredragning av förslaget till förordningen framhöll, behöver det icke uttryckligen *styrkas*, att sådant orsakssammanhang, som nyss angivits, förefinnes mellan militärtjänstgöringen och sjukdomen, men det måste föreligga verkligt skäl för antagandet av ett dylikt orsakssammanhang. Det är, såsom framgår särskilt av en högsta domstolens dom den 23 oktober 1916 i ett mål om ersättning i anledning av lungtuberkulos, ej tillräckligt det »möjligheten» att sjukdomen orsakats av militärtjänstgöringen »icke är utesluten», utan förhållandena måste vara sådana, att de lämna verkligt stöd för ett dylikt antagande.

Huru emellertid dessa grundsatser skola tillämpas å olika förekommande fall av sjukdom, därom hava meningarna, åtminstone i avseende å vissa sjukdomsgrupper, varit vitt skilda. De akuta sjukdomarna torde därvid i allmänhet icke hava föranlett synnerligen stora svårigheter. Av sådana åkommor har det, för att nu följa den av riks försäkringsanstalten i dess års-

berättelse för år 1914 lämnade utredning, företrädesvis varit de vanligare akuta infektionssjukdomarna, som föranlett anspråk på ersättning. Beträffande sådana sjukdomar har det i allmänhet, vare sig sjukdomen utbryter under eller efter slutad militärtjänstgöring, ansetts vara tillfyllest, att det visas, att den sjuke varit i tjänstgöring — såsom detta uttryck enligt § 3 i 1909 års förordning skall tolkas — oavbrutet under hela den tid eller åtminstone under större delen av den tid, under vilken infektionen kunnat äga rum, eller den så kallade inkubationstiden. Har han ej under hela inkubationstiden varit i tjänstgöring, har det naturligtvis varit av stor betydelse, om sjukdomen förekommit eller ej å den ort utom tjänstgöringsplatsen, å vilken den sjuke därjämte kan hava vistats någon del av ifrågasvarande tid. Har sjukdomen varit gängse å tjänstgöringsorten, och har den sjuke under någon del av inkubationstiden vistats å denna ort, torde under alla förhållanden ersättning hava tillerkänts honom, med undantag möjligen för det fall att alldeles särskilda, med sjukdomens framträdande förknippade omständigheter talat däremot. I fråga om övriga akuta sjukdomar hava visserligen i åtskilliga fall — såsom t. ex. i fall av blindtarmsinflammation — kunnat framträda skilda uppfattningar och ett avslagsbeslut kunnat giva anledning till missnöje. Därvid har frågan emellertid i allmänhet varit av rent medicinskt-vetenskaplig innebörd, och dess bedömande har, i motsats mot vad förhållandet varit vid lungtuberkulos, icke visat sig i någon väsentligare grad beroende vare sig av den uppfattning, som varit ledande vid verkställandet av den till grund för beslutet liggande utredningen, eller den behandlande läkarens ståndpunkt i principfrågan.

Väsentligt svårare har det visat sig vara att bedöma, huruvida militärtjänstgöringen enligt ovan angivna grundsatser skall kunna anses verkligen hava bidragit eller ej till en kronisk sjukdom, framför allt då frågan gäller lungtuberkulos. Tuberkelmittan anses i allmänhet vara ådragen under uppväxtåren. Man torde ock kunna påstå, att de flesta vuxna personer äro tuberkulöst infekterade — att vara infekterad av tuberkulos betyder emellertid ingalunda detsamma som att vara sjuk i tuberkulos. I flertalet fall kommer sjukdomsfröet ej till utveckling. I de fall åter, i vilka sjukdom uppstår, kan den antingen spontant utvecklas, utan att någon särskilt framträdande, yttre påverkan därtill kan spåras, eller ock kan en dylik yttre omständighet mer eller mindre tydligt sättas i samband med sjukdomens utbrott.

Det har icke så sällan även av läkare gjorts gällande, att det friluftsliv, som militärtjänstgöringen för med sig, och den småningom skeende träningen, som därunder äger rum, jämväl beträffande en för lungtuberkulos disponerad person skulle verka härdande och stärkande, liksom också att regelbundenheten i levnadssätt, tillräckligheten av närande föda och de ganska goda bostäder, som åtminstone i flertalet fall erbjudas, skulle kunna antagas för en dylik person motverka sjukdomsfröets utveckling och den befintliga sjukdomsdispositionens överhandtagande. Dessa förhållanden jämte den omständigheten, att hos den sjuke förut förefunnits disposition för sjukdomen, samt att denna likaväl som av militärtjänsten kunnat påverkas av andra, av militärtjänstgöringen oberoende omständigheter, såsom missbruk av sprit, tobak, sexuella överdrifter o. d., hava därvid åberopats såsom stöd för den uppfattningen, att militärtjänstgöringen icke, eller åtminstone endast i särskilda undantagsfall, skulle kunna antagas hava i nämnvärdare grad påverkat sjukdomens utveckling samt därigenom föranlett sjukdomens utbrott å tid, som skett. Å andra sidan har, särskilt av specialister på lungsjukdomarnas område, framhållits, att de kroppsansträngningar och strapatser samt det tvång i fråga om beklädnad, uppehållsort o. d., som äro förenade med militär-

tjänstgöringen, ävensom den fullständiga omkastningen av levnadsförhållanden, som denna tjänstgöring oftast medför, i flertalet fall kunna giva anledning till antagandet, att någon på militärtjänstgöringen beroende omständighet påverkat sjukdomens utveckling. Såsom ett uttryck för sistnämnda uppfattning torde kunna återopas ett medicinalstyrelsens på begäran avgivet utlåtande, däruti styrelsen rörande ett fall av lungtuberkulos förklarade, att som den sjuke vid en tidpunkt, då en tuberkulös sjukdom började framträda, varit sysselsatt med en tjänstgöring, som även om den av en fullt frisk person med lätthet och utan fara kunde uthärdas, dock för en person med begynnande tuberkulös sjukdomsprocess vore tillräckligt ansträngande för att påskynda sjukdomens utveckling, det syntes fullt berättigat att antaga, att militärtjänstgöringen väsentligt bidragit till den i ärendet ifrågakomna sjukdomen.

Att söka fastslå några bestämda och mera allmängiltiga regler för avgörandet av frågan, huruvida i varje särskilt fall det skall kunna med skäl anses, att militärtjänstgöringen bidragit till sjukdomen, och att således sådant kausalsammanhang föreligger mellan militärtjänstgöringen och sjukdomen, att den förra kan anses hava i väsentlig grad medverkat till sjukdomens uppkomst eller utbrott eller till en mera betydande försämring i övrigt i den sjukets tillstånd, lär icke låta sig göra. Emellertid hava, för att återigen i huvudsak följa den av riksförsäkringsanstalten i dess årsberättelse för år 1914 lämnade utredningen uti förevarande avseende, vissa grupper av fall kunnat urskiljas, i vilka ersättning i allmänhet ansetts böra tillkomma den sjuke. Såsom dylika grupper skulle särskilt kunna angivas följande:

1) sådana fall, i vilka sjukdomens framträdande kan sättas i samband med en akut infektionssjukdom, såsom influensa, mässling, lunginflammation, halsfluss o. d., som den sjuke ådragit sig under sin militärtjänstgöring under sådana omständigheter, att, enligt vad ovan rörande de akuta sjukdomarna angivits, tjänstgöringen därtill ansetts hava bidragit;

2) sådana fall, i vilka ett visst sjukdomssymptom såsom lungblödning e. d. framträtt i jämförelsevis omedelbar anslutning till någon viss bestämd, av militärtjänstgöringen föranledd svårare kroppsansträngning;

3) sådana fall, i vilka det visserligen icke föreligger sådant omedelbart samband mellan militärtjänstgöringen och sjukdomssymptomen, som under 2) förutsättes, men i vilka sjukdomens framträdande eller en mera betydande och tydlig försämring i den sjukets tillstånd i allt fall kan ledas tillbaka till tjänstgöring, som varit förenad med så höggradig kraftansträngning eller ägt rum under så ogynnsamma temperatur- eller förlägningsförhållanden, att hans tillstånd därav kan antagas hava väsentligt påverkats, såsom t. ex. deltagande i en särskilt ansträngande fältmanöver eller i en under ogynnsamma förhållanden verkställd trupptransport eller i skyddsvakttjänstgöring i trakt, där lämpliga bostadsförhållanden icke kunnat åvägabringas, m. m. dylikt, och

4) sådana fall, i vilka en såsom utläkt ansedd lungtuberkulos i anslutning till tjänstgöringen aktiverats, och sådana fall, i vilka den sjuke fått göra full eller eljest ansträngande tjänst, ehuru under militärtjänstgöringen symptom framträtt, vilka bort föranleda antagandet, att lungtuberkulos förelägit.

Denna gruppering är naturligtvis ej uttömmande eller fullständig, och fall kunna givetvis förekomma, som kunna hänföras till flera av dessa grupper.

Om man också således sökt uppställa vissa regler till ledning vid bedömandet av frågan om ersättnings utgående i anledning av lungtuberkulos, har det i allt fall ofta visat sig vara förenat med mycket stora svårigheter

att vid prövningen av varje särskild sådan ersättningsfråga följa dessa allmän-giltiga regler. Såsom redan framhållits göra sig med avseende å militär-tjänstgöringens inverkan på en för lungtuberkulos disponerad persons hälso-tillstånd två rakt motsatta riktningar gällande. Denna olikhet i uppfatt-ningen har, enligt vad som tydligt visat sig, gjort sig i hög grad gällande vid verkställande av den utredning samt vid avgivandet av de uppgifter och de uttalanden rörande den sjukens förhållanden under militärtjänstgöringen, på vilka avgörandet av frågan, huruvida militärtjänstgöringen skall anses hava bidragit till sjukdomen eller ej, måste grundas. Det har dessutom icke sällan inträffat, att de sjuka — i allmänhet därför att de icke i tid an-målt sin sjukdom — under sjukdomsutvecklingen icke blivit med tillräcklig noggrannhet observerade, att några anteckningar rörande sjukdomshistorien därför icke heller blivit förda eller att de anteckningar, som i sådant av-seende kunnat förefinnas, icke ägt den fullständighet, som varit önskligt. Till följd härav har det sedermera visat sig omöjligt att erhålla den utred-ning, som för ett rättvist bedömande av det föreliggande fallet med nöd-vändighet erfordrats. Särskilt har detta varit förhållandet, då, såsom på grund av tuberkulosens natur icke sällan inträffar, sjukdomens verkliga art först någon jämförelsevis längre tid efter den aktiva militärtjänstgöringens slut kunnat med säkerhet konstateras.

Till vad sålunda anförts torde böra läggas att, på sätt av det föregående redan framgått, ordalydelsen av bestämmelserna i andra stycket av 1 § i 1909 års förordning kan föranleda i vissa fall en alltför snäv och i andra fall en alltför vidsträckt tolkning. Om t. ex. en värnpliktig, såsom under-stundom skett, drabbas av en blodstörtning under pågående övning, torde det vara synnerligen svårt att vägra honom ersättning, även om varken denna övning eller vad som i övrigt förekommit under den värnpliktiges militärtjänstgöring varit av sådan beskaffenhet, att det kan antagas, att den sjukens tillstånd därav lidit någon väsentlig påverkan. Å andra sidan skulle enligt stadgandets ordalydelse ersättning utgå, om t. ex. för en värnpliktig, som någon tid efter slutad militärtjänstgöring befunnits lida av tuberkulos, för-hållandena under tjänstgöringen kunna antagas hava något, om också i mycket ringa grad, menligt inverkat på hans sjukdom, men han sedermera vårdslösat med sin hälsa eller haft sådant hälsofarligt arbete, att sjukdomens utveckling och utbrott huvudsakligen föranletts därav.

I syfte att undanröja den ojämnhet och osäkerhet, som framträtt vid be-dömandet av förevarande ersättningsfrågor, har riksförsäkringsanstalten nu föreslagit ändrad avfattning av hithörande bestämmelser. Härvid har an-stalten i fråga om orsakssammanhanget mellan militärtjänstgöringen och sjukdomen förordat olika regler i bevisningshänseende, allteftersom sjukdomen yppats *under* pågående militärtjänstgöring eller *först sedan vederbörande lämnat militärtjänstgöringen* i anledning antingen av tjänstgöringens upphörande eller permission till annan ort.

I förstnämnda fall, d. v. s. då sjukdomen yppats *under* militärtjänstgöringen, skall enligt anstaltens förslag presumeras, att sjukdomen föranletts av nämnda tjänstgöring och att ersättning alltså bör utgå. Endast för den händelse skälig anledning finnes att antaga, att sjukdomens framträdande under mili-tärtjänstgöringen föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och utan att denna därtill väsentligen bidragit, skall ersättning icke utgå. Med avseende

å den sålunda för ifrågavarande fall föreslagna huvudregeln anförde riksförsäkringsanstalten i 1918 års utlåtande, bland annat:

Att en sjukdom yppats under militärtjänstgöringen får anses liktydigt med, att sjukdomen då framträtt genom tydliga sjukdomstecken vare sig det gäller sjukdomens första utbrott eller ett recidiv av en förut konstaterad sjukdom. Vad särskilt lungtuberkulosen angår, torde denna sjukdom få anses hava yppats under militärtjänstgöringen såväl i det fall, att tuberkulosens befintlighet kunnat under tjänstgöringstiden på auskultativ väg eller på annat sätt av läkare konstateras, som ock i det fall, att under tjänstgöringen framträtt sådana sjukdomstecken, t. ex. upprepade och långvariga, av läkare diagnosticerade lungkatarrer, vilka, med ledning av vad som sedermera inträffat, kunna antagas hava varit av tuberkulös natur.

Genom fastställandet av den regeln för dessa ersättningsfrågors bedömande, att ersättning i allmänhet skall utgå vid sjukdom av nu förevarande art, som yppats under militärtjänstgöringen, kommer i fråga om de akuta sjukdomarna endast att följas den praxis, som hittills tillämpats. Däremot skulle beträffande de kroniska sjukdomarna ett eftergivande äga rum i fråga om fordringarna på orsakssammanhang mellan militärtjänstgöringen och sjukdomen. Vad särskilt angår lungtuberkulos, har emellertid redan påpekats, hurusom det visat sig icke gärna vara möjligt att avslå anspråk på ersättning i anledning av en dylik sjukdom, som kommit till utbrott t. ex. genom en blodstörtning under pågående övning, även om det under den sjukes militärtjänstgöring icke förekommit något särskilt förhållande, som kan giva tydligt stöd för antagandet, att tjänstgöringen bidragit till sjukdomens utbrott. Det samma skulle förhållandet kunna anses vara, då, såsom icke sällan inträffat, en fast anställd under flera år utan svårighet kunnat tillfredsställande fullgöra sin tjänst, men sjukdomen sedermera plötsligt utan känd yttre anledning utbryter, medan han fortfarande är kvar i tjänsten. Att sålunda eftergiva kravet på att ett orsakssammanhang skall kunna skäligen antagas föreligga mellan någon viss särskild händelse eller något visst bestämt förhållande under militärtjänstgöringen samt en under denna utbruten lungtuberkulos, torde för övrigt i allmänhet få anses hava fullgoda skäl för sig. Militärtjänstgöringen med de strapatser och kroppsansträngningar, som alltid i viss grad äro därmed förenade, den fullständiga omkastning av levnadsförhållandena, som tjänstgöringen i regel medför, och det tvång i olika avseenden, som därunder äger rum, måste antagas i sig innebära en mängd moment, som vart för sig eller tillhopa kunna hos en för lungtuberkulos disponerad person åstadkomma ett sjukdomsutbrott. Men dessa verkliga orsaksmoment kunna mången gång ligga så jämförelsevis långt bort i tiden eller hava vart för sig i så ringa grad framträtt, att deras uppspårande i många fall torde vara omöjligt. Militärtjänstgöringen bör därför i och för sig kunna anses såsom ett orsaksmoment för ett tuberkulosutbrott.

I fråga om det föreslagna undantaget från omförmälda huvudregel, nämligen att ersättning icke skall utgå, då det finnes skälig anledning antaga, att sjukdomens framträdande under militärtjänstgöringen föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och utan att denna därtill väsentligen bidragit, anförde riksförsäkringsanstalten i ovanberörda utlåtande:

Då det endast fordras, att ett *antagande* skäligen skall kunna göras i saken, har det ansetts icke vara tillräckligt, att den ifrågavarande, utom militärtjänstgöringen liggande omständigheten allenast bidragit till sjukdomen, utan det skall kunna antagas, att den varit *orsaken* till att sjukdomen, såsom skett, framträtt under militärtjänstgöringen. Sådan omständighet är i fråga om

de vanliga akuta infektionssjukdomarna t. ex. smitta, ådragen före tjänstgöringen eller vid permission till annan ort, under förutsättning att sjukdomen sedermera ubryter så snart efter inträdet i tjänst, att inkubationstiden då ännu ej varit utlupen. Ju större del av inkubationstiden, som infallit före militärtjänstgöringen, desto större är, under i övrigt lika förhållanden, sannolikheten för att den sjuke icke ådragit sig sjukdomen i tjänsten. Förekommer den smittosamma sjukdomen å förläggningssorten men icke å den ort, där den sjuke vistats före inryckningen, antages naturligen, att tjänstgöringen föranlett sjukdomen, för så vitt den sjuke varit i tjänst så lång tid, att möjlighet finnes för att smittan överförts på honom under tjänstgöringstiden. Venerisk sjukdom, som ådragits genom könsumgänge, bör såsom själförvälad givetvis anses vara framkallad av annan orsak än militärtjänstgöringen och således lika litet framdeles som hittills föranleda ersättning enligt den föreslagna lagen. Förhållandet blir naturligtvis det motsatta, om smittan ådragits t. ex. genom begagnande av toalettinrättning, handduk eller dylikt.

I fråga om de kroniska sjukdomarna, även lungtuberkulos, blir förhållandet ungefärligen detsamma som med de vanliga infektionssjukdomarna. Har t. ex. sjukdomen framträtt inom så kort tid efter tjänstgöringens början, att de med tjänstgöringen förknippade, på den sjuke möjligen skadligt inverkan förhållandena icke kunna anses hava haft något inflytande på hans hälsotillstånd, då kan ett eventuellt ersättningsanspråk icke bifallas. Detsamma gäller naturligtvis också, därest det kan antagas, dels att sjukdomen redan före militärtjänstgöringen utbrutit — d. v. s. att den sjuke vid militärtjänstgöringens början varit icke endast infekterad av utan verkligt sjuk i tuberkulos, ehuru detta icke iakttagits, då han undersökts vid inskrivningen eller antagningen — dels ock att militärtjänstgöringen icke kunnat väsentligen påverka sjukdomsutvecklingen.

Efter att hava erinrat om, att de akuta sjukdomarna och lungtuberkulosen utgjorde de ojämförligt största av de sjukdomsgrupper, för vilka ersättning ifrågakomme, och att anstalten därför i första hand haft dem i sikte vid avfattningen av ovan angivna huvudregel jämte därifrån förordade undantag, anförde anstalten i förenämnda utlåtande vidare, att de föreslagna bestämmelserna emellertid jämväl lämpade sig för andra kroniska sjukdomar, för vilka ersättning enligt 1909 års förordning plägat ifrågakomma, nämligen kroniska hjärt- och njursjukdomar, kroniskt reumatiska åkommor och sinnessjukdomar. I denna del yttrade anstalten följande:

Vad angår kroniska hjärt- och njursjukdomar, förekomma dessa ofta såsom följsjukdomar, en hjärtsjukdom t. ex. efter en ledgångsreumatism, en njursjukdom efter någon svårartad akut infektionssjukdom. Har den grundläggande sjukdomen förekommit strax före militärtjänstgöringen, och kan det antagas, att följsjukdomen, ehuru densamma framträtt först under tjänstgöringen, icke rönt någon väsentlig påverkan av vad som därunder förekommit, utan utvecklats såsom följd av den grundläggande sjukdomen, då skall enligt de föreslagna bestämmelserna, lika litet som med nu gällande stadganden i ämnet, ersättning utgå. Liknande är förhållandet med vissa reumatiska åkommor, dock att ett recidiv, som uppträder jämförelsevis långt efter ett föregående utbrott av sjukdomen, torde böra betraktas såsom en självständigt framträdande sjukdom. I fråga om sinnessjukdomar torde framdeles såsom hittills i varje fall närmare utredning böra verkställas för utrönande av sjukdomens art samt om och i vilken grad symptom på bör-

jande sinnessjukdom kunnat visa sig redan före militärtjänstgöringen. Beträffande denna sjukdomsgrupp torde jämväl för framtiden medicinalstyrelsens utlåtande böra inhämtas före ersättningsärendets avgörande. Enda skillnaden blir, att den fråga, som därvid framställes till medicinalstyrelsens besvarande, företrädesvis kommer att avse den sjukes tillstånd vid tjänstgöringens början.

Angående de föreslagna bestämmelsernas förhållande till de nu gällande gjorde riks försäkringsanstalten slutligen följande sammanfattande uttalande:

De föreslagna bestämmelserna rörande ersättning för sjukdom, som yppats under militärtjänstgöringen, innebära i sak icke någon väsentlig förändring av vad som hittills gällt, men genom samma bestämmelser har rätten till ersättning utsträckt att omfatta vissa grupper av fall, i vilka ersättning ansetts böra utgå, ehuru detta enligt nu gällande bestämmelser svårigen skulle kunna ske. Från administrativ synpunkt vinnes den betydande fördel, att, i stället för att för närvarande närmare utredning erfordras i fråga om alla framställningar om ersättning för sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, detta enligt de föreslagna bestämmelserna i allmänhet torde krävas, endast därest den sjukanmälan med tillhörande intyg och dylikt, vilken skall utfärdas av vederbörande militärläkare, giver anledning att antaga, det sjukdomen föranletts av annan orsak än militärtjänstgöringen.

Vad därefter angår det fall, att sjukdomen yppas först *efter* tjänstgöringens slut, innebär riks försäkringsanstaltens förslag, att ersättning endast skall utgå under förutsättning, att skäligen kan antagas, att tjänstgöringen väsentligen bidragit till sjukdomen. Här presumeras alltså, att sjukdomens framträdande föranletts av andra omständigheter än militärtjänstgöringen. Ersättning avses därför i detta fall icke skola utgå, därest icke antingen sjukdomen *uppkommit* under militärtjänstgöringen eller ock *denna föranlett* eller åtminstone *väsentligen medverkat till* sjukdomens sedermera skedda framträdande. Sådana omständigheter måste med andra ord förebringas, att kausalsammanhang kan antagas förefinnas mellan tjänstgöringen och sjukdomen. Den för ifrågavarande fall föreslagna bestämmelsen ansluter sig alltså till vad enligt 1909 års förordning gäller, dock att riks försäkringsanstalten funnit det av vunnit erfarenhet påkallat att uttryckligen i lagtexten angiva, att ersättning icke utgår, med mindre militärtjänstgöringen skäligen kan antagas hava *väsentligen* bidragit till sjukdomen.

Beträffande tillämpningen av förevarande bestämmelse anförde riks försäkringsanstalten i sitt förberörda utlåtande, bland annat:

I fråga om de *akuta infektionssjukdomarna* blir det avgörande vid bedömandet av ersättningsfrågan i varje fall, huruvida den sjuke ådragit sig smittan under sin militärtjänstgöring eller ej. Därvid gäller att klargöra, huruvida och i vad mån inkubationstiden kan hava infallit under tjänstgöringen eller ej, samt om sjukdomen varit gängse såväl å förlägnings- eller tjänstgöringsorten som å den ort, varest den sjuke efter tjänstgöringen vistats eller endast å endera å dessa platser.

Beträffande *de kroniska sjukdomarna* skall naturligtvis även om dem gälla, att ersättning skall utgå i anledning av sådan sjukdom, därest det kan antagas, att sjukdomen *uppkommit* under militärtjänstgöringen. Därvid är det naturligtvis likgiltigt, om den sjukdom, som vederbörande ådragit sig under tjänstgöringen, är densamma, som sedermera yppats hos honom, eller om

sistnämnda sjukdom omedelbart utvecklats ur en annan, som uppkommit under tjänstgöringen, såsom till exempel om en värnpliktig insjuknar under tjänstetiden i akut ledgångsreumatism, och om i anslutning därtill ett organiskt hjärtfel först efter hemförlovningen framträder. Hit kan också räknas det fall, att någon insjuknar i lungsäcksinflammation under tjänstgöringen, men sjukdomen efter dennas slut övergår till lungtuberkulos.

Om giltiga skäl icke föreligga för antagandet, att sjukdomen uppkommit under militärtjänstgöringen, men denna tjänstgöring med fog kan anses hava föranlett eller i väsentlig grad bidragit till *framträdandet av sjukdomen*, synes ersättning likaledes böra utgå. Sådant måste förhållandet givetvis antagas vara, först och främst om sjukdomen kommit till utbrott så snart efter militärtjänstgöringens slut, att det är tydligt, att vad som under tjänstgöringen förekommit direkt givit anledning till sjukdomsutbrottet. Liknande kan förhållandet också vara för det fall, att sjukdomen yppats först jämförelsevis längre tid efter tjänstgöringens slut, och även om den akuta sjukdom, som först framträtt, sedermera utvecklats till kronisk. Men då i sistnämnda båda fall den möjligheten också förefinnes, att sjukdomsutbrottet förorsakats av omständigheter, som inträffat först efter tjänstgöringens slut och som varit oberoende av densamma, måste naturligtvis förebringas indicier rörande orsakssammanhanget mellan tjänstgöringen och sjukdomen, och det måste finnas skälig anledning att antaga, det tjänstgöringen *väsentligen* bidragit till sjukdomen. Ju längre tid, som förflytit mellan tjänstgöringstidens slut och sjukdomsutbrottet, desto större fordringar måste därför ställas på bevisningens styrka. De förhållanden, som vid bevisningen rörande detta orsakssammanhang kunna vara av betydelse, äro bland annat tjänstgöringens beskaffenhet och långvarighet, den sjukes hälsotillstånd under tjänstgöringen och vid avslutningen av densamma samt sjukdomshistorien och den sjukes levnadsförhållanden under tiden efter tjänstgöringens slut. Beträffande frågan, huruvida militärtjänstgöringen skall antagas hava väsentligen bidragit till en sjukdom, som sedermera framträtt, eller ej, torde, vad särskilt angår lungtuberkulos, det icke nödvändigtvis erfordras hänvisning till viss händelse, som inträffat under tjänstgöringen eller till särskilt förhållande, som därunder ägt rum, utan kan tjänstgöringen, som i sig innefattar en mångfald på ett tuberkulosutbrott inverkan, antagas i och för sig innebära en viss fara för sjukdomens framträdande hos en för tuberkulos disponerad person.

Beträffande de sålunda av riksförsäkringsanstalten föreslagna ändringarna i nu gällande bestämmelse rörande förutsättningen för rätt till ersättning för sjukdom hava arméförvaltningen, marinförvaltningen, medicinalstyrelsen, socialstyrelsen och försäkringsrådet i sina yttranden uttalat sig.

Arméförvaltningen framhåller, att förslaget innebure ett frångående av den hittills tillämpade principen att för ersättnings tillerkännande fordra, att orsaken till sjukdomen ovillkorligen skulle vara att hänföra till militärtjänstgöringen. Detta sammanfölla nära med den ståndpunkt, ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse intagit i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1926 angående åtgärder, som kunde vidtagas i syfte att bereda de värnpliktiga större trygghet till liv och hälsa. I nämnda skrivelse hade sjukvårdsstyrelsen, vad särskilt beträffade lungtuberkulosen, med hänsyn till önskvärdheten av att militärtjänsten avlastades en del av den skuld till framkallande av sagda sjukdom, som hittills så ofta oberättigat påbördats densamma, uttalat, att varje värnpliktig, hos vilken lungtuberkulos konstaterats under

militärtjänstgöring eller inom ett halvt år efter dylik tjänstgörings avslutande, borde tillförsäkras ersättning av statsverket. Då nu fordran på ovillkorligt orsakssammanhang mellan militärtjänstgöringen och sjukdom, som yppats under tjänstgöringen, i riks försäkringsanstaltens förslag eftergivits, syntes emellertid det mest konsekventa vara att ej heller i undantaget från den sålunda föreslagna huvudregeln beröra tjänstgöringen såsom bidragande orsak. Därigenom skulle vid bedömandet av här förevarande ersättningsfrågor hänsyn behöva tagas endast till uppenbara orsaksmoment, som låge utanför militärtjänsten. Då en tillämpning av motsvarande principer beträffande sjukdom, som yppats efter tjänstgöringen, skulle medföra vissa svårigheter och konsekvenser, som vore oberäkneliga, syntes icke någon erinran böra göras mot formuleringen av riks försäkringsanstaltens förslag i sistnämnda del.

Marinförvaltningen har i förevarande fråga endast erinrat om, att enahanda förslag, som arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i sin i arméförvaltningens ovan återgivna yttrande omförmälda skrivelse till Kungl. Maj:t framställt beträffande ersättning för lungtuberkulos, framlagts från annat håll, samt förklarat sig anse nämnda förslag böra beaktas och göras till föremål för särskild utredning.

Medicinalstyrelsen hänvisar till sitt yttrande över 1918 års förslag. Vid nämnda yttrande fogade styrelsen två särskilda yttranden, nämligen från medlemmen av sitt vetenskapliga råd professorn B. Gadelius och från extra föredraganden i styrelsen av ärenden rörande fall av tuberkulos legitimerade läkaren G. Neander.

Den förre förklarade sig hava svårt att inse, att skäl verkligen förefunnas att föreslå en förändrad ordalydelse av nu gällande bestämmelser i ämnet, ty det syntes honom logiskt tvingande att ej uppgiva orsakssammanhanget mellan sjukdom och militärtjänst.

Neander åter anförde i sitt yttrande, att beträffande ersättning vid fall av tuberkulos, som yppades under militärtjänstgöring, riks försäkringsanstaltens motivering i huvudsak följde de principer, vilka tillämpats i medicinalstyrelsens utlåtanden angående till styrelsen under senare år för yttrande hänskjutna fall rörande ersättningsanspråk vid under militärtjänsten ådragen lungtuberkulos. Dessa principer vore enligt Neanders mening riktiga. Enligt erfarenheten yppade sig lungtuberkulos — d. v. s. aktiverades en tidigare ådragen tuberkulös infektion — relativt ofta just under värnpliktsåldern. Detta syntes bland annat innebära, att de yttre omständigheterna under denna relativt känsliga ålder spelade en större roll för aktiveringen av lungtuberkulos än t. ex. under en mera framskriden ålder. En naturlig konsekvens av omförmälda principer vore den, att det övervägande flertalet fall av lungtuberkulos, som yppat sig under militärtjänsten, måste ersättas. Detta syntes icke blott principiellt riktigt utan även befrämjande av ett viktigt statsintresse, nämligen det, att fall av lungtuberkulos i tidigt stadium bereddes lämplig vård. Härigenom ökades beträffande dessa fall i hög grad

möjligheterna att återvinna full hälsa och full försörjningsförmåga, d. v. s. möjligheten att reducera antalet röntetagare till det minsta möjliga.

För egen del uttalade medicinalstyrelsen i det nu av styrelsen åberopade yttrandet över 1918 års förslag i förevarande avseende endast, att de av Gadelius antydda betänkligheterna och farhågorna borde underkastas en allvarlig och sakkunnig prövning.

Socialstyrelsen, som förklarar sig helst se, att den blivande författningen, såvitt avsåge ersättning för sjukdom, i avvaktan på socialförsäkringens fullständigande erhöle provisorisk karaktär, anför vidare, bland annat, följande. I analogi med den vidsträckta tillämpning, nu gällande förordning erhållit i fråga om olycksfall, och med den ytterligare utvidgning, förslaget härutinnan innebure, komme också begreppet till ersättning berättigande sjukdom att erhålla en mycket vidsträckt innebörd och omfatta i det närmaste all sjukdom, som inträffat eller kunde anses hava till väsentlig del grundlagts under tjänstgöringstiden, inklusive tid för resor. En omständighet, som härvid finge beaktas, vore, att vissa till varaktighet och följder farliga sjukdomar, framför allt tuberkulos, i värnpliktsåldern allmänt framträdde med ovanligt stor frekvens och ofta komme till utbrott. Med hänsyn till den ganska allmänt utbredda, ehuru knappast tillräckligt bestyrkta uppfattningen, att militärtjänstgöringen i särskild grad utsatte för hälsofara och därigenom lätt lade grunden till sjukdom, finge man icke bortse från möjligheten, att sjukdom, som yppats under eller nära efter militärtjänstgöringens fullgörande, därför utan tillräckliga skäl skulle anses av densamma föranledd. Staten kunde på detta sätt komma att åsamkas ganska vittgående förpliktelser. I betraktande av dessa omständigheter syntes önskvärt, att möjligheten till erhållande av ersättning på grund av sjukdom bleve i författningen i görligaste mån begränsad till vad som kunde vara skäligt och rimligt. Det syntes kunna ifrågasättas, huruvida de av riksförsäkringsanstalten föreslagna bestämmelserna i detta hänseende vore tillfredsställande och om icke i dem borde ingå ett mera återhållande moment.

Försäkringsrådet slutligen förklarar sig helt kort icke hava något att erinra mot riksförsäkringsanstaltens förslag i förevarande del.

För egen del får jag till en början erinra om, att jag redan inledningsvis fäst uppmärksamheten därpå, att avfattningen av bestämmelserna om rätt till ersättning för sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, visat sig medföra ojämnhet och osäkerhet vid tillämpningen samt föranleda omfattande utredningar och omgång vid ersättningsfrågornas ordnande. I nämnda sammanhang har jag också framhållit betydelsen av ifrågavarande olägenheters undanröjande. Det torde icke vara tvivel underkastat och har heller icke av någon bestritts, att de av riksförsäkringsanstalten i nu förevarande avseende föreslagna ändrade bestämmelserna äro ägnade att i görligaste mån råda bot för nämnda missförhållanden.

Emellertid hava, såsom av det föregående framgår, vissa betänkligheter yppats mot riksförsäkringsanstaltens förslag, i vad det avser förutsättningen

för rätt till ersättning för sjukdom, som framträder under pågående militärtjänstgöring. Det skall heller icke förnekas, att anstaltens förslag, att dylik sjukdom skall presumeras vara föranledd av militärtjänstgöringen, åtminstone vid ett mera ytligt betraktande förefaller mycket långtgående. Med hänsyn emellertid till den tillämpning, som, enligt vad anstalten upplyst, i förevarande fall givits åt nu gällande stadgande, torde den utvidgning av statens förpliktelser, som förslaget innebär, likväl icke kunna anses vara särskilt betydande. Att märka är härvid, att presumptionen, att tjänstgöringen orsakat sjukdomen, endast är avsedd gälla, såvida skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och utan att denna därtill väsentligen bidragit. Skälig anledning till ett sådant antagande behöver, såsom anstalten framhållit, icke nödvändigtvis hänföra sig till en viss händelse eller vissa förhållanden utanför det militära, utan kan föreligga redan i en sådan omständighet, som t. ex. att sjukdomen framträtt inom så kort tid efter tjänstgöringens början, att tjänstgöringsförhållandena icke kunna anses hava övat något inflytande på vederbörandes hälsotillstånd.

Arméförvaltningen har påyrkat sådan ändring i anstaltens förslag i denna del, att ersättning för sjukdom, som yppas under militärtjänstgöringen, icke skulle, därest skälig anledning vore att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen, utgå ens i det fall, att militärtjänstgöringen därtill väsentligen bidragit. Då detta emellertid skulle innebära en skärpning av nu gällande bestämmelse i ämnet, anser jag mig icke kunna tillstyrka berörda ändringsyrkande.

På grund av vad jag sålunda anført och då intet synes vara att erinra mot riks försäkringsanstaltens förslag, såvitt avser ersättning för sjukdom, som yppats efter militärtjänstgöringens slut, har jag funnit mig böra följa förslaget i nu förevarande delar, och hava de av anstalten föreslagna bestämmelserna, med en mindre, formell jämkning, upptagits i förevarande § av det föreliggande förslaget.

20 §.

Denna § upptager vissa av riks försäkringsanstalten i 19 § av dess förslag förordade avvikelser från andra kapitlets stadganden om sjukersättnings och invalidlivräntas utgående. Med avseende å dessa må nämnas, att anstalten funnit formuleringen av berörda stadganden icke utan vidare lämpad för nu ifrågavarande ersättningsfall, varjämte nämnda stadganden, även om de kunde analogivis tillämpas å vissa sjukdomsgrupper, på grund av vunnit erfarenhet ansetts icke lämpliga i fråga om andra sådana grupper. Härutinnan anförde anstalten i 1918 års utlåtande följande:

Vad angår *akuta sjukdomar*, vilka efter ett jämförelsevis kort sjukdomsförlopp antingen övergå till full hälsa eller, såsom fallet understundom är med t. ex. difteri, barnförämning och hjärnhinneinflammation, föranleda förämningar, hörsel- eller synned sättning eller andra påföljder, som i högre eller mindre grad äro jämförbara med olycksfallsskador, torde en analog tillämpning å dessa sjukdomar av bestämmelserna i 4 §, jämväl i vad de

avse mindre sjukpenning, väl låta sig göra. Den sjuke bör nämligen i dessa fall erhålla läkarvård och sjukpenning under »sjukdomstiden», d. v. s. så länge den egentliga sjukdomsprocessen pågår och det akuta sjukdomstillståndet varar, för så vitt naturligtvis sjukdomen medfört förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst 25 %. Har sjukdomen efter nämnda egentliga sjukdomstid medfört sådant under längre eller kortare tid bestående men, som ovan angivits, bör livränta tillkomma den skadade på samma sätt, som om denne drabbats av motsvarande olycksfalls-skada.

Vid vissa *akuta sjukdomar med jämförelsevis långsamt sjukdomsförlopp*, såsom t. ex. en lunginflammation, som komplicerats med en lungsäcksinflammation, kan den sjuke understundom återgå till lindrigt arbete, innan han ännu kan anses fullt återställd. I dessa fall plägar riks försäkringsanstalten tillerkänna den sjuke tillfällig livränta, så snart han kunnat utföra verkligt arbete. Även i fråga om denna sjukdomsgrupp torde en analog tillämpning av bestämmelserna i 4 § kunna äga rum. Att därvid den tillfälliga livränta, som i dylika fall hittills pläгат tillerkännas den sjuke, utbytes mot mindre sjukpenning, därest arbetsförmågan är nedsatt med minst 25 %, torde kunna vara till ömsesidig fördel, då därigenom den sjuke kan beredas erforderlig tillsyn och behandling av läkare.

Vad sålunda är sagt om de båda nu angivna sjukdomsgrupperna torde i huvudsak kunna gälla även i fråga om de bland militären ganska ofta förekommande *reumatiska sjukdomarna*, dock med undantag för det fall, att en hjärtåkomma uppträtt sasom följd av sjukdomen (jfr nedan).

Svarare blir det däremot att förena formuleringen av 4 § med lämplig praxis i fråga om sådana kroniska sjukdomar, vid vilka sjukdomstillståndet alltjämt fortfar. I vissa fall, såsom t. ex. vid *de kroniska hjärtsjukdomarna*, blir tillståndet i allmänhet snart nog tämligen stationärt och någon läkarvård erfordras därefter ej, men sjukdomen måste icke desto mindre anses i viss mån alltjämt förefinnas. Riks försäkringsanstalten plägar i dessa fall tillerkänna den sjuke livränta, så snart han anses kunna utföra arbete, eller då det kan antagas, att någon väsentlig förbättring i hans tillstånd icke vidare skall inträda. Livräntan beräknas till en början efter en jämförelsevis hög invaliditetsgrad. Sedan den sjukes tillstånd visat sig vara mera stabilt samt han kunnat skaffa sig lämpligt arbete och hunnit vänja sig vid att under arbetet i erforderlig grad skona sig, sänkes livräntebeloppet, och livräntan förändras så smånigom till s. k. definitiv livränta. Att i dessa fall under längre tid än som hittills pläгат ske till den sjuke utgiva sjukersättning, synes icke vara lämpligt och skulle, på sätt om de kroniska lungsjukdomarna sägs, lätt kunna föranleda väsentligt ökade kostnader.

Beträffande *de kroniska lungsjukdomarna* gäller likaledes — med fränseende av de lindriga fall, i vilka fullständig läkning inträder — att ett visst sjukdomstillstånd alltjämt förefinnas, även om sjukdomen tidtals kan anses vara mera stationär än eljest. Riks försäkringsanstalten plägar i allmänhet vid kroniska lungsjukdomar bevilja sjukhjälp, därest den sjuke vårdas å sanatorium eller annan sjukvårdsanstalt, så länge anledning finnes att antaga, att till följd av den vård, han erhåller, förbättring i hans tillstånd skall inträda, samt, därest han icke vårdas å sanatorium eller annan sjukvårdsanstalt, för så vitt den sjuke åtnjuter en med sjukhusvård jämförlig vård, och anledning tillika finnes att antaga, det väsentlig förbättring i hans tillstånd skall kunna inträda. Sedan nu angivna förutsättningar för sjukhjälp erhållande icke vidare föreligga, erhåller han livränta för viss tid. Emellertid har, sedan den sjuke tillerkänts livränta, denna ofta utbytts mot sjukhjälp. Detta har i allmänhet skett, om han intagits till vård å sanatorium eller

annan sjukvårdsanstalt och det kunnat antagas, att förbättring i hans tillstånd därigenom skolat inträda, eller om hans sjukdom förvärrats, så att arbetsförmåga uppstått, men utsikt dock funnits till förbättring i hans tillstånd. Därjämte har även eljest den sjuke undantagsvis beviljats sjukhjälp, då hans tillstånd varit sådant, att han erfordrat särskild vård.

Det torde vara klart, att denna av riks försäkringsanstalten sålunda tillämpade praxis icke låter sig förena med formuleringen av de i 4 § givna bestämmelserna rörande förutsättningarna för rätt till sjukersättning och till livränta. Om dessa bestämmelser skulle analogivis tillämpas å de kroniska lungsjukdomarna, skulle de nämligen knappast kunna tolkas annorlunda än så, att hel sjukpenning skulle tillkomma den av lungtuberkulos lidande under alla förhållanden, för så vitt han kunde anses vara arbetsförmögen, och mindre sjukpenning, för så vitt hans arbetsförmåga vore nedsatt med minst en fjärdedel. Det måste emellertid anses principiellt oriktigt, att en ersättningstagare, som — såsom i flera fall varit händelsen med personer, som av riks försäkringsanstalten på grund av lungtuberkulos tillerkänts jämförelsevis mindre livräntor — trots sin sjukdom kan utföra arbete, i årtal uppbär sjukpenning, och det är dessutom klart, att administrationskostnaderna skulle i hög grad förhöjas, om ersättningarna i anledning av lungtuberkulos i allmänhet skulle utbetalas för varje vecka. Det har därför ansetts icke böra ifrågakomma någon annan utsträckning av den sjukersättning till sjukersättning utöver vad ovan angivna praxis medger än den, som bör följa av hans rätt till fri läkarvård, nämligen att sjukersättningen skall kunna tillkomma den sjuke även i sådana fall, då vård å sjukvårdsanstalt av riks försäkringsanstalten anses vara för honom *behöflig*, fastän någon avsevärd förbättring i hans tillstånd därav icke kan vara att förvänta.

Med hänsyn till den sjukersättning jämväl till fri läkarvård, medicin m. m. har det tvärtom ansetts vara nödvändigt att beträffande kroniska sjukdomar genom uttryckliga bestämmelser i lagförslaget ytterligare begränsa utgivandet av sjukersättning. Det torde nämligen vara klart, att rätten till fri vård å sjukvårdsanstalt jämte minst halvt sjukpenningbelopp lätt skall föranleda anspråk på dylik vård, även då denna icke kan antagas medföra någon som helst förbättring i den sjukersättningens tillstånd eller eljest vara av behovet verkliga påkallad. Dessutom torde det icke finnas någon möjlighet för riks försäkringsanstalten att genom effektiva kontrollåtgärder eller dylikt kunna förhindra den sjuke att missbruka sin rätt till kostnadsfri undersökning av läkare, till fria resor för sådan undersöknings verkställande samt till fri medicin; och måste det befaras, att genom dylikt missbruk av de förmåner, som den föreslagna lagen är avsedd att erbjuda, kostnaderna för ifrågavarande ersättningar skulle komma att väsentligt ökas. I anledning härav har det ansetts nödvändigt att vid de kroniska sjukdomarna till tiden begränsa rätten till sjukersättning; och har det i sådant avseende ansetts vara lämpligt bestämma, att dylik ersättning icke skall utgå under längre tid än *ett år*, räknat från den tidpunkt, från vilken läkarvård för den ifrågavarande sjukdomen enligt 4 § tillkommit den sjuke. Detta betyder, därest den ifrågavarande kroniska sjukdomen yppats under militärtjänstgöringen, från den tid, då den sjuke upphörde att för densamma åtnjuta vård genom militär myndighets försorg, och därest den kroniska sjukdomen yppats efter militärtjänstgöringen, från det sjukdomen framträtt genom tydliga sjukdomstecken eller eljest blivit av läkare konstaterad. Har den kroniska sjukdomen framkallats av en akut sjukdom, för vilken den sjuke erhållit ersättning enligt 4 § 1) a), räknas alltså ifrågavarande tid först från det den kroniska sjukdomen yppats.

Undantag från den sålunda stadgade begränsningen i rätten till sjukersättning har dock ansetts kunna ske, för den händelse läkarvård kan anses vara för den sjuke behöflig, men har, till förebyggande av missbruk, därvid stadgats, att sådan rätt skall tillkomma honom, endast för så vitt han vårdas å *sjukvårdsanstalt* eller erhåller vård, som kan anses motsvara dylik vård, samt det tillika kan antagas, att genom denna vård *arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas*.

Med de modifikationer, som sålunda föreslagits beträffande rätten till sjukersättning vid kroniska sjukdomar, har ersättningsformen »mindre sjukpenning» ansetts kunna komma till användning jämväl vid dessa sjukdomar.

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär alltså följande.

Fri läkarvård m. m. ävensom *sjukpenning* skola vid *akut* sjukdom utgå, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel. Enahanda förmåner skola vid *kronisk* sjukdom utgå, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta, dock högst under sammanlagt ett år, räknat från den tidpunkt, då rätten till läkarvård för sjukdomen inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas.

I fråga om *livränta till den sjuke själv* föreslår anstalten, att sådan — i analogi med vad som förordats beträffande olycksfallsskada — skall utgå, därest, sedan den sjukes rätt till fri läkarvård och sjukpenning m. m. upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel.

Förutom ovannämnda avvikelser från bestämmelserna i 6 §, har riksförsäkringsanstalten ytterligare förordat, att sådant utbyte av livränta eller del därav mot ett engångsbelopp, som i 6 § förutsattes kunna av försäkringsrådet medgivas, icke skall förekomma i nu ifrågavarande ersättningsfall, där den för ändamålet erforderliga stabiliteten i förhållandena knappast någonsin inträder.

Vid avgivandet av riksförsäkringsanstaltens senare utlåtande i ärendet hava två reservanter ansett stadgandet om förenämnda begränsning av förmånerna av fri läkarvård och sjukpenning m. m. vid kroniska sjukdomar böra utgå, enär detsamma syntes ägnat att föranleda ökning i förvaltningsbesvären utan att samtidigt medföra någon mera avsevärd minskning i prestationskostnaderna.

Uti en av riksförsäkringsanstalten med skrivelse den 23 september 1926 överlämnad promemoria har vidare en av anstaltens biträdande läkare, med instämmande av anstaltens överläkare, framfört vissa synpunkter angående den fria läkarvården m. m. vid kroniska sjukdomar. I promemorian anföres, bland annat, att det visserligen vore i princip riktigt, att fri läkarvård jämte fria läkemedel tillerkändes den sjuke, då med nämnda förmåner avsåges att genom arbetsförmågans återställande förkorta sjukersättningstiden. Vid en mängd kroniska sjukdomar vore det emellertid osäkert, om någon mera avsevärd höjning av arbetsförmågan, trots användning av all till buds stående

terapi, vore möjlig. Det syntes därför med fog kunna ifrågasättas, om i dessa fall ej en inskränkning av åtminstone rätten till fria läkemedel borde äga rum. Erfarenheten hade visat, att just vid dessa åkommor, som trotsade all behandling, den ena behandlingsmetoden efter den andra och en mängd botemedel, vilkas betydelse överskattats, framkomme. Ett kritiklöst användande av alla dessa hjälpmedel skulle i hög grad gynnas, därest kostnaderna för desamma helt bestredes av staten. Visserligen läge i det i riks försäkringsanstaltens förslag använda uttrycket »erforderlig läkarvård jämte läkemedel» en viss inskränkning, men för undvikande av missbruk borde bestämmelserna skärpas eller förtydligas. Därför föresloges, att antingen fria läkemedel endast skulle utgå i fall, som av riks försäkringsanstalten godkändes, eller ock den sjuke skulle själv få vidkännas en del av kostnaderna, t. ex. 50 %. Då fria mediciner endast kunde tillerkännas under tid för sjukhjälp, vore en begränsning av tiden för sjukhjälps utgående väl motiverad, varför det inom riks försäkringsanstalten reservationsvis framställda förslaget om utsträckning av nämnda tid bestämt avstyrktes.

I de sålunda av reservanterna inom riks försäkringsanstalten och nyssnämnda tvenne läkare berörda frågor hava även vissa av de i ärendet hörda myndigheterna uttalat sig.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse framhåller sålunda, att de synpunkter, som i oförmälda promemoria utvecklats och som syntes styrelsen värda beaktande, åtminstone i viss utsträckning redan tillgodosetts genom den av riks försäkringsanstalten föreslagna tidsbegränsningen för fri sjukvårds och fria läkemedels utgående vid kroniska sjukdomar. Styrelsen hade därför för egen del icke något annat yrkande, än att nämnda begränsning måtte bibehållas.

Marinförvaltningen förklarar sig instämma i förslaget om att fria läkemedel endast skulle få utgå efter riks försäkringsanstaltens medgivande ävensom i vad i ovannämnda promemoria uttalats rörande sjukhjälpstidens begränsning.

Medicinalstyrelsen avstyrker oförmälda reservanternas förslag om utsträckning av sjukhjälpstiden vid kroniska sjukdomar samt förordar, i anslutning till vad i åberopade promemoria anförts, att ersättning för läkemedel vid kroniska sjukdomar begränsas att omfatta endast 50 % av kostnaderna.

Försäkringsrådet finner med fog kunna ifrågasättas lämpligheten av den av riks försäkringsanstalten föreslagna begränsningen av tiden för läkarvårds och läkemedels utgående vid kroniska sjukdomar, då dessa förmåner måste anses vara av stor betydelse för den sjuke. På de av anstalten och från läkarhåll anförda skäl och då även med bibehållande av nämnda begränsning ifrågavarande personal i förevarande avseende syntes bliva bättre ställd än annan i statens tjänst anställd extra personal, ansåge sig rådet likväl, om också med en viss tvekan, böra tillstyrka bifall till anstaltens förslag i denna del.

Statskontoret slutligen har funnit nyssnämnda begränsning vara väl motiverad och vad av anstaltens ovan nämnda läkare anförts mot medgivande i obegränsad omfattning av rätt till fria läkemedel vid kroniska sjukdomar vara

värt beaktande. Statskontoret ville därför för sin del förorda, att sistnämnda förmån på lämpligt sätt begränsades. Att härvid gå så långt, att den ersättningsberättigade i detta fall själv skulle få vidkännas halva kostnaden för läkemedel, syntes dock statskontoret knappast vara förenligt med billighet.

Riksförsäkringsanstaltens förslag till särbestämmelser i fråga om de i 6 § 1) avsedda förmånens utgående vid sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall, synes mig vara väl avvägt. Jag kan således, å ena sidan, icke ansluta mig till den mening, som reservationsvis framförts inom anstalten, att nämnda förmåner jämväl vid kroniska sjukdomar borde åtnjutas utan någon tidsbegränsning. Å andra sidan anser jag i likhet med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, att genom den av anstalten i angivna hänseende föreslagna tidsbegränsningen syftet med de förslag, som till förebyggande av missbruk av rätten till fria läkemedel från läkarhåll framställts, i väsentlig mån blivit tillgodosett.

Ifrågavarande bestämmelser hava alltså i det föreliggande förslaget omfattats i överensstämmelse med riksförsäkringsanstaltens förslag.

21 §.

Under denna § i det föreliggande förslaget har, i anslutning till vad i det föregående anförts, intagits den i 10 § av riksförsäkringsanstaltens förslag förekommande bestämmelsen, att ersättning, med undantag av begravningshjälp, icke må uppbäras för tid, varunder ersättningsberättigad är bosatt utom riket eller undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller jämlikt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

22 §.

I förevarande § har inrymmts den i 15 § av riksförsäkringsanstaltens förslag förekommande preskriptionsbestämmelsen i fråga om rätt till jämkning i fastställd ersättning, vilken bestämmelse av förut angivet skäl ansetts böra gälla allenast uti de i detta kapitel avsedda ersättningsfall.

23 §.

Uti denna § har, i enlighet med vad i det föregående anförts, upptagits det i 16 § av riksförsäkringsanstaltens förslag förekommande stadgandet om 3-årspreskription av ersättningsanspråk. Härvid har detta stadgande, vilket, såsom i det föregående nämnts, i huvudsak ansluter sig till nu gällande föreskrift i ämnet, endast underkastats en mindre ändring i syfte att bringa detsamma i ännu närmare överensstämmelse med sistnämnda föreskrift.

24 §.

Här har upptagits en av riksförsäkringsanstalten under 19 § föreslagen föreskrift därom, att vederbörande militärläkare i visst fall skall fullgöra den anmälningsskyldighet, som eljest enligt 15 § åligger kompanichef eller motsvarande befäl.

4 kap. Särskilda bestämmelser.

25 §.

Under 22 § i sitt förslag har riksförsäkringsanstalten upptagit en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t eller de civila eller militära myndigheter, som av Kungl. Maj:t därtill bemyndigas, att meddela erforderliga tillämpningsföreskrifter. Enahanda bestämmelse har nu införts i förevarande § av det föreliggande förslaget.

26 §.

Denna § innehåller föreskrift *dels* om upphävande av äldre bestämmelser i ämnet *dels ock* om de fast anställdas undantagande från tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser. I förstnämnda hänseende har, med hänsyn till det indelta manskapets inordnande under förslaget, ansetts erforderligt att, utöver vad riksförsäkringsanstalten i 23 § av sitt förslag angivit, jämväl i viss del upphäva bestämmelserna i förutberörda kungl. brev till arméförvaltningen den 6 maj 1881 angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

I sammanhang med utfärdandet av de tillämpningsföreskrifter, som i 25 § av förslaget omförmälas, bör givetvis också upphävas förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 s. 7) angående tillämpning av nu gällande förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Därjämte torde den nya förordningen föranleda vissa formella ändringar i manskapsavlöningsreglementet och en del andra administrativa bestämmelser. Med dessa ändringar synes emellertid kunna tillsvidare anstå.

Den nya författningens ikraftträdande.

Den nya författningen synes mig lämpligen böra träda i kraft den 1 januari 1928, men bör givetvis icke äga tillämpning i fråga om ersättningsanspråk, som grundas på dessförinnan inträffat olycksfall eller yppad sjukdom.

Kostnaderna för förslagets genomförande.

A. Kostnaderna för ersättningar.

I 1918 års utlåtande gjorde riksförsäkringsanstalten vissa beräkningar av kostnaderna för ersättningar enligt det då framlagda förslaget. Då förutläggningarna för dessa kostnadsberäkningar numera i väsentlig mån förändrats, har anstalten uti sin ovannämnda skrivelse den 7 december 1926 i anslutning till sitt senaste författningsförslag framlagt nya kostnadsberäkningar, varvid anstalten framhållit, att varje sådan beräkning enligt sakens natur måste bli i hög grad approximativ. I de vid denna skrivelse fogade tabeller har anstalten, som utgått från att de nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 januari 1928, angivit *dels* kostnaderna för ersättningar enligt sistnämnda förslag under första halvåret 1928 och närmast följande nio budgetår samt

i jämviktsläget, *dels* kostnaderna för ersättningar enligt nuvarande bestämmelser under budgetåret 1927—1928 och närmast följande nio budgetår, *dels ock* kostnaderna för såväl ersättningar enligt den nya författningen som ersättningar enligt nuvarande bestämmelser under budgetåret 1927—1928 och närmast följande nio budgetår. Beträffande sättet för kostnadsberäkningarnas uppgörande tillåter jag mig hänvisa till riksförsäkringsanstaltens berörda skrivelse, vilken torde få i transumt tillika med omförmälda tabeller såsom bilaga (Bil. C) fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Av ifrågakvarande beräkningar framgår, att kostnaderna för nedan angivna budgetår och i jämviktsläget skulle, därest riksförsäkringsanstaltens nya förslag genomfördes från och med den 1 januari 1928, belöpa sig till:

	1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33
För ersättningar enligt riksförsäkringsanstaltens förslag	125 000	745 000	970 000	1 125 000	1 255 000	1 370 000
För ersättningar enligt nuvarande bestämmelser	1 100 000	855 000	720 000	620 000	535 000	455 000
Summa ersättningar alltså	1 225 000	1 600 000	1 690 000	1 745 000	1 790 000	1 825 000

	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	I jämviktsläget
För ersättningar enligt riksförsäkringsanstaltens förslag	1 470 000	1 555 000	1 625 000	1 685 000	2 150 000
För ersättningar enligt nuvarande bestämmelser	395 000	340 000	295 000	255 000	—
Summa ersättningar alltså	1 865 000	1 895 000	1 920 000	1 940 000	2 150 000

I det föregående har jag emellertid förordat vissa avvikelser från riksförsäkringsanstaltens förslag i fråga om ersättningsnormerna. Sålunda har jag föreslagit, *dels* att kontantärsättningarna till de fast anställda, inklusive officers- och dylika aspiranter, skola utgå i förhållande till deras arbetsförtjänst, beräknad efter olycksfallsförsäkringslagens grunder, *dels ock* att beträffande värnpliktiga den årliga arbetsförtjänsten skall antagas till 1,620 kronor för dem, vilkas arbetsförtjänst enligt anstaltens förslag skulle antagas utgöra 1,500 kronor, och till 1,980 kronor för dem, vilkas arbetsförtjänst enligt samma förslag skulle antagas till 1,800 kronor.

Med anledning härav har jag anmodat anstalten att inkomma med beräkning, huru kostnaderna skulle ställa sig med iakttagande av nämnda ändringar i anstaltens förslag. I skrivelse den 9 februari 1927 har anstalten

inkommit med sådan beräkning, och har anstalten vid skrivelsen fogat en tabell, utvisande kostnaderna under olika budgetår och i jämviktsläget för ersättningar, utgående såväl enligt nuvarande som enligt av mig föreslagna nya bestämmelser. Jämväl nämnda skrivelse torde få i transumt tillika med den därvid fogade tabellen såsom bilaga (Bil. D) närslutas statsrådsprotokollet i detta ärende.

Av oförmälda tabell framgår, att kostnaderna under nedan angivna budgetår och i jämviktsläget skulle, därest det av mig förordade förslaget genomföres från och med den 1 januari 1928, för ersättningar enligt sagda förslag och enligt nuvarande bestämmelser sammanlagt i kronor belöpa sig till:

1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33
1 235 000	1 635 000	1 735 000	1 800 000	1 860 000	1 905 000

1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	I jämviktsläget
1 945 000	1 980 000	2 015 000	2 040 000	2 270 000

Under budgetåret 1927—1928 skulle alltså det av mig förordade förslaget i förhållande till anstaltens förslag draga en merkostnad av 10,000 kronor. I jämviktsläget skulle motsvarande merkostnad stiga till 120,000 kronor.

Med avseende å sättet för ifrågavarande kostnaders bestridande får jag anföra följande.

Enligt § 46 mom. 1 värnpliktslagen skall ersättning i anledning av kroppsskada, som värnpliktig ådragit sig under militärtjänstgöring, utgå av den till förmån för beväringssmanskabet bildade invalid- och pensionsfonden, och enligt kungörelsen den 18 juni 1909 (nr 89 s. 7) skall samma fond jämväl bestrida kostnaden för ersättning till övriga, som kunna vara därtill berättigade enligt förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Då emellertid nämnda fonds inkomster beräknats icke kunna helt förslå till täckande av dess utgifter, har från och med år 1910 under riksstatens elvte huvudtitel anvisats anslag såsom bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vilket anslag årligen överförs till fonden i fråga. Då fondens inkomster (bötesmedel och fondavkastning) under år 1918 tillika med då anvisat anslag å 30,000 kronor icke förslogo till täckande av kostnaderna för ersättning enligt militärsättningsförordningen, fick fonden under sagda år vidkännas en kapitalminskning av omkring 100,000 kronor. Genom därefter anvisade

förhöjda anslag kunde kostnaderna bestridas utan anlitande av fondens kapital, till dess att med budgetåret 1923—1924 kostnaderna stegrades så, att fondens kapital därefter änyo måst anlitas, med påföljd att kapitalet, som den 30 juni 1923 utgjorde kronor 4,909,641: 97, den 30 juni 1926 minskats till kronor 4,544,276: 78.

Statskontoret har nu framhållit, att det syntes lämpligt att, om man ville förekomma, att fonden minskades till kapitalet, i riksstaten anvisa medel i form av förslagsanslag att anlitas, i den mån fondens inkomster icke försloge till bestridande av ersättningen för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Ordnares det på sådant sätt, syntes det statskontoret ej vara behöfligt att, såsom för närvarande skedde, anvisa särskilt förslagsanslag till förhöjning av tidigare beviljad ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utan syntes det vara lämpligt att för all sådan ersättning anvisa ett enda förslagsanslag under riksstatens elvte huvudtitel.

Vad statskontoret härutinnan anfört synes mig beaktansvärt. Emellertid skulle den av statskontoret ifrågasatta anordningen föranleda en anslagsförhöjning av åtskilligt över en halv miljon kronor. Det lärer därför vara utslutet att i förevarande sammanhang genomföra densamma, utan torde därmed få anstå till ett följande budgetår.

Under elvte huvudtiteln, punkt 22, i årets statsverksproposition har, såsom inledningsvis nämnts, i avvaktan på proposition med förslag till ändrade bestämmelser i ämnet, ordinarie anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, tillsvidare beräknats till 377,000 kronor. Detta belopp har erhållits genom att till den för innevarande budgetår beviljade anslagssumman, 252,000 kronor, lägga 125,000 kronor, utgörande det belopp, till vilket ersättningarna enligt de av riksförsäkringsanstalten föreslagna nya bestämmelserna, i händelse av deras genomförande från och med den 1 januari 1928, skulle belöpa sig under ifrågavarande budgetår. Emellertid har riksförsäkringsanstalten, på därtill av mig given anledning, i sin förenämnda skrivelse den 9 februari 1927 upplyst, att den kostnad, som, under förutsättning av nya bestämmelsers ikraftträdande den 1 januari 1928, därav skulle uppstå under nästa budgetår, kan antagas komma att motsvaras av en minskning av 75,000 kronor i kostnaderna för ersättningar enligt nuvarande bestämmelser under samma budgetår. Då nu, såsom av det föregående framgår, kostnaderna för ersättningar enligt det av mig förordade författningsförslaget under nästa budgetår torde kunna beräknas till 135,000 kronor, skulle alltså ökningen av utgifterna för här ifrågavarande ändamål inskränka sig till (135,000 — 75,000 =) 60,000 kronor. Det skulle därför kunna ifrågasättas att låta anslagsförhöjningen stanna vid sistnämnda belopp. För att emellertid i någon mån begränsa anlitanDET av omförmälda fonds kapital, synes mig lämpligast att uppföra anslaget med det i statsverkspropositionen beräknade beloppet, 377,000 kronor.

B. Förvaltningskostnader.

Med avseende å de nya bestämmelsernas inverkan på riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets arbetsbörda hava nämnda myndigheter, en var såvitt rör dess förvaltningsområde, gjort vissa uttalanden.

Sålunda har *riksförsäkringsanstalten* anført, att, ehuru vissa med den nya försvarsorganisationen sammanhängande faktorer komme att inverka därhän, att den under de senare åren framträdde tendensen till ökning av antalet ersättningsfall icke komme att fortgå, finnes likväl skäl antaga, att de föreslagna stadgandena komme att medföra ökade förvaltningsbestyr. Stadgandet, att anstaltens beslut finge överklagas hos försäkringsrådet, komme givetvis, särskilt om klagorätten skulle gälla alla beslut, att i avsevärd grad öka anstaltens arbetsbörda. Införande av bestämmelser om sjukpenning och livräntas utgående efter arbetsförtjänst kunde också väntas medföra en ökning i arbetet. Ersättningsrättens utsträckande till läkar- och sjukhusvård, läkemedel, proteser, resor m. m. komme framför allt att öka arbetsbördan för den personal, som vore sysselsatt med handläggningen av förevarande ärenden. Med hänsyn härtill syntes det bliva av behovet påkallat att utöka denna personal med åtminstone en manlig tjänsteman och ett kvinnligt biträde. Lämpligen borde den manlige tjänstemannen placeras i lönegraden B 21 och det kvinnliga biträdet i lönegraden B 2. Förutom den ökade kostnad, som de till dessa befattningshavare utgående avlöningsförmåner innebure, syntes ytterligare kostnader tillkomma för lokalhyra, tryckning, skrivmaterialier och andra expenser, förslagsvis beräknade till 1,500 kronor för år. Sammanlagda årliga tilläggskostnaden skulle sålunda belöpa sig till cirka 10,000 kronor. För extra arbetskrafter för organisationsarbetet, anskaffande av inventarier, tryckning m. m. syntes under senare halvåret 1927 erfordras ett belopp av 1,500 kronor.

Försäkringsrådet har för sitt vidkommande framhållit, att, då de nya bestämmelsernas genomförande komme att medföra ytterligare arbete för försäkringsrådet, kostnaderna för uppehållandet av rådets verksamhet också komme att ökas. Särskilt syntes frågorna om ersättning för sjukdom, som ej föranletts av olycksfall, nödvändigögra förhöjd kostnad för medicinskt sakkunnigt biträde.

Vad först riksförsäkringsanstalten angår, synes det mig icke erforderligt att med anledning av de ifrågasatta nya bestämmelserna nu beräkna någon ökning av de medel, som stå till anstaltens förfogande för bestridande av personal- och övriga förvaltningskostnader. Då bestämmelserna äro avsedda att träda i kraft först den 1 januari 1928, torde nämligen deras verkningar i förevarande hänseenden endast i ringa mån komma att inträda under budgetåret 1927—1928. Därest det emellertid skulle visa sig nödvändigt att under de nya bestämmelsernas första tillämpningstid bereda anstalten någon förstärkning av arbetskrafterna eller medel till ökade expenser m. m., torde

kostnaderna härför kunna bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till upprätthållande av riks försäkringsanstaltens verksamhet.

Beträffande därefter försäkringsrådet torde dess arbetsbörda under nästkommande budgetår näppeligen komma att röna något som helst inflytande av de nu föreslagna nya bestämmelserna.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ovannämnda inom försvarsdepartementet utarbetade förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, hemställer departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels antaga nämnda förslag,

dels ock öka *ordinarie* anslaget till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

nu	kronor 252,000
med	» 125,000
till	» 377,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik von Horn.

Bil. A.

Förslag
till
förordning

om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Varder värnpliktig eller vid försvarsväsendet fast anställd, som i denna förordning avses, under militärtjänstgöring i fredstid skadad till följd av olycksfall eller ådrager sig person, som nu nämnts, annorledes under dylik tjänstgöring sjukdom, utgives av allmänna medel ersättning enligt nedan stadgade grunder.

Drabbas någon, som därtill beordrad eller med behörigt tillstånd frivilligt deltagar i militärtjänstgöring i fredstid, av skada eller sjukdom, som ovan omförmäls, äger Kungl. Maj:t besluta om ersättning till honom i huvudsaklig överensstämmelse med angivna grunder.

2 §.

1. Till fast anställda hänföras i denna förordning fast anställt manskap vid försvarsväsendet eller någon av dess reserver, indelt manskap, musikelever, skeppsgossar, officers- och reservofficersaspiranter, sjökadetter, kustartillerikadetter och reservkadetter, reservunderofficersaspiranter vid flottan, marinintendentskadetter samt mariningenjörselever och mariningenjöraspiranter.

2. Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

3 §.

1. Ersättningsärenden, som avses i denna förordning, avgöras med det undantag, som i 6 § anges, av riksförsäkringsanstalten.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten i sådant ärende må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärendet, som avses i denna paragraf.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

2. Med avseende å försäkringsrådets behandling av ifrågavarande ärenden skall gälla vad i 6 § i lagen om försäkringsrådet stadgas.

3. Försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens beslut i omförmälda ärenden meddelas kostnadsfritt.

4 §.

Riksförsäkringsanstalten ävensom försäkringsrådet äga att till vidare utredning rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga samt av vederbörande polismyndighet påfordra undersökning.

5 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan icke överlåtas och må förty ej tagas i mät för gäld.

2 k a p. Ersättning för skada till följd av olycksfall.

6 §.

För skada till följd av olycksfall utgives i ersättning:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan angives (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning utgår endast, för så vitt sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel; skolande hel sjukpenning utgå med följande belopp, nämligen:

om den årliga arbetsförtjänsten ej uppgår till 675 kronor, med en krona,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 675 kronor men ej till 945 kronor, med en krona 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 945 kronor men ej till 1,215 kronor, med två kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,215 kronor men ej till 1,485 kronor, med två kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,485 kronor men ej till 1,755 kronor, med tre kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,755 kronor men ej till 2,025 kronor, med tre kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,025 kronor men ej till 2,295 kronor, med fyra kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,295 kronor men ej till 2,565 kronor, med fyra kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,565 kronor men ej till 2,835 kronor, med fem kronor samt

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 2,835 kronor, med fem kronor 50 öre;

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen; med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel, som under 1) nämnts; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel;

b) sådan behandling, som må erfordras för höjande av arbetsförmågan.

På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom i denna paragraf är stadgat, utgår icke till fast anställt manskap vid försvarsväsendet, musikelev eller skeppsgosse, så länge anställningen varar, ej heller till annan fast anställd eller värnpliktig för tid, under vilken tjänstgöringen varar. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

Läkarintyg eller annat intyg, som erfordras för bedömning av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan efter militärtjänstgöringens upphörande, skall gäldas av riks försäkringsanstalten, därest detsamma icke utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.

7 §.

Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än etthundra kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livröntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes barn, som ej fyllt sexton år, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn under nämnda ålder, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått samma ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten; samt till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptiv moder, eller om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen härtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp. Härvid skall iakttagas, att livräntor till efterlevande make och barn eller adoptivbarn skola utgå före livränta till föräldrar eller adoptivföräldrar samt att förstnämnda livräntor skola i den mån så erfordras nedsättas i förhållande till vad på varje livröntetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

8 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) ettusen niohundraåttio kronor

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande tjänstgöring, deltagar i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i § 27 mom. 1 D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring, samt

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i § 27 mom. 1 B värnpliktslagen sägs, såsom furir vid armén eller flygvapnet eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen;

b) ettusen sexhundraatjugo kronor

för värnpliktig, som icke avses härovan under a).

För fast anställd beräknas ifrågavarande arbetsförtjänst efter de grunder, som stadgas i 9 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

9 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet

och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

10 §.

Riksförsäkringsanstalten må när som helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver vård å sådan anstalt.

Vårdas den skadade efter tjänstgöringens eller anställningens slut å militär sjukvårdsanstalt, eller beredes honom av riksförsäkringsanstalten vård å civil sådan anstalt, må å sjukpenning, som under tiden tillkommer honom, avdragas ett med hänsyn till kostnaden för vården skäligt belopp, dock högst hälften.

Riksförsäkringsanstalten äger ock att under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt drycken-skap, ersättning i naturaförmåner samt, efter samtycke av livräntetagaren eller dennes målsman, bereda livräntetagare uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

11 §.

Är den skadade berättigad att vid skada till följd av olycksfall av statsmedel erhålla understöd, som icke i denna förordning avses, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes med statsmedel, avdrages från ersättning, som utgives enligt denna förordning, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål från statens sida, av kassan eller pensionsinrättningen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår; dock att i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning sådant avdrag endast må ske, om staten helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp, än som svarar emot statens bidrag.

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

12 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 6 och 7 §§ utbetalas så fort ske kan samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag, rätten till livränta inträtt, å månadens första dag utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livränta upphört eller livränta minskats; dock skall riksförsäkringsanstalten beträffande tiden för utbetalning av livräntetillägg, varom i 6 § 2 a) förmåles, äga meddela sådana bestämmelser,

som må anses lämpliga för vinnande av säkerhet, att tillägget användes för det därmed avsedda ändamålet. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som skall utbetalas, braktal av öre, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningstagaren ej före utgången av året näst efter det, under vilket ersättningsbelopp skolat utbetalas, vare sig uppburit beloppet eller hos riksförsäkringsanstalten påfordrat utbetalning av detsamma, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnar Kungl. Maj:t.

13 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna förordning, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

Vad i ersättning enligt denna förordning utgivits må av riksförsäkringsanstalten för statsverkets räkning sökas åter av den, som vållat skadan eller oberoende av vållande enligt lag är skyldig att utgiva skadestånd, där ej även han drabbats av olycksfallet och på grund därav är berättigad till ersättning enligt denna förordning. På grund av vad i detta stycke sägs skall riksförsäkringsanstalten dock äga att återkräva allenast vad ersättningstagaren varit berättigad att utbekomma av den skadeståndspliktige.

14 §.

Uppkommer under militärtjänstgöring skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underrättas. Yppas skadan först sedan tjänstgöringen upphört, skall underrättelse därom i stället lämnas rullföringsbefälhavaren eller, om den skadade är inskriven å sjömanshus, sjöruddföringsbefälhavaren.

Den skadade vare ock skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som vederbörande militära myndighet eller riksförsäkringsanstalten må tillkalla.

15 §.

Sedan underrättelse om olycksfallet lämnats på sätt i 14 § sägs, åligger det kompanichefen eller motsvarande befäl eller rullförings- eller sjöruddföringsbefälhavaren att, där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som föranleder ersättning enligt 6 eller 7 §, om olycksfallet ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan. Denna anmälan skall av kompanichefen eller motsvarande befäl för översändande till riksförsäkringsanstalten ingivas till vederbörande militära personalchef. Av rullförings- eller sjöruddföringsbefälhavaren skall anmälan, med avvikelse från den för

befordran av tjänstemeddelanden fastställda ordning, insändas omedelbart till riksförsäkringsanstalten.

De närmare bestämmelserna rörande anmälan om olycksfall, som i denna förordning avses, meddelas av Kungl. Maj:t.

16 §.

Sedan riksförsäkringsanstalten erhållit kännedom om olycksfallet, skall anstalten, så snart ske kan, ändå att ansökan om ersättning icke blivit gjord, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna förordning skall utgivas.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riksförsäkringsanstalten bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riksförsäkringsanstalten, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

17 §.

Har olycksfallet uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning enligt denna förordning. Ej heller må, där olycksfall, som medfört den skadades död, uppsåtligen eller genom grovt vållande förorsakats av efterlevande, ersättning utgå till denne.

18 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och äro omständigheterna sådana, att han därigenom måste anses hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller har olycksfallet föranletts därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 6 § skäligen nedsättas,

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av denna förordning, så ock där genom försummelse av den skadade under rättelse om olycksfallet enligt 14 § icke lämnats; dock att nedsättning av ersättningen ej må ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

3 k a p. Ersättning i anledning av sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall.

19 §.

1. Sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, skall anses ådragen under militärtjänstgöring,

därest sjukdomen yppats under tjänstgöringen samt skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill, samt

därest sjukdomen visserligen icke yppats under tjänstgöringen, men denna skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen.

2. Beträffande ersättning i anledning av sjukdom, som i 1 mom. avses, skola, med nedan i detta kapitel angivna undantag och tillägg, bestämmelserna i 2 kap. om ersättning för skada till följd av olycksfall äga motsvarande tillämpning.

20 §.

Med avseende å tillämpningen av bestämmelserna i 6 § skall, med iakttagande av vad nämnda bestämmelser i övrigt innehålla, i fall, varom i detta kapitel är fråga, följande lända till efterrättelse.

Ersättning enligt 6 § 1) tillkommer den sjuke vid övergående (akut) sjukdom, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel, samt vid annan (kronisk) sjukdom, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta. Vid sjukdom, som senast angivits, utgår sådan ersättning dock icke under längre tid än sammanlagt ett år, räknat från den tidpunkt, då rätten därtill inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas.

Livränta enligt 6 § 2) utgår, därest, sedan den sjukes rätt till sådan ersättning, som i 6 § 1) omförmäles, upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel. Dylik livränta må icke utbytas mot ett kapital för en gång.

21 §.

Den, som på grund av bestämmelserna i detta kapitel är berättigad till ersättning enligt 6 § eller 7 § b), må ej uppbära ersättningen för tid, varunder han är bosatt utom riket eller varunder han undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller enligt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

22 §.

Fråga om jämkning i ersättning, som utgår på grund av bestämmelserna i detta kapitel, må icke väckas, sedan tre år förflutit från det ersättningen bestämdes.

23 §.

Rätt till ersättning på grund av bestämmelserna i detta kapitel är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, underrättelse jämlikt 14 § blivit lämnad om sjukdomen eller denna blivit

anmäld i riks försäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om ersättning i anledning av sjukdomen. Nämda tid av tre år räknas från det för fast anställt manskap vid försvarsväsendet, musikelev och skeppsgosse anställningen samt för annan fast anställd och värnpliktig tjänstgöringen upphört eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

24 §.

Har sjukdom, som i detta kapitel avses, yppats under militärtjänstgöring och föreligger för vederbörande militärläkare otvetydiga skäl att antaga, att sjukdomen kan föranleda ersättning enligt denna förordning, skall den kompanichef eller motsvarande befäl enligt 15 § åliggande anmälningskyldighet fullgöras av militärläkaren.

4 k a p. Särskilda bestämmelser.

25 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Kungl. Maj:t eller av de civila eller militära myndigheter, som av Kungl. Maj:t därtill bemyndigas.

26 §.

1. Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 juni 1909 (nr 89, s. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ävensom vad i Kungl. Maj:ts brev till arméförvaltningen den 6 maj 1881 (nr 35, s. 10) angående förändring i bestämmelserna om underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa finnes stadgat rörande ersättning för skada eller sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring i fredstid.

2. Beträffande olycksfall, varom i denna förordning stadgas, skola bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke äga tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1928; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före nämnda dag, bedömes enligt äldre bestämmelser.

Bil. B.

Förslag
till
Lag
om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-
tjänstgöring.

1 §.

Varder under militärtjänstgöring värnpliktig eller vid krigsmakten fast anställd, som uppbär avlöning såsom underbefäl, menig krigsman eller värnpliktig, skadad till följd av olycksfall, utgives av allmänna medel ersättning enligt denna lag för skadan.

Angående ersättning vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, stadgas i 19 §.

2 §.

Militärtjänstgöring anses hava varit för handen endast under tid då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort eller i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen.

3 §.

Ersättningsärenden, som avses i denna lag, avgöras med undantag, som i 4 § anges, av riksförsäkringsanstalten.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten i sådant ärende må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oberäknad, då sådant skedde.

Dock må klagan ej föras över riksförsäkringsanstaltens beslut angående ersättnings art och storlek eller angående utbetalning av ersättning.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga ärende, däri besvär enligt denna lag må anföras.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

Försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens beslut i dessa ärenden meddelas kostnadsfritt.

4 §.

I ersättning utgives:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, under sjukdomstiden:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan angives (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning utgår endast, för så vitt sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel; skolande hel sjukpenning utgå med följande belopp, nämligen:

om den årliga arbetsförtjänsten ej uppgår till 1,755 kronor, med tre kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 1,755 kronor men ej till 2,025 kronor, med tre kronor 50 öre,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,025 kronor men ej till 2,295 kronor, med fyra kronor,

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,295 kronor men ej till 2,565 kronor, med fyra kronor 50 öre,

Om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till 2,565 kronor men ej till 2,835 kronor, med fem kronor, samt

om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 2,835 kronor, med fem kronor 50 öre;

2) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen; med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel, som under 1) nämnts; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten, samt att livränta icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel;

b) sådan behandling, som må erfordras för höjande av arbetsförmågan.

På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller

del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Ersättning, varom i denna § är stadgat, utgår icke för tid, under vilken för värnpliktig tjänstgöringen och för fast anställd anställningen varar. Beträffande ersättning enligt 1) a) skall dessutom gälla, att läkarvård och läkemedel icke tillkomma den skadade för tid, under vilken han enligt därom gällande bestämmelser är berättigad att i anledning av skadan åtnjuta vård genom militär eller annan statlig myndighets försorg.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

Läkarintyg eller annat intyg, som erfordras för bedömning av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan efter militärtjänstgöringens upphörande, skall gäldas av riksförsäkringsanstalten, därest detsamma icke utfärdas på anmodan av vederbörande militära myndighet.

5 §.

Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes barn, som ej fyllt sexton år, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn under nämnda ålder, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått samma ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten; samt till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder, eller om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande värdet av det underhåll, de av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen härtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp. Härvid skall iakttagas, att livräntor till efterlevande make och barn eller adoptivbarn skola utgå före livränta till föräldrar eller adoptivföräldrar samt att förstnämnda livräntor skola i den mån så erfordras nedsättas i förhållande till vad på varje livräntetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

6 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 4 och 5 §§ omförmäles, antages utgöra vid tiden för olycksfallet:

a) **ettusen åttahundra kronor**

för värnpliktig, som, efter avslutande av honom enligt värnpliktslagen åliggande första tjänstgöring och repetitionsövningar eller motsvarande övningar, deltagar i tjänstgöring eller övning, som enligt värnpliktslagen åligger honom eller som eljest i laga ordning blivit honom ålagd,

för värnpliktig, som avses i 27 § 1 mom. D värnpliktslagen och som fullgör i nämnda lagrum angiven fackutbildning eller facktjänstgöring,

för värnpliktig, som fullgör tjänstgöring, varom i 27 § 1 mom. B värnpliktslagen sägs, såsom furir eller i motsvarande tjänsteställning vid marinen och flygvapnet,

för furir av första klass och furir av andra klass samt för fast anställt manskap i motsvarande tjänsteställning vid marinen och flygvapnet samt

för officersaspirant, reservofficersaspirant, sjökadett, kustartillerikadett, reservkadett, intendentskadett samt mariningenjörselev och mariningenjöraspirant;

b) **ettusen femhundra kronor**

för värnpliktig, som icke avses härovan under a), och

för fast anställt underbefäl och menig krigsman, som icke under a) nämnts.

Därest för fast anställd den årliga arbetsförtjänsten, beräknad efter de grunder, som stadgas i 9 § av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, överstiger den skadades enligt ovan givna bestämmelser antagna årliga arbetsförtjänst, skall den arbetsförtjänst, som i 4 och 5 §§ omförmäles, fastställas jämlikt sagda grunder; skolande vad i detta stycke stadgas jämväl gälla för under a) sista stycket omförmäld person, som icke är att anse som fast anställd.

7 §.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

8 §.

Riksförsäkringsanstalten må när som helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt. Den skadade må dock ej utan sitt medgivande intagas å sjukvårdsanstalt, såvida ej skadan enligt läkares intyg kräver vård å sådan anstalt.

Vårdades den skadade efter tjänstgöringens eller anställningens slut å militär sjukvårdsanstalt, eller har han intagits å civil sådan anstalt, må å sjukpenning, som under tiden tillkommer honom, avdragas ett med hänsyn till kostnaden för vården skäligt belopp, dock högst hälften.

Riksförsäkringsanstalten äger ock att under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt drycken-skap, ersättning i naturaförmåner samt, efter samtycke av livräntetagaren eller dennes målsman, bereda livräntetagare uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

9 §.

Är den skadade berättigad att vid skada till följd av olycksfall av statsmedel erhålla understöd, som icke i denna lag avses, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes med statsmedel, avdrages från ersättning, som utgives enligt denna lag, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål från statens sida, av kassan eller pensionsinrättningen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår; dock att i fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning sådant avdrag endast må ske, om staten helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp, än som svarar emot statens bidrag.

För pensionstillägg eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring eller för annat dylikt, allenast för behövande avsett understöd må avdrag icke göras.

10 §.

För tid, varunder någon till ersättning enligt 4 § eller 5 § b) berättigad är bosatt utom riket, må han ej uppbära ersättningen.

Ej heller må sådan ersättning uppbäras av någon för tid, varunder han undergår frihetsstraff eller tvångsarbete eller enligt domstols förordnande är intagen i allmän uppfostringsanstalt.

11 §.

Begravningshjälp ävensom kapital enligt 4 och 5 §§ utbetalas så fort ske kan samt sjukpenning för varje kalendervecka å veckans sista dag. Livränta utbetalas för varje månad, räknad från den dag, rätten till livränta inträtt, å månadens första dag utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livränta upphört eller livräntan minskats; dock skall riksförsäkringsanstalten beträffande tiden för utbetalning av livräntetillägg, varom i 4 § 2 a) förmäles, äga meddela sådana bestämmelser, som må anses lämpliga för vinnande av säkerhet, att tillägget användes för det därmed avsedda ändamålet. Sjukpenning och livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer än nu är sagt. Uppkommer

vid bestämmande av belopp, som skall utbetalas, bråktal av öre, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningstagaren ej före utgången av året näst efter det, under vilket ersättningsbelopp skolat utbetalas, vare sig uppburit beloppet eller hos riks försäkringsanstalten påfordrat utbetalning av detsamma, är rätten till beloppets utfående förverkad.

Angående sättet för utbetalning av ersättning förordnar Konungen.

12 §.

Äger någon rätt till ersättning enligt denna lag, är han ej därav hindrad att göra gällande det anspråk på skadestånd utöver ersättningen, som i följd av olycksfallet må tillkomma honom enligt allmän lag eller särskild författning.

Vad i ersättning enligt denna lag utgivits må av riks försäkringsanstalten för statsverkets räkning sökas åter av den, som vållat skadan eller oberoende av vållande enligt lag är skyldig att utgiva skadestånd, där ej även han drabbats av olycksfallet och på grund därav är berättigad till ersättning enligt denna lag. På grund av vad i detta stycke sägs, skall riks försäkringsanstalten dock äga att återkräva allenast vad ersättningstagaren varit berättigad att utbekomma av den skadeståndspliktige.

13 §.

Uppkommer under militärtjänstgöringen skada till följd av olycksfall, skall den skadades kompanichef eller motsvarande befäl ofördröjligen därom underrättas. Yppas skadan först, sedan tjänstgöringen upphört, skall underrättelse därom i stället lämnas rullföringsbefälhavaren eller, om den skadade är inskriven å sjömanshus, sjö rullföringsbefälhavaren.

Den skadade vare ock skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som vederbörande militära myndighet eller riks försäkringsanstalten må tillkalla.

14 §.

Sedan underrättelse om olycksfallet lämnats på sätt i 13 § sägs, åligger det kompanichefen eller motsvarande befäl eller rullförings- eller sjö rullföringsbefälhavaren att, där olycksfallet medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt 4 eller 5 § föranleder ersättning, om olycksfallet ofördröjligen avgiva skriftlig anmälan. Denna anmälan skall av kompanichefen eller motsvarande befäl för översändande till riks försäkringsanstalten ingivas till vederbörande militära personalchef. Av rullförings- eller sjö rullföringsbefälhavaren skall anmälan, med avvikelse från den för befordran av tjänstemeddelanden fastställda ordning, insändas omedelbart till riks försäkringsanstalten.

De närmare bestämmelserna rörande anmälan om olycksfallet, som i denna lag avses, meddelas av Konungen.

15 §.

Sedan riks försäkringsanstalten erhållit kännedom om olycksfallet, skall anstalten, så snart ske kan, ändå att ansökan om ersättning icke blivit gjord, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riks försäkringsanstalten slutligt bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för ersättningens bestämmande, må inom tre år från dagen för beslutet fråga om jämkning i ersättningen väckas. Jämkningsfråga må ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av riks försäkringsanstalten, före dagen för beslutet.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsviðare lända till efterrättelse.

16 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag är förverkad, därest icke inom en tid av tre år, räknat på sätt här nedan sägs, sådan underrättelse om olycksfallet, som i 13 § omförmäles, blivit lämnad eller olycksfallet blivit anmält i riks försäkringsanstalten eller anhållan därstädes blivit gjord om ersättning i anledning av den av olycksfallet förorsakade skadan. Ovan omförmälda tid av tre år räknas från det för värnpliktig tjänstgöringen och för fast anställd anställningen upphört eller, därest det först efter tjänstgöringens eller anställningens slut visat sig, att olycksfallet förorsakat skada, som kan medföra ersättning enligt denna lag, eller fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det skadan sålunda blev känd eller från det döden inträdde.

17 §.

Ersättning enligt denna lag utgår ej för skada, som den skadade uppsåtligen själv ådragit sig eller som, utan att hava tillfogats honom på grund av hans militärtjänstgöring, uppsåtligen förorsakats av annan person.

Ersättning utgår icke i något fall till efterlevande, som uppsåtligen eller genom grovt vållande förorsakat olycksfall, som medfört den skadades död.

18 §.

Har olycksfallet föranletts därav, att den skadade ej ställt sig till efterrättelse gällande anordning eller föreskrift om åtgärder för undvikande av olycksfall, och äro omständigheterna sådana, att han därigenom måste anses hava gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, eller har olycksfallet föranletts därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, må ersättning enligt 4 § skäligen nedsättas.

Lag samma vare, där den skadade ej ställt sig till efterrättelse anordning eller föreskrift om sjukhus- eller läkarvård, som givits på grund av

denna lag, så ock där genom försummelse av den skadade underrättelse om olycksfallet enligt 13 § icke lämnats. Nedsättning av ersättningen må dock icke ske, såvida ej skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd av förseelsen kommit att sakna lämplig vård.

19 §.

Vad i denna lag är stadgat rörande skada till följd av olycksfall under militärtjänstgöring, gäller, med undantag för vad här nedan i denna § sägs, jämväl beträffande sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, men som yppats under eller efter militärtjänstgöringen, därest

i fråga om sjukdom, som yppats under tjänstgöringen, skäligen anledning icke finnes att antaga, det sjukdomens framträdande, utan att tjänstgöringen därtill väsentligen bidragit, föranletts av annan orsak än tjänstgöringen samt,

i fråga om sjukdom, som yppats efter tjänstgöringen, skäligen kan antagas, att tjänstgöringen väsentligen bidragit till sjukdomen; och skall vad enligt denna lag gäller rörande tiden, då ett olycksfall inträffat eller den därav förorsakade skadan blivit känd, äga tillämpning beträffande sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, å tiden, då sjukdomen yppats.

Ersättning, som enligt 4 § 1) skall utgå, tillkommer den sjuke i fall, varom i denna § är fråga, vid övergående (akut) sjukdom, så länge sjukdomen varar och arbetsförmågan till följd därav är nedsatt med minst en fjärdedel, och vid annan (kronisk) sjukdom, så länge arbetsförmågan till följd av sjukdomen är nedsatt med minst en fjärdedel och genom vård av den sjuke förbättring i hans tillstånd är att förvänta; dock att vid sjukdom, som senast angivits, ersättning enligt 4 § 1) icke utgår under längre tid än sammanlagt ett år, räknat från den tid, från vilken för den sjuke rätten till läkarvård för den ifrågavarande sjukdomen enligt 4 § inträtt, för så vitt icke den sjuke vårdas å sjukvårdsanstalt eller erhåller annan däremot svarande vård och antagas kan, att genom dylik vård arbetsförmågan skall kunna återvinnas eller väsentligt höjas. Livränta enligt 4 § 2) utgår vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall, därest, sedan den sjukes rätt till sådan ersättning, som i 4 § 1) omförmäles, upphört, sjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel.

Utbyte av livränta mot ett kapital för en gång må icke äga rum beträffande livränta, tillerkänd i anledning av sjukdom, som i denna § omförmäles.

Ej heller må vad som stadgas i 6 § sista stycket äga tillämpning vid sjukdom, som icke förorsakats av olycksfall.

Har sjukdom, varom i denna § sägs, yppats under militärtjänstgöringen och föreligger för vederbörande militärläkare otvetydiga skäl att antaga, det sjukdomen kan föranleda ersättning enligt denna lag, skall den anmälan till riksförsäkringsanstalten om sjukdomen, som i anledning därav i en-

lighet med 14 § skall ingivas till vederbörande militära personalchef, av givas av militärläkaren.

20 §.

Riksförsäkringsanstalten ävensom försäkringsrådet äga att till vidare utredning i ärende rörande tillämpning av någon i denna lag given bestämmelse låta vid allmän domstol avhöra vittnen eller sakkunniga samt att av vederbörande polismyndighet påfordra undersökning.

21 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

22 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller av de civila eller militära myndigheter, som av Konungen därtill bemyndigas.

23 §.

Genom denna lag upphäves förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; och skola beträffande olycksfall, varom i denna lag stadgas, bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete den 17 juni 1916 icke äga tillämpning.

Denna lag träder i kraft den _____; dock att ersättningsanspråk, som grundas på därförinnan inträffat olycksfall eller på sjukdom, som yppats före nämnda dag, bedömes enligt äldre bestämmelser.

Transumt.

Bil. C.

Till KONUNGEN.

Sedan Eders Kungl. Maj:t i skrivelse den 5 mars 1926, under erinran att riksförsäkringsanstalten jämte tillkallade sakkunniga den 30 december 1918 avgivit utlåtande och förslag rörande ändrade bestämmelser angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, anbefallt anstalten att, i den mån så betingades av numera föreliggande ändrade förhållanden, inkomma med förnyat förslag i ämnet, har anstalten den 6 augusti 1926 avgivit nytt förslag till sådana ändrade bestämmelser. Därvid har anstalten emellertid förklarat sig skola senare till Eders Kungl. Maj:t inkomma med de kostnadsberäkningar, som kunde anses erforderliga.

Anstalten får nu i underdånighet redogöra för de kostnadsberäkningar, som med anledning härav verkställts.

1. Antalet ersättningsfall. Antalet fall, i vilka beslut om ersättning för första gången fattats under året, är för vart och ett av åren 1920—1926 angivet i nedanstående sammanställning.

	Antalet fall år						
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926 (uppskattat antal)
Ersättning på grund av:							
Olycksfall	61	86	88	119	122	146	139
Sjukdom	411	223	317	354	357	440	516
Tillsammans	472	309	405	473	479	586	655

För att undersöka huru antalet fall för de olika åren förhåller sig till antalet tjänstgöringsdagar under motsvarande år hava ungefärliga uppgifter om antalet tjänstgöringsdagar under ovannämnda år införskaffats från vederbörande militära myndigheter. Med ledning av de uppgifter, som sålunda erhållits, har antalet tjänstgöringsdagar uppskattats på följande sätt:

	Miljoner tjänstgöringsdagar under år						
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Armén	11.3	12.2	12.9	12.6	12.4	11.7	10.6
Marinen	2.1	2.2	2.5	2.3	2.2	2.2	2.1
Summa	13.4	14.4	15.4	14.9	14.6	13.9	12.6

Antalet ersättningsfall på 1 miljon tjänstgöringsdagar har alltså under dessa år varit följande.

Ersättning på grund av:	Antal beslutade ersättningsfall på 1 milj. tjänstgöringsdagar under år						
	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
Olycksfall	4.6	6.0	5.7	8.0	8.4	10.5	11.0
Sjukdom	30.7	15.5	20.6	23.8	24.5	31.7	41.0

De under ett visst år fattade besluten om rätt till ersättning avse till en del olycksfall och sjukdomsfall, som inträffat under föregående år. De nu anförda frekvenstalen äro i viss mån påverkade härav. Den höga sjukdomsfrekvensen för 1920 är sålunda delvis en följd av 1919 års influensaepidemi och de höga frekvenstalen för 1925 och 1926 äro till någon del att hänföra till den minskning i antalet tjänstgöringsdagar, som dessa år förete. I den mån så är förhållandet, kan det förväntas, att vid jämvikt motsvarande del av frekvenstalens stegring kommer att gå tillbaka.

Men även om hänsyn toges till det nu omnämnda förhållandet, är stegringen i frekvenstalen anmärkningsvärt stor. Till en del kan denna stegring bero på ökad kännedom om de gällande ersättningsbestämmelserna.

Den nya värnpliktslagen samt i samband med densamma utfärdade bestämmelser kunna emellertid väntas komma att inverka på sjukdomsfrekvensen. Genom de numera föreskrivna skärpta bestämmelserna angående läkarundersökning av dem, som söka fast anställning vid krigsmakten, samt av värnpliktiga torde en mera ingående prövning av hälsotillståndet särskilt hos de värnpliktiga åstadkommas. Till följd härav kan sjukdomsfrekvensen väntas komma att bli lägre än om de äldre bestämmelserna i detta avseende fortfarande varit gällande.

Å andra sidan innehåller lagförslaget nya bestämmelser, som kunna väntas medföra någon ökning av antalet ersättningsfall per miljon tjänstgöringsdagar. Sålunda skall enligt förslaget sjukpenning — visserligen reducerad — utgå även under vistelse å militär sjukvårdsinrättning, på grund varav en del mindre svåra fall, som under nuvarande förhållanden ej bli anmälda till riks försäkringsanstalten, komma att bli ersättningsberättigade. Vidare skall militärtjänstgöring anses vara för handen jämväl i vissa fall vid färd till eller från militärtjänstgöringen, då enligt nu gällande bestämmelser så icke ansetts.

Vid uppskattning av det sannolika antalet ersättningsfall under 1928 och följande år synes man, med hänsyn till vad ovan anförts, lämpligen kunna räkna med frekvenstalen 12 för olycksfall och 35 för sjukdomsfall.

Antalet tjänstgöringsdagar har för budgetåret 1926—1927 uppskattats till i avrundade tal 9.6 miljoner för armén och 2.0 miljoner för marinen.

För budgetåret 1927—1928 och följande torde man på grund av gällande övergångsbestämmelser kunna räkna med någon minskning av antalet tjänstgöringsdagar för armén. Å andra sidan tillkommer flygvapnet, för vilket antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1927—1928 uppskattats till 179,000.

Sammanlagt synes antalet tjänstgöringsdagar kunna uppskattas för budgetåret 1927—1928 till 11.0 miljoner och för budgetåret 1928—1929 till 10.5 miljoner. För följande budgetår antages sistnämnda siffra även vara gällande.

Antalet ersättningsfall kan på grundval av dessa antaganden uppskattas på följande sätt:

	Antal ersättningsfall på grund av:		Tillsammans
	olycksfall	sjukdom	
Första halvåret 1928	65	195	260
Budgetåret 1928/29	125	375	500

I fråga om det antal fall med ersättning av olika art — sjukersättning, invaliditetsersättning, dödsfallsersättning — som kan beräknas motsvara ovannämnda antal ersättningsfall, har en undersökning verkställts för utrönande av hur dessa förhållanden gestaltat sig under de senaste åren. Med ledning av densamma synes man kunna antaga, att 100 ersättningsfall i genomsnitt komma att motsvaras av följande antal fall med ersättning av olika art.

	Ersättning på grund av:	
	olycksfall	sjukdom
Antal fall med ersättning överhuvud	100	100
Däremot svarande:		
Antal fall med sjukersättning	70	60
» » » invaliditetsersättning	50	90
» » » dödsfallsersättning.....	12	18

Med ledning av de senaste årens erfarenhet har antalet livräntor till änkor, barn och föräldrar beräknats i genomsnitt per 100 dödsfall. Om hänsyn togs till den utsträckt rätten till livränta för föräldrar synes det kunna antagas, att av 100 dödsfall i genomsnitt 5 komma att föranleda livränta till änka, 10 till barn samt 5 till föräldrar.

Med de sålunda antagna förutsättningarna har antalet fall med ersättning av olika art uppskattats på följande sätt.

	Antal fall med första beslut om ersättning under	
	första halvåret 1928	budgetåret 1928—1929
Antal fall med sjukersättning.....	165	315
» » » invaliditetsersättning.....	210	400
» » » begravningshjälp.....	45	85
» livräntor till änkor och föräldrar	5	10
» » » barn.....	5	10

2. Genomsnittlig kostnad för fall med ersättning av olika art. Enligt de föreslagna nya bestämmelserna skola ersättningarna, med undantag av ersättning i form av läkarvård och dylikt, utgå med belopp, som till storleken äro beroende av den årliga arbetsförtjänst, vilken antagits gälla för den skadade eller sjuke. För vissa grupper av de ersättningsberättigade skall den årliga arbetsförtjänsten antagas utgöra 1,800 kronor, för de övriga 1,500 kronor, dock med visst undantag för fast anställd, som drabbas av olycksfall, varigenom den årliga arbetsförtjänsten för sådant fall kan fastställas till högre belopp än nyss nämnts, dock högst 3,000 kronor.

Den genomsnittliga årliga arbetsförtjänst, som kan antagas vara tillämplig för samtliga ersättningsberättigade, har uppskattningsvis antagits till 1,650 kronor.

För bedömande av längden av den tid, varunder sjukpenning kan antagas komma att utgå i genomsnitt per fall med sjukersättning, har en undersökning av den enligt nu gällande bestämmelser vunna erfarenheten utförts. Enligt denna undersökning skulle sjukhjälpstiden vid ersättning på grund av olycksfall kunna antagas hava utgjort i genomsnitt omkring $2\frac{1}{2}$ månader samt vid ersättning på grund av sjukdom i genomsnitt 10 à 12 månader. Enligt förslaget skall sjukpenning, i olikhet mot vad som för närvarande gäller, i vissa fall utgå även under tid, då ersättningstagaren åtnjuter vård genom militär myndighets försorg. Å andra sidan har, vid ersättning på grund av sjukdom, viss inskränkning i rätten till sjukpenning stadgats. Med hänsyn till dessa förhållanden har den genomsnittliga sjukhjälpstiden för samtliga sjukersättningsfall antagits till 300 dagar.

Den dagliga sjukpenningen har antagits till i genomsnitt 3 kronor 25 öre.

För de invalider, som under innevarande års första kvartal åtnjöt livränta enligt militärsättningsförordningen, utgjorde den genomsnittliga invaliditetsgraden enligt en verkställd undersökning 46.2 %. Vid nu förevarande kostnadsberäkning synes man kunna räkna med en genomsnittlig invaliditetsgrad av 50 %, motsvarande ett årligt livräntebelopp per invalid av 550 kronor.

3. Avgången bland livräntetagarna. För bedömande av huru de efter de nya bestämmelserna utgående livräntebeloppen komma att successivt ökas intill jämviktsläget erfordras kännedom icke blott om de årligen nytillkommande livräntebeloppens storlek utan även om den årliga avgången bland livräntetagarna. Med de ovan antagna förutsättningarna om antalet årligen tillkommande ersättningsfall samt den genomsnittliga årskostnaden för dem är den förra faktorn bestämd. Den senare är beroende dels på dödligheten bland livräntetagarna, dels på vissa andra förhållanden såsom omgiftesfrekvensen bland änkorna, barnens uppnående av viss ålder samt slutligen invalidernas reaktivering. Ett studium av de senaste årens erfarenheter beträffande avgången bland dem som åtnjöt livränta enligt militärsättningsförordningen ger vid handen, att avgången, såsom även på förhand kunde antagas, är mycket större bland sjukdomsinvaliderna än bland olycksfallsinvaliderna. Ännu mindre är avgången bland dem som åtnjöt efterlevandelivräntor. Om alla invalider sammanslås till en grupp, kommer man till en genomsnittlig årlig avgång av omkring 15 % av antalet livräntetagare, vilken avgångsfrekvens antagits såsom tillämplig jämväl för invalidernas livräntebelopp. För änkor har avgången varit omkring $3\frac{1}{2}$ %. Till den i förslaget ingående nya bestämmelsen, att visst kapitalbelopp skall utgivas till livräntoberättigad änka vid omgifte — vilken bestämmelse torde medföra en obetydlig ökning av kostnaderna — kan hänsyn lämpligen tagas på det sätt, att avgångsfrekvensen bland änkorna avrundas nedåt till 3 %. Samma pro-

centtal kan antagas för föräldrar, som åtnjuta livränta. För barn kan avgångsfrekvensen antagas till 6 %, varvid hänsyn även tagits till att livräntorna till dem enligt förslaget skola utgå till 16 års ålder.

4. Kostnader för läkarvård m. m. Enligt nu gällande bestämmelser ersättes av hithörande kostnader endast kostnaden för läkarintyg. Dessa kostnader utgjorde år 1925 i runt tal 22,000 kronor. För denna post måste efter den föreslagna nya lagens ikraftträdande en avsevärd höjning beräknas. För beräkningen av de egentliga kostnaderna för läkarvård och läkemedel m. m. finnes visserligen ifråga om de på grund av olycksfall utgående ersättningarna statistisk erfarenhet att bygga på, nämligen från verksamheten enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag, men beträffande de här ifrågavarande ersättningarna vid sjukdom saknas sådan erfarenhet. Uppskattningen av dessa kostnader måste därför bli tämligen osäker.

Enligt olycksfallsstatistiken för år 1923 — det senaste år, för vilket definitiva siffror föreligga — utgjorde kostnaden för läkarvård m. m. från försäkringsinrättningarna för den obligatoriska försäkringen för olycksfall i arbete 1 krona 58 öre per sjukdag för manliga arbetare. Därav kom på kostnad för sjukhusvård icke fullt femtedelen och på kostnad för läkarintyg något mer än tredjedelen. För militärsättningarna kommer kostnaden för sjukhusvård att bli avsevärt högre, varemot kostnaden för läkarintyg torde kunna hållas icke obetydligt lägre än inom olycksfallsförsäkringen. Om hänsyn tages till att enligt förslaget även förnyelse av proteser, vilken kostnad icke ingår i ovannämnda 1 krona 58 öre per sjukdag, skall bekostas, synes läkarvårdskostnaden för militärsättningarna möjligen kunna antagas till 2 kronor 50 öre per sjukdag.

5. Kostnaderna för ersättningar enligt de nya bestämmelserna.

Ur de ovan angivna förutsättningarna hava kostnaderna för ersättningar enligt de föreslagna nya bestämmelserna beräknats.

Därvid har antagits, att ersättningarna i varje fall börja utgå under det budgetår, under vilket ersättningsfallet inträffat. En viss förskjutning äger naturligen rum härutinnan, vilket i huvudsak blott innebär, att kostnaderna för första året efter den nya lagens ikraftträdande bli något för högt beräknade. Detta motväges emellertid därav, att kostnaderna enligt 1909 års förordning bli på motsvarande sätt förskjutna. För de följande åren torde ifrågavarande omständighet icke vara av någon nämnvärd betydelse.

Av det gjorda antagandet om sjukersättningstidens längd följer, att i genomsnitt blott tre tiondelar av de under ett visst halvår i jämviktsläget utgående sjukersättningarna hänföra sig till under samma halvår inträffade sjukfall.

Bifogade Tab. 1 upptager, dels för första halvåret 1928, dels för de närmast följande budgetåren samt dels för jämviktsläget, i avrundade tal de på grundval av de antagna förutsättningarna beräknade kostnaderna för ersättningar enligt den nya lagen.

De enligt nuvarande bestämmelser för budgetåret 1927—1928 och närmast

följande budgetår utgående militärsättningarna hava beräknats komma att uppgå till de belopp, som äro angivna i Tab. 2.

Slutligen har i Tab. 3 gjorts en sammanställning av de belopp, vartill sammanlagda kostnaderna för militärsättningar på grund av nu gällande bestämmelser och enligt den nya lagen beräknats uppgå för olika budgetår.

Under förutsättning att den nya lagen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, kommer att träda i kraft den 1 januari 1928, skulle alltså, såsom av Tab. 3 framgår, kostnaderna för dylika ersättningar kunna för budgetåret 1927—28 uppskattas till ett ungefärligt belopp av 1,225,000 kronor. Därvid hava såväl ersättningar enligt den nya lagen som ersättningar enligt 1909 års förordning med därå utgående förhöjningar medräknats. För budgetåret 1928—29 hava motsvarande kostnader uppskattats till ett ungefärligt belopp av 1,600,000 kronor. Detta belopp kan därefter väntas komma att år för år ökas, till dess det vid jämviktsläget uppgår till ett ungefärligt belopp av 2,150,000 kronor.

Såsom riksförsäkringsanstalten redan framhållit, äro emellertid dessa uppskattningar att betrakta såsom mycket approximativa, enär de till grund för desamma liggande antagandena i flera avseenden äro synnerligen osäkra.

Stockholm den 7 december 1926.

Underdånigst

J. MAY.

DAVID ÖSTRAND.

Nils Källström.

Tab. 1. Kostnader under första halvåret 1928 och de närmast följande budgetåren samt i jämviktsläget för ersättningar, utgående enligt den nya lagen.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor för										Årlig kostnad i kronor i jämviktsläget
	1:a halvåret 1928	budgetåren									
		1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	
Sjukpenning	50 000	290 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000
Läkarvård m. m.	35 000	223 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Invaliditetsersättning	30 000	210 000	390 000	540 000	665 000	775 000	870 000	950 000	1 015 000	1 070 000	1 400 000
Begravningshjälp	8 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Efterlevandelivräntor	2 000	7 000	15 000	20 000	25 000	30 000	35 000	40 000	45 000	50 000	185 000
Samtliga ersättningar	125 000	745 000	970 000	1 125 000	1 255 000	1 370 000	1 470 000	1 555 000	1 625 000	1 685 000	2 150 000

Tab. 2. Kostnader under budgetåret 1927—28 och närmast följande budgetår för ersättningar utgående enligt nuvarande bestämmelser.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor för budgetåren									
	1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37
Sjukpenning	180 000	14 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Läkarintyg m. m.	20 000	1 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Invaliditetsersättning	825 000	770 000	655 000	555 000	475 000	400 000	340 000	290 000	245 000	210 000
Efterlevandelivräntor	75 000	70 000	65 000	65 000	60 000	55 000	55 000	50 000	50 000	45 000
Samtliga ersättningar	1 100 000	855 000	720 000	620 000	535 000	455 000	395 000	340 000	295 000	255 000

Tab. 3. Kostnader under budgetåret 1927—28 och de närmast följande budgetåren för såväl ersättningar, utgående enligt den nya lagen som för ersättningar, utgående enligt nuvarande bestämmelser, samt kostnader i jämviktsläget.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor för budgetåren										Årlig kostnad i kronor i jämviktsläget
	1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	
Sjukpenning	230 000	304 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000	310 000
Läkarvård m. m.	55 000	224 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Invaliditetsersättning	855 000	980 000	1 045 000	1 095 000	1 140 000	1 175 000	1 210 000	1 240 000	1 260 000	1 280 000	1 400 000
Begravningshjälp	8 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Efterlevandelivräntor	77 000	77 000	80 000	85 000	85 000	85 000	90 000	90 000	95 000	95 000	185 000
Samtliga ersättningar	1 225 000	1 600 000	1 690 000	1 745 000	1 790 000	1 825 000	1 865 000	1 895 000	1 920 000	1 940 000	2 150 000

Bilaga till riksdagens protokoll 1927. I saml. 153 häft. (Nr 179.)

374 27 7

Kungl. Maj:s proposition nr 179.

*Transumt.**Bil. D.*

Till Herr Statsrådet och Chefen för K. Försvarsdepartementet.

Sedan riks försäkringsanstalten i underdånig skrivelse den 7 december 1926 avlämnat beräkning av kostnaderna för ersättningar enligt det av anstalten den 6 augusti 1926 avgivna nya förslaget till ändrade bestämmelser angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring, har Herr Statsrådet i skrivelse den 2 dennes anmodat anstalten att så snart ske kunde och senast före den 10 i denna månad till K. Försvarsdepartementet inkomma med beräkning, huru ifrågasvarande kostnader skulle ställa sig i händelse vissa angivna ändringar i förslaget vidtoges.

Med anledning härav får riks försäkringsanstalten anföra följande.

Vid bedömande av dessa ändringars inverkan på kostnaderna är det till en början nödvändigt att uppskatta den inbördes storleken av de antal tjänstgöringsdagar, som komma att utgöras av å ena sidan de fast anställda, inklusive officersaspiranter m. fl., och å andra sidan de värnpliktiga. Dessa antal hava vid fattandet av försvarsbeslutet vid 1925 års riksdag antagits till för fast anställt manskap samt officers- och andra dylika aspiranter 4,061,770 tjänstgöringsdagar och för värnpliktiga till 4,962,930 tjänstgöringsdagar. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga kan således enligt förutsättningarna för försvarsbeslutet uppskattas till 55 % av hela antalet tjänstgöringsdagar för de personalgrupper, som skulle vara ersättningsberättigade enligt de föreslagna nya bestämmelserna. Även om denna proportion icke under övergångstiden skulle till fullo motsvara de i verkligheten föreliggande förhållandena, torde nyssnämnda procenttal likväl kunna för det ändamål, varom nu är fråga, med tillfredsställande noggrannhet antagas såsom gällande redan från och med år 1928.

Därjämte måste medelvärden av den årliga arbetsförtjänsten för de båda ovan angivna personalgrupperna uppskattas.

För gruppen fast anställda m. fl. skall den årliga arbetsförtjänsten beräknas efter de i 9 § av olycksfallsförsäkringslagen stadgade grunderna. Till ledning vid beräkningen av den antagliga medelarbetsförtjänsten har tjänat gällande avlöningsreglemente för fast anställt manskap vid armén och marinen, varjämte antalet anställda inom olika lönegrader och deras genomsnittliga tjänstetid uppskattas huvudsakligen i enlighet med de vid beräkningen av avlöningsanslaget för den nya försvarsorganisationen antagna grunderna. Den för officersaspiranter m. fl. beräknade arbetsförtjänsten inverkar blott obetydligt på medelvärdet, då deras antal är av ringa betydelse i jämförelse med antalet övriga till denna grupp hörande. Den på nu an-

givet sätt uppskattade årliga medelarbetsförtjänsten för denna grupp uppgår till i avrundat tal 1,900 kronor, inberäknat värdet av personalen tillkommande naturaförmåner.

Vad de värnpliktiga beträffar, är att märka, att de, vilkas arbetsförtjänst skulle antagas till 1,980 kronor, äro jämförelsevis mycket få. En överslagsberäkning ger vid handen, att man befinner sig på den säkra sidan, om man för gruppen värnpliktiga räknar med en antagen genomsnittlig årlig arbetsförtjänst av 1,650 kronor.

Kostnadsökningen för det modifierade förslaget i jämförelse med riksförsäkringsanstaltens förslag kan nu uppskattas. Då medelarbetsförtjänsten för värnpliktiga och fast anställda tillsammanantagna enligt riksförsäkringsanstaltens förslag uppskattningsvis antagits till 1,650 kronor, framgår nämligen, att kostnadsökningen för kontantersättningarna (sjukpenning, livränta, begravningshjälp) kan beräknas genom att höja 45 % av den enligt riksförsäkringsanstaltens förslag beräknade kostnaden för kontantersättningarna i proportion 1,900:1,650. Detta innebär, att kontantersättningarnas hela belopp höjes med 6.8 %.

Kostnaderna för läkarvård m. m. röna icke någon inverkan av de angivna ändringarna i fråga om arbetsförtjänstens beräkning.

I bifogade tab. 1 äro upptagna de belopp, vartill de sammanlagda kostnaderna för militärersättningar på grund av nu gällande författningar och enligt de nya bestämmelserna med ovan angivna ändringar i riksförsäkringsanstaltens förslag beräknats uppgå för olika budgetår.

Såsom riksförsäkringsanstalten redan i sin skrivelse av den 7 december 1926 framhållit, äro de uppskattningar, varom här är fråga, att betrakta som mycket approximativa, enär de till grund för desamma liggande antagandena i flera avseenden äro synnerligen osäkra.

Stockholm den 9 februari 1927.

J. MAY.

DAVID ÖSTRAND.

Tab. 1. Kostnader under olika budgetår samt i jämviktsläget för ersättningar på grund av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgående såväl enligt nuvarande som enligt föreslagna nya bestämmelser.

Ersättningens art	Beräknade kostnader i kronor för budgetåren										Årlig kostnad i kronor i jämviktsläget
	1927—28	1928—29	1929—30	1930—31	1931—32	1932—33	1933—34	1934—35	1935—36	1936—37	
Sjukpenning	233 000	324 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000	330 000
Läkarvård m. m.	55 000	224 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000
Invaliditetsersättning.....	855 000	995 000	1 070 000	1 130 000	1 190 000	1 230 000	1 265 000	1 300 000	1 330 000	1 355 000	1 490 000
Begravningshjälpen.....	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Efterlevandelivräntor.....	77 000	77 000	80 000	85 000	85 000	90 000	95 000	95 000	100 000	100 000	195 000
Samtliga ersättningar	1 235 000	1 635 000	1 735 000	1 800 000	1 860 000	1 905 000	1 945 000	1 980 000	2 015 000	2 040 000	2 270 000